

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre...
félévre

12 kor
6 kor

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN.

Püspöki évi jelentés.

(Folytatás és vége)

Midőn úgy az alapítványokért, mint az adományokért lelkészi és tanári árvánk nevében őszinte és hálás köszönetet mondok: engedje meg a főtiszteletű közgyűlés, hogy a leánynevelés ügyét hathatósan elésegítő ezen kiváló fontosságú intézményt, Szeretetházunk ügyét egyházkerületünk összes világi tagjainak, főleg pedig az egyházi életünk fejlesztésére, anyaszentegyházunk építésére hivatalosan elválasztottaknak figyelmébe és anyagi támogatásába legmelegebben ajánlhassam, hogy ~~az elvetett mag,~~ mely gyorsan kihajtott, növekedjék azzá a hatalmas és gazdagon termő fává, a melyet a főtiszteletű e-kerület az 1899. évi novemberben tartott gyűlésének 16. jk. pontja alatt ezen szóval jelölt meg „magasabb protestáns leánynevelő intézet.

Már mult évi püspöki jelentésemben leánygyermekünk vallásos nevelésére hívtam föl a figyelmet, s jeleztem, hogy módját kellene találnunk, hogy leánygyermekünk az eddiginél nagyobb számmal léphessenek a tanítónői pályára. A Szeretetház e tekintetben is jelentékeny szolgálatot tesz egyházkerületünknek, a menyiben kebelében aránylag nem csekély számmal éppen a tanítónői pályára készülő növendékek foglalnak helyet. De, azt hiszem, azt főlőleg e helyen bizonyíthatnom, hogy magasabb műveltséget kereső leánygyermekünk vallásos neveléséről csak akkor gondoskodtunk kellőleg, a midőn az egyházkerület által tervelt „magasabb protestáns leánynevelő intézet“ eszméjét hivatásunk egyetemének buzgósa és áldozatkészsége megvalósulásra juttatja. Mert itt nem elég, sőt nem szabad csupán egyesek áldozatkészségében reménykednünk, hanem egyházkerületünk egész társadalmának, a palotától le a kunyhóig meg kell mozdulni, hogy mindannyian és együttesen áldozni siessenek, — oly cél érdekében, a melynek megvalósításától függ nagy részben erdélyi protestáns egyházi életünk megújulása, egészséges és erőteljes tovább fejlődése.

Magam részéről, anyagi erőmhez mérten ez alkalommal Egyezer koronát ajánlok föl a Szeretetház alapvagyonának a növelésére.

Mint örömdetes eseményt kell bejelentenem egyházkerületünkben az „Egyházi Értekezlet“ megalakulását.

Nincs kétségem benne, hogy a főt. egyházkerület készséggel járul hozzá ezen „Értekezlet“ alapszabályainak igazgató-tanácsi megerősítéséhez; egyházközseink lelkipásztorai és presbyteriumai, valamint az e-megyék és az egyházkerület vezető férfiai pedig egész odaadással kezdenek ama nagy feladatok megoldásához, melyeket az „Egyházi Értekezlet“ tűz mindnyájunk elé egyháztársadalmi téren. A protestantizmusnak nem szabad csupán vasárnapi keresztyénségnek lennie; nem is a zúrdák falai közt és a puszták magányában van a helye; ellenkezőleg az élet harczaiban kell erőit kifejteni, megedzeni, hogy utjában diadallal haladva előre, áthassa és megtermékenyítse népünk erkölcsi életét.

Akár extensive, akár intensive az eddiginél fokozottabb tevékenységet kell a hitélet mezőin kifejtenünk, a hol nagyon sok a még parlagon heverő föld, s ha azt akarjuk, hogy az evangélium folyton hintegetett magja dúsabb kalászokat hajtson, új ugarat kell szántanunk s jobban megművelnünk az elhanyagolt talajt. E munka elvégzését az irány és eszközök megjelölését nem szabad egyesek vagy csoportok tetszésére bízunk. Az Egyházi Értekezletnek éppen abban áll a feladata, hogy a fokozottabb élettevékenységhez szükséges új szerveket egymással és egyházi életműködésünk többi szerveivel szoros és el nem választható kapcsolatba hozza, hogy az egyéni nézetek és felfogások magasabb egységbe forrva tüzzenek cél és jelöljenek utat. Mert csak így óvhatjuk meg magunkat a tévedésektől; csak így vethetünk gátakat akár az egyházi élet körén belől támadható *erde irányzatoknak*, akár a protestáns szellem egységes fejlődését fenyegető *külső ellenséges áramlatoknak*.

Közéletünknek komoly megfigyelése önkénytelenül a Bethesda tavának evangéliumi képét juttatja eszembe. Társadalmunk minden ízében beteg. Hitetlenség és babona, papi konservativizmus és demagóg radikálisizmus, a hatalomnak tekintély-uralma és anarchia, külső kegyeskedés és belső erkölcsi nihilizmus, felekezeti velleitások és szektáskodó törekvések zsibbasztják az organismus egészséges életműködését. A sánták és

a bénák, a vakok és a bélpoklosok egész serege ott tolong vagy fekszik tehetetlenül a tó partján és várja a pillanatot, midőn az ég angyala meglebbenti szárnyait és fölkavarja a hullámokat, hogy gyógyulást nyerjen a beteg, a kin segíteni a gyarló emberi tudás képtelen.

A mi erkölcsi életünk egyedüli orvosa a Krisztus. Ha az ő életadó szellemének szárnyacsapásait a lelkek megérezik: meggyógyulnak a beteg tagok, — a vakok látnak, a süketek hallanak, a sánták járnak, a bélpoklosok megtisztulnak.

Vajha azért a Krisztus evangéliumában rejlő új életnek eme szárnyacsapásait minél többen megéreznék, vajha a Bethesda tavának partjain gyógyulás után áhító betegek minél többen meggyógyulnának! — Ezzel az óhajttal zárom be ezen évi püspöki jelentésemet, — Istennek megsegítő kegyelmét és áldását kérve egyházkerületünk tanácskozásaira.

A nantesi edictum visszavonása.

Irta: *Gergely Sámuel* egy. t.

Ez a díszes terem, a melyben ez alkalommal összegyűltünk, az ide összesereglett szép közönség érdekesen illusztrálja azt az ellentétet, mely a mostani kort megkülönbözteti a mult időktől. Ma szabadon emelhetünk fényes hajlékot hitünknek, aggodalom nélkül jöhetünk össze benne, tartózkodás nélkül nyilváníthatjuk vallásos meggyőződésünket és veszély nélkül oszolhatunk szét otthonunkba. Voktak idők, mikor az ilyen összejövétel, a vallásos meggyőződés nyilvánítása a protestánsokra nézve veszéllyel járt s a ki ezt meg is kockáztatta, nem egy esetben életével fizette meg a kockázatot. Üldözésről a vallás miatt a magyar történelemnek is számtalan lapja szól; a szelid megintéstől kezdve egész a máglyán megégetésig a vértanuság minden formájával meg kellett a magyar protánsoknak ismerkedniök; a tűzpróbát mi is kiállottuk. Sorsunk e tekintetben hasonló volt Európa más országaiban élő protestánsoknak sorsához. Kivételt csak Erdély képez, hol a józanabb gondolkozás leghamarább nyitott utat vallás dolgában a türelemnek.

Franciaország királyai kezdettől fogva más állást foglaltak el a reformációval szemben, mint a többi uralkodók. Esküdt ellenségei lévén a habshurgoknak, százas háborukat folytattak ezek ellen. A habshurgok elleni háborúkra ott kerestek szövetséget, a hol az kínálkozott. Többnyire a külföldi — leginkább német — protestánsokkal fogtak kezét, kiket a habshurg-dynastia vallás-politikája végső romlással fenyegetett. Minthogy e háborúk végén a habshurgok voltak a vesztes fél, úgy tekinthetjük a francia királyokat, mint a protestantizmus megmentőit főleg Németországban és Hollandiában.

De a francia királyoknak ezen politikája, mely a protestantizmusra nézve Franciaországon kívül kedvező volt, nem gátolta őket abban, hogy otthon kérelhetetlen szigorral lépjenek fel a mind inkább terjedő eretnokség ellen. Már I. Ferencz idejében, még inkább fia II. Henrik idejében protestánsokkal népesítették meg a börtönök, a máglyán megégetést is számtalanszor alkalmazták ellenök, de siker nélkül. A protes-

tantizmusban rejlő igazság hódító erejének ellentállani nem lehetett. A kalvinizmus mind hatalmasabban terjedett úgy a tudósok körében, mint a nemzet legkülönbözőbb rétegeiben. A Medicis Katalin hosszas gyám-kormányzósága idejében már képesek voltak a katolikusokkal felvenni a harcot nem csak tudósaik a vitakozó asztal mellett, hanem fegyverrel kezökben a csataterén is. Az a vérengzés sem volt képes megtörni erejüket, melyet a Szent Bertalan-éji vérnász néven ismer a történelem (s melyért a későbbi kor katolikus történetírói is nagy buzgósággal igyekeztek az olasz származásu regens királynéra tolni a felelősséget, így akarván e szennyfolttól megtisztítani a francia nemzet becsületét). Tovább tartott harminc évnél a véres vallásháború; Franciaország oly fokára süllyedt volt mára züllöttségnek, hogy II. Fülöp spanyol király azt hihette, kinyújthatja vérbe áztatott kezét ez ország koronája után. De az isteni gondviselés úgy akarta, hogy — a mint egyik francia történetíró mondja, — egy ideig a józanabb belátásuk bírják a hatalmat. Ezen józanabb elemekre támaszkodva IV. Henrik király 1598-ban kiadta a híres nantesi edictumot, melyben a huguenottáknak a katolikusokkal egyenlő polgár jogokat és vallás-szabadságot biztosított, így akarván a további belső zavaroknak, a vallás háborúknak véget vetni. A nantesi edictum örökre szóló visszavonhatatlan törvénynek nyilvánított, a francia állam alaptörvényévé tétetett, a melynek megtámadására jövőben senki se gondolhasson. (A francia kath. papság, a clerus, természetesen nem nem abdicált, nem fogadta el az új helyzetet, s ha a kényszer nyomása alatt tűrte is, de nem szünt meg ellene folyvást agitálni.)

A nantesi edictum néhány évi békét szerzett ugyan Franciaországban, de nem szüntette meg véglegesen a háborút. XIII. Lajos király idejében három ízben mérték össze fegyvereiket a huguenották, mint ilyenek, a kath. Franciaországgal. E háborukat is vallás háborúknak nevezik a történetírók, de tulajdonképpen nem vallásháborúk voltak. 1621-ben Bearnban két* püspökség fekvő birtokainak kiadásáért folyt a háború, 1626-tól 1630-ig pedig a nantesi edictumban a huguenottáknak biztosított kiváltságos állásról lemondásért a nekik biztosításul átadott várak kiadásáért háborúztak; de a vallásszabadságot bántani nem volt a kormánynak szándékában. Bebizonyította ezt Richelieu főminiszter, ki luçon-i püspök és bibornok is volt, azzal, hogy mikor legyőzte a protestánsokat, csak kiváltságos állásuktól s az eddig kezökben levő váraktól fosztotta meg őket, más tekintetben egész terjedelmében megerősítette a nantesi edictumot, nem hallgatva a clerus azon sürgetésére, hogy magát a protestantizmust is semisítse meg. Azért mondotta Richelieuról a papság, hogy ő nem a kath. egyháznak, hanem a pokolnak a bibornoka. Mind a mellett a huguenották helyzete ezen szerencsétlenül folytatott háborúk következtében lényegesen módosult: kiváltságos állásuk és váraik elvesztése után a nantesi edictum fentartása mellett is a királyi kegyelemre voltak utasítva.

XIV. Lajos idejében a huguenották helyzete lényegesen rosszabbodott. Ez a király úgy uralkodott Franciaországon, mint akármelyik gyűlölt despota va-

* Oleron és Lescar.

lamelyik keleti birodalomban. Gondolkodása, észjárása, egész jelleme egy keleti despotára emlékeztetett. E mellett vallás dolgában bigott volt és tájékozatlan. El nem szenvedhette, hogy legyen olyan alattvalója, kinek más a hite, vallásos meggyőződése, mint az övé. Szívesen hallgatta a katolikus püspökök meg-meg ujuló előterjesztéseit, melyek a francia kalvinizmus ellen voltak irányozva. Egy pár évtizeden át a király sem merte egyenesen bolygatni meg az edictumot, mert hiszen ez örök és visszavonhatatlan törvénynek volt nyilvánítva s alaptörvénye volt az országnak. Előbb hát csak aláaknázni akarták tartalmatlanná akarták tenni, hogy azután azt mondassák nincs szükség reá. Az akna-munka már 1661-ben megkezdődött s a legnagyobb perfidiával raffineriával folyt, a mit csak jezsuita-észjárás kigondolni képes volt. A püspöki kar egyik előterjesztésére a király megígérte, hogy a nantesi edictumot a katolikusokra nézve kedvezően fogja magyarázni. A huguenották előtt csak hamar világos lett ezen oraculum-szerű kijelentés értelme.

(Vége következik.)

Névkönyv.

Midőn Tiszt. Ince Lajos aának Lapunk 44. számában fölvetett indítványát a legnagyobb örömmel üdvözlöm, legyen szabad nekem is egy indítványt tennem.

Tudva van, hogy Névkönyvünk minden évben 4-6 egyházközségünk történetét közli. Hogy ezek közül a történetek közül igen sok a semminél alig ér többet, azt szomorúan tapasztalják mindazok, a kik egyházi életünk múltjával foglalkoznak. Rövidek, hiányosak s feltűnő előszeretettel inkább a jelennel, mint a múlttal foglalkoznak.

Indítványozom azért s kérem egyházi hatóságainkat, sziveskedjenek oda hatni, hogy mindenik lelkész aa köteleztessék arra, hogy anya, leány és fiók-egyházközségeink történetét 3. év alatt írja meg, részletesen, oly módon, hogy abba, fennmaradt eredeti okmányok betűhíven fölvetessenek s az ekként megírt munkák vagy a Névkönyvben, vagy a mi helyesebb megalakítandó parókhialis könyvtáraink szempontjából, külön füzetekben bocsáttassanak közre.

Erős meggyőződésem, hogy, a mig egyházközségeink történetét alaposan meg nem ismerjük, addig egyházkerületünk viszontagságos múltjáról s küzdelmes jelenéről igazi képet nem alkothatunk magunknak.

Kívánatos volna még a Névkönyvben lelkészeink irodalmi munkásságának feltüntetése is. De mivel ma is fennáll az a furcsa helyzet, melyet Balogh Ferenc a Debreceni Prot. Lap 1898. évf. 1. számában oly igazán rajzol, hogy t. i. „tudományos egyházi írónk lelkét elismerés, méltatás nem emeli, elméjét, tollát nem mozgatja, — még csak jó egyházba juttatás módja sincs kezünkben jutalmazásra; a tudomány nem elég oklevél a felkarolásra, oda más kellék kell, — jobb lesz várni addig, mig eljő az a boldog idő, mikor a munkás méltó leendő maga jutalmára s születni fog egy olyan nemzedék, a mely a tudományt is méltányolni tudja.

Sámuel Aladár,
ref. lelkész.

Igazgató-tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1900, nov. 22.

(Folytatás és vége.)

A közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr öngymél-tósága. a kolozsvári tud. egyetem tanácsának előterjesztésére kimondotta, hogy a kolozsvári theol. fakultás hallgatói jövőre csak az esetben fognak a négy évi tanfolyam elvégzése után bölcsésztdoktori szigorlatra bocsáttatni, ha a 8 szemeszter mindenikében, legalább mi is heti 10 órán át, elméleti tárgyakat hallgatnak. Ig. tanácsunk a rendelkezést tudomásul vevén: közölte a fakultás előjáróságával, megfelelő intézkedés végett.

A szászvárosi kollegium előjáróságának a kolle-giumnál ez évre alkalmazott ideiglenes és helyettes tanerőkről szóló bejelentése. formai szabálytalansága dacára is, tudomásul vétetett, de egyuttal fölhívatott az előjáróság, hogy jövőre kellő időben és a kiadott utasításnak megfelelően tegye meg ide vonatkozó be-jelentését.

A Szilágy vármegyében fekvő felekezeti iskolá-inknál tapasztalt hiányok elenyésztetését sürgető tanfelügyelői megkeresésre bevette Ig. tanácsunk az ille-tékes esperes feleleteit és azok alapján megadta válasát a tanfelügyelőnek, sajnálattal jelezvén abban, hogy a fősorolt hiányok legnagyobb részét elenyésztetni, az egyházközségek szegénysége miatt, módunkban nem áll.

A sepsi szt-györgyi kollegiumnál szolgáló egyik tanár aa. szolgálatképességének megvizsgálására kine-vezte a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter a vegyes vizsgáló-bizottság tagjait és fölhívta Ig.-taná-csunkat, hogy, a törvény rendelkezéseinek megfelelően, mi is küldjünk ki e bizottságba két tagot. Ennélfogva Dr. Székely György országgyűlési képviselő és Meny-hárt András udvarhelyi esperes aai. bizottsági tagokul fölkérettek.

A mező-paniti és maros-kereszturi felekezeti is-kolák államosítását, a megállapított feltételek jóváha-gyásával, Ig.-tanácsunk engedélyezte

A mikesfalvi ev. ref. lelkész ellen beérkezett tan-felügyelői panasz megvizsgálása rendjén konstatalta Ig.-tanácsunk, hogy nevezett lelkész aa. az állami is-kolába járó növendékek hitoktatását tényleg saját la-kásán végezte és így a törvény rendelkezéseit meg-nem tartotta, minélfogva megintetett és jövőre az iskola helyiségben való tanításra utasított.

Az éftalva-zoltáni egyházközség tulajdonát képező Hadnagy-alap kezelése körül fölmerült zavarok elenyész-tetése céljából határozatilag kimondotta Ig.-tanácsunk, hogy jövőre az alapítvány kamatjövödelmének 1/3 része állandóan adassék át az állami iskola gondnokságának, 2/3 rész pedig fordíttassék egyházközségi szükségletek fedezésére.

Berzevicy Béla és ügyvédje kérést intéztek Ig.-tanácsunkhoz a közalapból fölvetett kölcsönből eredő kötelezettségek biztosítására annak idején letett 8000 korona kötbérösszegnek kiadása iránt. Minthogy azon-ban ez az összeg, a szerződési kötelezettségek nem teljesítése miatt, a közalap tulajdonává vált: a kérés eredménytelenül elutasított.

A f. évben már örvendetesen megsaporodott theologus ifjak hathatósabb anyagi támogatása célja-ból, egyenként évi 100 koronát tevő, 4 ösztöndíjat fo-lyósított Ig.-tanácsunk, a Horváth Paula-alap terhére, ez évre kivételesen, minthogy ily nemű ösztöndíjak ál-landó fedezésére alappal nem rendelkezünk.

Mezey Albert, egyhmei főgondnok, kuriai bíró aa. amaz értesítése, melyszerint erd. egyházkerületünknek a Székesfehérvárt tartandó Vörösmarty-ünnepélyen leendő képviselésére vállalkozik, — örvendetes tuda-másul szolgált.

A körlelkészek memoranduma ügyében hozott közgyűlési határozat végrehajtására vonatkozó intézke-déseket Ig.-tanácsunk megállapítván, ezek között kimon-dotta, hogy a központi nyugdíjalapból a körlelkészek-

nek visszajáró tagdíjakat és belépési járulékokat f. évi dec. hó 15-én fogja kifizetni.

Megfelelően intézkedett ezek után, Ig-tanácsunk az irodai ügykezelés egyszerűsítése, az egyházak osztályozása, az „erdélyi püspök“ cím sérelme és a harii egyházközségnek a nagyenyedi egyházmegyébe való átcsatolása tárgyában hozott közgyűlési határozatok végrehajtása iránt is.

Végül a vallás-és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur öngyűlötlőségének kongrua ügyre vonatkozó két rendeletét mutatta be titkár aa., melyekben a nevezett Miniszter ur öngyűlötlősége egyfelől határozottan kijelenti, hogy a papi fizetések terhéül fölszámított egyházmegyei rovatok levonásba hozását csakis vonatkozó szabályrendeletek bemutatása mellett engedélyezheti, a temetkezési egyleti és szeretetházi rovatok levonását pedig jogosultnak egyáltalában nem ismeri el, magánjellegű intézeteknek tekintvén ezeket. — másfelől pedig a helyettes lelkészek fizetésekiegészítésének folyósítását tagadja meg, állítván indokolt fölterjesztésünkkel szemben, hogy ezeket, a törvény értelmében, kiegészítés meg nem illeti. Ig-tanácsunk sajnálattal vette tudomásul a rendelkezéseket és körlevélileg értesíteni fogja arról az érdekelteket, de a helyettes lelkészek kongruájának folyósíttatása és az állami adók és gyámintézeti járulékok megállapítási kulcsának megváltoztatása érdekében fölterjesztést intéz az egyetemes konventhez, hathatós közbenjárás végett.

Ekkor elnök aa. az ülés folytatását másnap d. utánra tűzvé ki, ezt az ülést bezárta. r. s.

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folytatás és vége.)

— Nov. 5-én d. u. —

A délelőtti gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása s észrevétel nélkül hitelesítése után a Moos-alapítvány fölött tovább foly a vita. Szabó Samu ny. tanár, ezen alapítvány tételekor marosvásárhelyi kollegiumunknál szolgált, összeköttetésben állott az alapítóval, ismeri az alapítványtétel okait, a létesítés körülményeit s ezeknek felsorolásával érdekes tényeket hoz föl az alapító célzatának megvilágítására, mely abban állott, hogy az akkor csekély fizetésen anyagi gondokkal küzdő tanárok nyomorát enyhítse. Ezen céljától még akkor sem állt el, midőn megöszülve fia született. 1000 drb. aranyat hagy a jelzett célra, 1000-et fia nevelésére, fia gyámjaul a marosvásárhelyi kollegiumot nevezvén meg. A fiu kora halálával az egész végrendeleti összeg a kollegiumra szállt. S mivel az alapító intenciója az volt, hogy a tanári fizetés emeltessek s az elagott tanárok nyugdíjban részesedjenek: szóló szerint, a jelen viszonyok között a végrendelező akaratának érvényesítése azzal eszközöltetik, ha a tanári fizetések levonásai, korpótlékaik ebből az alaphól fedeztetnek. Dr. Bartók György püspök méltányosnak tartja, hogy az egykor nagyon csekély fizetésen szolgáló tanárokért, kiknek anyagi helyzetének javítása lebegett hagyakozó előtt, a nyugdíjjárulékokat a Moos-alap hordozza. Ezen felszólalásból Deesy Zoltán megnyugovást merítve kifejezett aggályaira indítványát visszavonja. Hasonlóan visszavonja indítványát Pokoly József is. Szavazásra kerül az Igazgatótanács javaslata és Lénárt József indítványa. Közgyűlés az Igazgatótanács javaslatának a mellőzésével egyhangulag elfogadja Lénárt József indítványát és ezt határozattá emelve kimondja, hogy: «A jelenleg alkalmazásban levő hét rendes tanárra nézve az összes illetékek fizetését illetőleg a főhatósági jóváhagyásokon folytatott eddigi gyakorlat fenntartatik; a jövőre választandó tanárok után azonban a kollegium meglevő nyugdíj alapja csupán az államszerződés szerint kötelezett 5%-os illetékeket fogja hordozni, a belépéskor s minden további fizetés szaporulatkor 1/3. egyszer s mindenkor befizetések a jövőre megválasz-

tott tanár terhére esnek. A Moos-alapnak e befizetések felül maradó rész jövedelme a végrendelet értelmében a kollegium fenntartásában legközelebb álló rokon célokra fordítandó »

A n.-enyedi vallásánári állásra a másod izben megejtett szűkebb körű választásnál Zajzon János 80, Baczó Mózes 68 szavatot nyervén Zajzon János erzsébetvárosi lelkész és küküllői egyhm. főjegyzőt jelenli elnök megválasztottnak.

Az Igazgatótanácsnak a magyarországi ág. evang. egyházzal kötött szerződés tárgyában tett jelentését közgyűlés jóváhagyó tudomásul veszi; míg a székelyudvarhelyi tanárok szálláskérügyének rendezését tárgyzó előterjesztést Fogarasi Albert enyedi tanár felszólalásának hatása alatt elveti s magának a kérvénynek ad helyet. Hasoalóan mellőztetik az Igazgatótanácsnak az ének- és zenetanárok nyugdíj kérdésében keit előterjesztése, Simon Ferenc szászvárosi tanár indítványának elfogadásával közgyűlés kimondja, hogy a konvent útján kéri, hogy az ének- és zenetanárok is vétessenek föl az állami nyugdíjintézetbe.

Közgyűlésünk szó nélkül elfogadja az Igazgatótanács előterjesztéseiben foglalt javaslatok alapján, hogy: az Igazgatótanács titkáranak természetben adassék ki a lakás; a papi egyenruha megállapítását sürgető görgényi egyház negyei indítvány fölött a közgyűlés napi rendre térjen; a harii egyházközség a nagy-szebeni egyházmegyéből a nagy enyedibe kebeleztessék; az egyházkerület és theol fakultás jogviszonyának szabályozása elnapoltassék.

Ezzel a közgyűlés tulajdonképi tárgysora véget ért s következett a közgyűlés által kiküldött bizottságok jelentéseinek tárgyalása Közgyűlésünk:

1. A tőkekamatsegélyek sürgösségi sorozatáról Kenessey Béla által előterjesztett, —

2. Az egyházkerületi pénztár 1901. évi költségvetéséről beterjesztett s a mutatkozó 11 ezer korona deficit elenyésztetése tárgyában bizottság kiküldését javasló, —

3. Az egyházkerület igazgatótanács ügykezelésének megvizsgálásáról szóló, —

4. Az egyházkerületi pénztár rendben létét konstataló bizottsági jelentéseket jóváhagyó tudomásul veszi.

5. A testvéregyházkerületek jegyzőkönyveinek megvizsgálásáról szóló bizottsági jelentésben Pokoly József theol. tanár javasolja a lelkészi könyvtárak szervezését. Szádecky Lajos kívánatosnak tartja, hogy az egyházi műkincsekről a kiállítások alkalmával megállapított szakvélemények, megállapodások gyűjtessenek össze, hogy egyházunk ismerje azoknak értékét, műbecsét, a mit csak a szakértők után tudhatunk. Föl-említi a „Rákóci kehely“-re a párisi kiállításon megállapított szakvéleményt, mely szerint ezen klendium becsértéke 50 ezer koronában állapított meg.

6. A sérelmi bizottságnak teendője nem volt.

7. A kérvények átvizsgálásáról szóló bizottsági jelentés ajánlja, hogy dr. Deák Albert, mint az Igazgatótanács ügyésze, vétessék föl közgyűlésünk tagjai sorába; azonban közgyűlésünk fölvetelére szervezeti szabályainkban jogczimet nem találván, a javaslatot elveti, ugyszintén Inceze Lajos jelenleg n.-borosnyói lelkész fizetéshátrálékaik megtérítését tárgyzó kérését sem teljesítheti, nem lévén fedezeti alap a követelés kiegyenlítésére.

8. Az indítványok átvizsgálásáról szóló bizottsági jelentés. Dr. Bartók György püspök felvilágosító szavai után elfogadtatott s Tóthfalusi József maros vásárhelyi lelkész azon indítványának, hogy a püspöki vizsgálat alatti egyházközségek mentessenek fel az egyházmegyének fizetendő járulékok alól: nem adatott hely.

9. Az igazgatótanács évi jelentésének megvizsgálásáról szóló bizottsági jelentés az ügykezelés megkönnyítésére szükségesnek tartja, hogy az egyházi és állami adminisztracionális teendők módszere „Utási-

tás" -ba foglaltassék illetőknek tájékoztatására, ahhoz alkalmazkodás végett. S ennek megismertetése a lelkészek, tanárok és tanítók tanulmányi kurszusába fölvétessék.

10. Parádi Kálmán tanügyi-előadó jelentéséről a bizottsági jelentés nagy elismeréssel szól, a mi közgyűlésünk általános tetszésével találkozik s azon lankadatlan munkásságért, melyet 23 év alatt tanügyi-előadó anyaszentegyházunk javára, előmenetelére kiváló szakértelemmel s évről-évre elismerést aratott eredményekkel végzett: közgyűlésünk köszönetet szavaz.

Elnök báró Bánffy Dezső jelezve, hogy a közgyűlés tárgysorozata ki van merítve, a gyűlést azon kijelentéssel zárja be, hogy holnap d. e. 9 órakor formális gyűlés fog tartatni, melynek egyetlen tárgya a jelen gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése lesz.

Erre dr. Bartók György püspök közgyűlésünk nevében ezen szavakkal üdvözlöi br. Bánffy Dezső elnököt: «Nagyméltóságú Elnök Úr! Nem hagyhatjuk el e tanácskozás termét a nélkül, hogy Nagyméltóságodnak forró köszönetünket ne nyilvánítsuk azért a buzgó odaadásért és fáradhatlan munkásságért, melylyel üléseinket kezdettől fogva szakadatlanul vezette. Annak a pártatlanságnak, igazságszeretetnek és nagy figyelemnek, melyet Nagyméltóságod részéről az elnöki székéből mindenkor tapasztaltunk, köszönhetjük azt, hogy tanácskozásaink mindvégig a legnagyobb nyugalommal és higgadtsággal folytak és hogy ily rövid idő alatt, oly sok és fontos ügyet tárgyalhattunk le. Isten áldását kérjük azért Nagyméltóságodra. Egy szóval - lélekkel kívánjuk, hogy Isten tartsa meg Nagyméltóságodat sokáig ugy hazánk, mint egyházkerületünk méltó díszére, üdvére»

Ezen üdvözlöt a közgyűlési tagok lelkes eljenzése kísérte. Egyenként is megéljenezve a teremből távozásuk alkalmával püspökünket, egyházkerületi főgondnokainkat.

*

Nov. 6 án az u. n. formális ülés a tegnap délutáni gyűlés jegyzőkönyvét változtatás nélkül hitelesítve, rövid félóra alatt véget ért.

Bodor Géza.

Egyházi élet

I.

Kettős ünnep Háromszéken.

Mindig jóleső öröm tölti el szívünket, valahányszor égi tűztől ihletett ajku főpásztorunk bérces kis hazánkban megjelenik, hogy bizonyoságot tegyen itt a Mesterről, egyházunk és hazánk iránti szent lelkesedéséről. De kettőzött volt örömünk most. Hiszen oltárt, templomot emelni az Urnak, s halát adni egy agg Simeonnal a Mindenhatónak, hogy őt méltóvá tette 53 éven keresztül az Ő szülőjében való munkára, hogy ne volna kétszeres öröm?! És a főpásztor, hű munkatársával, Egyh. kerületünk főjegyzőjével velünk együtt osztozott ez örömben!

A lélekemelő kettős ünnep első része a következő programmal nov. 18-án Maksán folyt le. Nagytiszteletű Bodor Géza esperes magasan szárnyaló, szívből jövő imája után az Urnak új hajlékában akkor hangzott el nt. Kenessey Béla urnak alkalmi beszéde, melyben megmutatta az utat, melyen haladva kell egy gyülekezetnek *lelki* házzá felépülni. Akkor kérte főtiszteletű Dr. Bartók György püspök úr az áldások Atyját, hogy az ujonnan épült templom felett terjeszse ki védő szárnyait, hogy álljon a vész s viharban rendületlenül, hogy találjon ott az élet fáradt vándora üdítő forrást, bármiféle betegséggel látogatott lélek gyógyulást. Két új szülöttet Zajzon Lajos feltorjai lelkész vett be a Krisztus követői közzé.

Elragadóan kedves látvány volt, midőn annak az Ároni családnak, mely száz évnél tovább forgolódott

itt az Ur oltára körül, két sarja Jancsó Lajos m. ujjvári és Jancsó Sándor n.-enyedi lelkészek személyében az Ur asztala mellé állott, hogy ott a hívőket a szent vacsora áldásaiban részeltessék Könny ragyogott a szemekben, midőn édes anyjoknak nyujtották oda az Ur testének és vérenek symbolumait. — Vallancs Miklós maksai lelkész záró imája után a gyülekezet egy szívvel-lélekkel énekelte el azt a dalt, melynél felségesebbet nem mutat fel egyetlen nemzet irodalma sem, a Hymnuszt. Ezzel véget is ért az ünnepély, hogy helyet adjon a hivatalos tisztelgéseknek, és a testet üdítő, lelket vidító ebédnek, hogy aztán annál lelkesebben várjuk a következő napot: nov. 19-et.

Ezen a napon Albis községének s vele együtt a kézdi egyh. megyének volt örömnépe. Az ezen napon tartott egyh.-megyei díszgyűlésen adatott át nagytiszt. Szini János bátyáknak 53 évi hű munkája jutalmául. Ő felsége által adományozott negyven éves szolgálati érem, és ezen a napon avatottat fel az egyh. község új orgonája. Lélekemelőbb látvány elképzelhetetlen, mint ez vala. Ott állott az agg patriarcha hófehér hajjal, könyvtől ragyogó szemekkel főpásztorunk előtt, népes családja, gyülekezete, és jó barátai körében. Mintha elfelejtett volna beszélni is! Ajkaira csak nehezen jött a szó. A néma hallgatás, könnytelt szemeknek jószágos tekintete, mely szeretettel csüggött övéin, volt éltének — bizonynyal hiszem — legszebb szónoklata. A királyi kitüntető érmet megkapó beszéd kíséretében, főtiszteletű Dr. Bartók György tűzte fel a jubilans mellére. Szini bácsi erre ezen szókkal válaszolt: „Ha a szív telve van legszebb ékes szólas a néma hallgatás“, és ünnepélyesen fogadást tett, hogy éltének hátralevő részét egyházunk és hazánk javának munkálására szenteli.

Aztán következett az istentisztelet. A kézdi egyh. megye buzgó esperese emelte szívünket hő imában a seregek hatalmas Urához. Majd nagytiszt. Kenessey Béla tartott elragadóan szép, hasonlatokkal gazdag alkalmi beszédet ellentétbe állítva az ifjú orgonát az öreg szolgálával, hogy aztán annál megkapóbb harmóniába hozza őket össze. Ezután püspökünk hívott magához két kisdedit, s mutatta be az Atya-Fiu Szentléleknek. Végül Szini bácsi adott halát az Istennek hozzá való különös kegyelmeért. Ez az ima, egy hívő lélek imája volt. A szépség, egyszerűség és rendületlen hit, mely benne megszólalt megérdemlik, hogy c lap olvasói lássák, s lelkesülni tanuljanak belőle, a miért is ajánlom a nagytiszt. Szerkesztő urnak, hogy lapja számára megszerezze.

Istentisztelet után közebed következett, a hol természetesen lelkes pohárköszöntőkben nem volt hiány.

Itt említem fel egy kis incidens kapcsán, hogy a szomszédságunkban levő sepsi-szentgyörgyi *Székely-Mikó*-kollegium tanári kara mindkét helyen (Maksán nem volt senki, Albisban egyedül Tárkányi György) ez ünnep alkalmával távol maradásával tüntetett. Pedig ha jól tudjuk annak az iskolának az erdélyi ref. püspök első főgondnoka, maga az iskola pedig a Mikó-adomány után a háromszéki szegény papság és egyházközségek filléreiből épült, megérdemeltünk volna hát annyit, hogy midőn a székelységnek és egyházunknak ilyen ünnepe van — a mely elvégre tíz esztendőben egyszer esik — ha már szívök szerint nem is — de legalább a látszat kedvéért — hisz ők magok is székelyek, egy taggal velünk ünnepeljenek. A vármegye főispáni távirattal ott volt, az alispán személyesen vett részt mindkét helyen. Amaz katolikus, emez unitárius férfiú! Hiában az a régi sejtélem, hogy a tanárság ismeretlen, azaz dehogyan is — igen jól ismert okok miatt leakar szakadni az egyház testéről, napról-napra több tény által olyannak igazoltatik, hogy az már tényleg valóvá vált. Csak látszólag a mienkek, de szívvel-lélekkel nem!

A jó hangulatot külömben nem zavarta semmi sem, a míg a püspök úr távozni nem készült. Ha a kötelesség szólítja nem szokott késedelmezni. Most is az hívta, s ment. Kézdi egyh. megyénkben emlékezetes lesz az ő itt léte. De nem csak emlékezetben lesz ő mi közöttünk, van reményünk, hogy még látni fogjuk itt. Ígérete szerint Szini bácsi hetvenéves szolgálati jubileumán megint itt lesz; erre pedig van kilátásunk, hisz az öreg úr arra az időre halasztotta a nyilakodalmi táncát, ő pedig be szokta váltani ígéreteit! Adja Isten, hogy úgy legyen! X.

II.

As orbai ev. ref. egyházmegyéből.

Kovácsna, 1900. nov. 5.

Kicsiny, de buzgó egyházmegyénk f. évi október hó 31-én, a reformáció emléknapján, tartotta meg utolsó lelkészi értekezletét előzetes megállapodás folytán Körösön. Még ez utolsó értekezlet lelkészi volt, de már is meglátszott rajta, hogy »egyházi értekezlet« készül átalakulni, mert világi buzgó hűveink, képviselőink és vendégeink nemcsak, hogy szép számban jelentek meg, hanem mindvégig élénk érdeklődést is tanúsítottak az értekezlet lefolyása iránt.

A szokásos módon, értekezletünket alkalmi isteni-tisztelet előzte meg. Ntű. Esperes-elnök, aa vezetése mellett vonultunk be a kicsiny templomba, melyet már csaknem szorongásig töltött meg a külömben mindig buzgó templomjáró, de a jelen alkalommal még a fokozódott kíváncsiság által is vonzott hívők serege. A karzatot pedig az iskolás növendékek foglalták el s példás rendet tanusítva mindvégig arról győztek meg mindnyájunkat, hogy ha a tanító nemcsak „betű“-vel tölti meg a gyerekek fejét, hanem ezenfelül igyekszik még a lelkekhez is hozzáférni, ha nemcsak tanít, hanem vallásosan nevel is, annak eredménye külsőleg is meglátható s a bölcs szavai szerint: „ha a maga utjának módja szerint tanítattott, ha megvénhedik sem távozik el attól.“ Hogy a körösi egyházközség énekvezére, ki egyuttal községi tanító is, mennyire helyes uton jár, midőn nemcsak az értelem fejlesztésén, hanem — és talán főleg — az érzelem nemesítésén, a vallásos buzgóság fokozásán, tovább fejlesztésén fáradozik, legkivált akkor győződünk meg, midőn az orgona mellől a szemközt levő karzaton rendben ülő gyermekek egyetlen intésre figyelmesen, az ütemeket pontosan betartva, egész szabatosan énekeltek. Külső jutalomban, az egyházközség maga is a szegényebbek közül való lévén — nem részesítheti, annál inkább jutalmazza erkölcsileg, midőn ezuttal ismételen világi képviselőjének választotta. Értekezletünk is jutalmazni kívánta, midőn jegyzőkönyvileg adott elismerő köszönetének kifejezést. Magam is megjutalmazni kívánom őt, midőn nevét ide ígatom; Dancs Lajos aa. e kántortanító, kitől még felekezeti tanítóink is méltán tanulhatnak egyháziasságot, mennyivel inkább felekezeti képezdénknak tápláló emlőin felnőtt, de egyházunkat templomainkat semmibe sem vevő községi, állami tanítóink. De hagyján! nem akar ez lecke lenni, csak egy szerény óhajtás arra nézve, hogy ha tanítóink méltókká akarják tenni magukat az utókor igaz hálájára, ne feledjék el, hogy a ki csak tanít, de nem nevel is, az félmunkát végez; a nevelésnek pedig egyik legerősebb eszköze a példaadás; azt se feledjék el, hogy növendékeik lelkének, jellemének vallásos irányban való fejlesztéséből, képzéséből származó erkölcsi haszon ingyen sem hasonlítandó össze azzal a haszonnal, mely az értelem túltömese folytán csak pillanatnyi, s mely a legelső szünet legelső napján — jó szerencse — már el is illan.

De hadd tartom meg a sorrendet! Az I. dicséretet, valamint a CLXXIV. dicséret első részét kántortanítójuk intésére oly szépen énekeltek a körösi kis iskolás gyermekek, hogy a kit nem a buzgóság, nem a

reformáció által gyújtott mennyei világosság vezetett volna is a templomba, lehetetlenség volt fel nem buzdulnia, az imára elő nem készülnie!

Szemley Cs. Lajos kir. tan. cőfalvi lelkész aa. adott mindnyájunk nevében hálát az egek Urának azon kegyelmeért, mely világosságot gyújtott a sötétségben tévelygő lelkek számára, mely „Istennek országát ajándékozta minékünk“, s mely „a Krisztusban minket annak polgáraivá, örököséiv hívott“ el. S míg lelke elmereng ama régmúlt idők felett, midőn a Krisztus „ártatlan vérével megváltott gyermekektől gonosz századok álnok méhében fogamzott kufárok a sötétség fegyverével el akarták perelni az igaz tudományt, az idvességnek reményességét“, a teljes meggyőződésnek az Istenbe vetett tántoríthatatlan hitnek hangján ad hálát azért, hogy „az igaz hitnek a reformátorok keblében fellobbant lángjától egyszerre világosság lőn a lelkekben“. „Ennek a világosságnak vagyunk mi — ugymond — őrizői, hűséges terjesztői.“ „Lelki kincseket“ vettünk hithű elődeinktől, azokkal kell hűven sáfarkodnunk. Azért kéri Istennek segedelmét, hogy a mi sáfarkodásunk erkölcsi hasznára legyen a mi felebarátainknak is. Az ősz papnak ezen ifjúi lelkesedéssel, pillanatra sem lankadó buzgósággal előadott imája maradandó hatást tett mindnyájunkra.

Az iskolás gyermekek összhangzó éneke után: Szász Mihály pávai lelkész aa. tartott alkalmi beszédet Ján. ev: XVII. 20—21. alapján.

(Vége következik.)

Ignác László,
kovácsnai ref. pap, értekezleti jegyző.

III.

A marosi egyházmegyéből.

A marosi egyházmegye küküllőmenti papi értekezleti fiókköre őszi rendes papi értekezletét folyó évi október hó 31-én Szővérden tartotta meg reformációi emléknapjával és tiszteletes Madaras János szővérdi ev. ref. lelkész 50 éves papi jubileumi ünnepéjével egybekötve.

Az ünnepély a templomban folyt le, hol szivvelket fölemelő imádságot Benedek Dénes makfalvi lelkész, ért. elnök mondott, hálát adva a Mindenható-nak, hogy megőrizte 4 évszázad viharain keresztül evangéliumi egyházunkat és erőt, segedelmet adott öreg szolgatársunknak, hogy egy fél századon át eredményesen munkálhassa Isten országát terjedését.

Azután Viski Gyula somosi lelkész aa. tartott alkalmi egyházi beszédet, alapul véve Pál ap. Róm. irt levele XIII. részének 11. versét: „Ideje immár az álomból felszökennünk!“ Esmékben és gondolatokban gazdag beszédében nagy hatással fejtegeti, hogy mi jelentősége van az alapige szavainak a *multra* és a *jelenre* vonatkozólag. A *multra* vonatkoztatva jelentik a reformáció megindulását, vagy más szavakkal a sötétségből, a tudatlanságból való fölébredést. A jelenben intenek e szavak a közönyösségből, a nembánomságból való fölébredésre. Szónok meggyőző erővel hirdeti hogy csakugyan ideje már nekünk az álomból felszökenni, mert az ellenség közel van és fenyeget az elnyeléssel. Megragadó ékes szólással hívja fel a szővérdi gyülekezetet, hogy értsék át az apostol szavait, serkenjenek fel az álomból s menjenek szent lelkesedéssel azon buzgó vezér után, ki már 50 éve fennen lobogtatja a Krisztus zászlaját.

Isteni tisztelet végeztével Benedek Dénes elnök aa. szép beszéddel nyitja meg értekezletünket. Fölemli a reformáció vívmányait s meleg szavakban üdvözli Madaras János lelkésztársunkat, kinek ajkai 50 év óta hirdetik a Krisztus dicsőségét és bár megnehezített a palást vállain, melyek egy félszázad fiúdalmaikat, megpróbáltatásait hordozzák: fiatal maradt szívében a lelkesedés és a hivatása iránt való szeretet, melyek 50 év előtt — mint ifjút — ezen magasztos pályára vezérelték. És most itt áll e nemes egyházköz-

ség s e papi kör — melynek 8 évig volt az ünnepelt elnöke — hogy föltegyék fejére a tisztelet egyszerű virágaiból font hála koszoruját.

Az ünnepelt meghatva mond köszönetet a kitüntetésért. Majd megtartja gazdag tapasztalatokon nyugvó visszapillantását 50 éves lekipásztori pályafutására. 1850 november havában foglalta el a magyarbükki egyház lelkészi állását, hova az akkori püspök Antal János ajánlatára lett elhiva. Itt 3 $\frac{1}{2}$ évig munkálkodott az Urnak szülőjében s akkor visszament szülőföldjére Szövérdre, hogy elfoglalja atyja állását és saját falujában hirdesse Isten igéjét. Őt püspök ideje alatt folytatta lekipásztori munkálkodását és építette Istennek országát. Szövérdi papsága kezdetén vesztette el első nejét, az isteni gondviselés azonban rendelt az árva gyermekek mellé hűséges segítő sársat, kivel most is boldog családi életet folytat.

Azután előadja jubilans aa. a szövérdi egyház rövid történetét. Ebből megtudtuk, hogy 1621-ben az egyháznak már külön papja volt, azelőtt valószínűleg Gyalakuta filiája lehetett. A jelen század elején épült a most is meglévő temploma. Az anyakönyvek 1735 óta vezetettek. Orgonáját 1839-ben készítette; nagyobb harangját 1818-ban öntette újra az egyház. Jelenlegi iskolája és többi parochialis épületei mind az ünnepelt lelkész idejében készültek. Végül Istennek áldását kérve egyházára s gyülekezetének minden egyes tagjára berekeszti visszapillantását.

Ezután Ravasz János marosi esperes aa. remek kivitelű tartalmas beszédben üdvözölte a Krisztus hű vitézét — egyházmegyénk és fiókkörünk nevében — könnyekig meghatva szavaival az egész hallgatóságot.

Majd a szövérdi egyházközség nevében üdvözölte egyik egyháztagnak meleg szavakban az érdemes lelkészt, kihez őket mindvégig őszinte ragaszkodás és tisztelet csatolta.

Elnök aa. záró szavai után véget ért a lélekelmelő, tanulságos ünnepély s mi Madaras bátyánk vendégszerető asztalánál sereglettünk össze, a hol lelkes szavakban adtunk kifejezést annak a szeretetnek, a melyet az ünnepelt és neje, továbbá espresünk és elnökünk irányában éreznünk.

E helyen is kívánjuk, hogy Madaras bátyánkat tartsa meg még Isten sokáig és tegye áldottá életének alkonyát!!

Nyárad-Szent-Benedek, 1900. nov. 11.

Ady Sámuel,
ért. jegyző.

IV.

Templom szentelés.

A bere-kereszturi egyházközségnek, melynek templomában másfélszázaddal ezelőtt még 7 falu népe dicsőítette az Urat, folyó hó 18-án örökre emlékezetes ünnepe volt. Ekkor szenteltetett fel ujonnan kijavított temploma. $\frac{1}{2}$ 10 órakor kondult meg az egész vidéken — nagyságra és szólásra — páratlanul álló öreg harang, s ezerek seregelték hangjára a díszesen kijavított templomba. Az ünnepély 10 órakor az I-ső D. éneklésével kezdődött. A gyülekezet éneke után e sorok írója mondott imát és alkalmi beszédet, a 29. Zs. 2-ik verse alapján. Utánna ntiszteletű *Ravasz* János, esperes mondott valóban szép, eszmékben gazdag, mindenkit megható, magával ragadó fölavató imát.

Ravasz Béla, magyarósi s. lelkész két kis gyermeket keresztelt. *Erdélyi* Béla, ny.-szt.-imrei lelkész esketett egy párt. Ugy a keresztelési, mint esketési beszéd fényes bizonyossága volt annak, hogy e két fiatal lelkész nemcsak előadó, de teremő, alkotó képességgel is szépen rendelkezik. Esketés után e sorok írója mondott utóimát. Ezzel a fényesen sikerült ünnepély véget ért.

Templomból kijöve, a templom előtt, e sorok

írója intézett néhány üdvözlő szót az ünnepen részt vett espereshez és a gyülekezethez. Szívből jövő, magvas beszédben válaszolt erre az üdvözölt esperes, lelkére kötvén a gyülekezetnek a vallásos és erkölcsös életet, örömet fejezte ki aziránt, hogy a gyülekezetben a fiatal lelkész szava nem hangzott el kiáltó szóként a pusztában, de megtermette jó gyümölcsét, ékessé tevő a századok viharától megrongált templomot. A fölhangzó éljen kiáltások után a vidék intelligentiája, mely szép számban vett részt az ünnepen, a sorok írójának házába tért, hol terített asztal várt. A díszes társaság késő estig együtt maradt. A szokásos pohárköszöntők természetesen nem maradtak el. Az első Ravasz János, esperes mondotta e sorok írójára. Erdélyi Béla Ravasz esperesre, e sorok írója Gyalokay Sándor járásbíróra, ugyancsak e sorok írója Ravasz János, esperesre, Ravasz Béla Kánya Gyula közjegyzőre, Gyalokay járásbíró Ravasz esperesre, Kelemen Pál, Erdélyi Béla és Ravasz Béla lelkészekre stb. stb. Délután nép multság rendeztetett, melynek fényes sikeréről tanuskodik a 33 korona 50 fillér tiszta jövedelem. A megújított templomon annak látogatóin legyen Istennek áldása!

Bere-Kereszturon, 1900. nov. 25-én.

Kolozsvári József
ret. h. lelkész.

V.

A széki egyházmegyéből.

(Folytatás.)

Az ig tanácsnak voltak egész egyházkerületünket érdeklő határozatai. Az egyes községek figyelmet érdemlő ügyeit a következőkben vagyok bátor elősorolni.

A szent-margitai egyházban a br. Huszár-féle udvar 15 veder papi borkepét, melyet pedig a kir. törvénytől által felvett békeegyezség biztosított, ismételtlen megtagadta és az egyház ellen ezen kötelezettség megszüntetése végett pert indított. Nem kételkedem; hogy ezen per az egyház részére eredményesen fog végződni, annyival is inkább, mert ezen kötelezettség az egyház részére telekkönyvileg is biztosítva van.

Szamosújvár-németiben a mult évben tartott vizitáció alkalmával azon panasz merült fel, hogy a lelkész a téli időszakban a kötelezett vasárnapokon az isteni tiszteletet reggel 7 órakor tartja, mely időben a hívek templomba nem mehetnek. Miután a lelkésznek a körlelkészi útastítás szerint Szamosújvárt is kell istentiszteletet tartani, hogy fennakadás ne legyen, ezentúl a lelkész a téli hat hónap alatt mindég egy theologus ifjút hozat ki Kolozsvárról, hogy míg ő Németiben a szolgálatot végzi, a rendes istentisztelet Szamosújvár városában se maradjon el. A theologus ifjú díjazása iránt ügy intézkedtem, hogy a németi ekklézsia tartozik a papi kánonikumokat a németi rendes lelkész használatába visszabocsátani.

Ezen rendelkezésem ellen a németi ekklézsia felbevezést adott be, melynek azonban az Ig.-tanács helyet nem adott, intézkedésemet jóvá hagyta.

Vajda-kamarási egyházközségünknek megengedett, hogy hat holdnyi ciheres erdejét, mely aránytalanul nagy fentartási és közterhekkkel volt ösztökötve, azon feltétellel adhassa el, hogy a befolyó vételárt mindaddig gyümölcsözőleg kezelje, míg alkalmas fekvőség megvásárlásába fektetheti.

Ebben a községben az öreg pap, korával járó gyengesége miatt szolgálatokat végezni képtelen. Nyugdíjazását azért nem lehetett keresztül vinni, mert ebben az esetben az egyház a lelkészi fizetés állami kiégészítésére igényt nem tarthatott volna, az alkalmas expediens tehát az volt, hogy kályáni lelkésztársam a lelkészi javadalom arányos megosztása mellett végezze Kamaráson a lelkészi szolgálatokat. Ezzel az eljárással azonban csak a papi functiókat gátló akadályok vannak némileg elhárítva, mert a tanügy, tanító hiányában,

egészen parlagon hever, ebben pedig más megoldást nem látok, mint azt, hogy illetékes helyen szorgalmazzuk az állami iskola felállítását.

A szentgyeydi kisjövedelmű egyházat néhai Boros István károsította meg azzal, hogy egy darab földjét 73 frt bérösszeg mellett vette ki és pedig három évre, haszonbért azonban nem fizetett, e mellett, a nélkül, hogy valakitől megbízást nyert volna, az építendő templom javára gyűjtéseket eszközölt, s ezeket is a

maga céljaira fordította. Sajnos, a néhainak vagyona nem maradt, s így az ekklezsiának reménye alig lehet kára megterítéséhez.

A Nagy-Sármáson szervezett körlelkészség állomásának betöltése csak éppen most jutott dülőre. 900 frt értékű javadalommal a pályázati hirdetés közre van bocsátva.

(Folytatása következik.)

Nemes Ferenc,
alsó-ilosvai ev. ref. lelkész.

TÁRCA.

A száz éves Vörösmarty.

Komor világa elközelg a télnek.

Az ősz fuvalma, fénye véget ért.

S a szél zúgása, — haj, miről regélnek?

Örömdalok egy fényes életért....

Egy század éve már a muló napnak,

Midőn nekünk az Isten adta őt.

S e század év nekünk mi kincset ad!

A dalnok él, s a költő hire nagy!

Ki mondaná, hogy élte véget ére?!

A test a porhüvelybe szállt alá.

Clio azonban nagy, dicső nevére

Örök világ sugárit szórta rá.

S míg él magyar e földi ő hazában,

Mig állsz, hazám, a sors csapási közt, —

S a Végzet útja még remélni hagy;

A dalnok él s a költő hire nagy!

Csaták zajáról úgy beszélt a lantja!....

— Bűvös szavát ha érte fölvevé —:

Riadva fel!.... Sikolt e hon magyarja

S a bérc határa visszacseng belé.

Szegény Zalán remegve fut honából,

Hadúr nevére botját fölvevé.

S a hős tusák zajára vére fagy.

A dalnok él, s a költő hire nagy!

S a zord idők dalának érc szavára

Mi tünde, lenge fény következék!

Szelid leányka bájoló varázsa....

Vihar után a tiszta, fényes Ég.

Szívünkben él a Szép Ilonka képe

Mögötte vár az Isten angyala.

S te Hajna, oh, mi tünde, égi vagy!....

A dalnok él, s a költő hire nagy!

Dicső dalodban im, betelt a Szózat:

E nép honába' *rendületlen* áll!

De nem feledkezék meg érte rólad,

Hazádnak egén Te, fény, Te, napsugár!

Mi bájdalok fakadtak hő szivedből....

Mi bús regék a mult homályiból!

Szegény szívünknek éltetője vagy.

A dalnok él, s a költő hire nagy!

Egy századév a műved szellemében!

Egy századév, s im újra nyílt a sir..

Szívünk remél s örül e perc hevében.

A régi Szózat új dalokra hív.

S míg él magyar e földi ő hazában,

Mig állsz, hazám, a sors csapási közt, —

S a Végzet útja még remélni hagy:

A dalnok él, s a költő hire nagy!

Ravasz Árpád.

Különfélék rovata.

Szász Domokos siremléke Most, hogy néhai Szász Domokos ev. ref. püspök siremléke elkészült, érdekesnek találjuk beszámolni azzal, hogy mennyibe került a monumentális emlék. A siremlék felállítása tárgyában kiküldött bizottság elszámolása szerint a gyűjtés eredményeként 7716 korona 97 fillér folyt be, melyből a siremlék összes költségeire 4690 korona 78 fillért használtak fel. A fennmaradt 3026 korona 19 fillert a szeretetháznak adományozták.

Protestáns hangverseny. December 15 én hangversenyt rendez a kolozsvári protestáns vegyes énekkar. A koncert részleteinek kidolgozásán most munkálkodnak az egyház intéző férfiai. A koncertet részben az énekkar pénztára javára, részben pedig a belfarkas-utcai orgona-alap javára rendezik.

Gyászlap. *Tavaszy József*, a görgényi egyházmegye esperese a felfalusi temetőben anyja sirján f. hó 1. napján föbelötte magát s meghalt. Megdöbbenéssel közöljük e leverő hirt. A halottnak nyugalma legyen zavartalan.

Templomavatás. Közelebről avatták fel nagy ünnepélyességgel a mező-örményesi ev. ref. és unitárius hívek által épített templomot. Az ünnepélyt Veltits Zoltán földbirtokos és Veszprémi Antal főbíró elnöklése alatt álló bizottság rendezte. Délelőtt 10 órakor kezdődött meg az istentisztelet, melyen az állami iskolai tanulók, Krasznay Árpád vezetése mellett, a Hymnuszt énekelték el. Szalma Lajos ev. ref. lelkész megható imát. Rédiger Géza unit. lelkész igen szép beszédet mondott. Az énekvezéri teendőik végzésével Kászoni tanítót bízták meg a hívek. E templom — mint a magyarság védbástyája — fontos feladatot van hivatva teljesíteni.

Göe község (széki egyházmegye) folyó év novemberben 25-én szép ünnepségnek volt színhelye. Az ev. ref. egyház tagjai, élükön T. Bozsoky Leopold gondnokuk vezetése s áldozatkészségével a már rombadült ódon templomát újjá alakítva, igen szép és nagy gyülekezet előtt tartotta meg újtemplomának avatási ünnepét, tiszteletes Csürös Ferenc örd. füzési és Jakabházi Dániel devecseri lelkészek hivatali közreműködésével. Az isteni tisztelet végeztével a lelkielig kielégítettek a gondnok úr szívélyes házában terített asztal várta, a honnan a kedélyes társaság csak a késő esti órákban oszlott szét. *Égy jelen volt.*

A szuesáki ev. ref. egyházközség november hó 25 én tartotta első vallásos estélyét. (Jobb az egyházi esték, avagy „protestáns esték“, „református esték“, elnevezés. Erről szólott már lapunk mult évi 5. és 6. száma is. A szó helyessége a gondolat helyességét is illusztrálja Szerk.) Közreműködött az ev. ref. leányok dalkara, Késmárky Anna áll. óvónő k. a. vezetése mellett, ki egyszersmind megható szavallatával is emelte estélyünket. Székely Sándor lelkész szabad előadást tartott; felfejtven röviden a „vallásos estélyek“ célját — vallásosság mikénti állásáról az egyházközségben Máthé Gyula III. a. l. éves theologus evangyeliumi lel-

kesültséggel rázta fel a hiveket a vallásos közönyösség álmából, midőn elszavalta „Keressd az Istent“ és a „Mukácsi rab“ című költeményeket. Az estélyt a „Hymnus“ eléneklésével zártuk be.

Szucsákon, 1900. nov. 28-án, Székely Sándor ev. ref. pap.

Az ujtordai ev. ref. egyház dec. 2-án vasárnap este 6 órakor az állami iskola helyiségében Egyházi estélyt rendezett. Felolvastak: Dr. *Vertán Endre* ügyvéd. *Egerházi Lajos* ref. pap. Szavalt: *Murgáchné Székely Katinka* urnő. Énekelt: a *Retormátus női-kar*. Persely adományok a szegény gyermekek felségelésére köszönettel fogadtatnak. — *Az ev. ref. egyház.*

A nagyenyedi ev. ref. tanítóképző-intézet „Gáspár János“ önképzőköre a kollégium dísztermében 1900. december 1-én d. u. 2 órakor, Vörösmarty Mihály születésének 100 éves évfordulója alkalmából, emlékünnepelet rendezett.

A német centrum a szabad vallásgyakorlatról. Lieber dr. a centumpárt vezére, a párt legkitünőbb tagjaival egyetemben, Gröber, Pichler dr., Spahn dr., Bachem dr. képviselőkkel törvényjavaslatot nyújtott be a szabad vallásgyakorlatról. A javaslat főbb pontjai ezek: A gyermekek vallási hovatartozandóságát a szülők szabad elhatározása határozza meg. Ha a szülők a vallási neveltetést illetőleg megegyezésre nem jutottak, határoz a szövetséges állam törvénye, melyben a férfi házasságkötésének idejében lakott. Tizenkettedik életévének betöltésével a gyermek szabadon térhet át más bevett vallásra. Vallásfelekezetek, melyek a szövetséges államok bármelyikében elismertettek, az egész birodalom területén elismerendők. A vallásfelekezetek összekötését törvényes előjáróikkal megakadályozni nem szabad. A vallásgyakorlatra vonatkozó felsőbb vallási hatóságok rendeletei az állami hatóságoknak sem be nem mutatattak, sem helybenhagyásra nem szorulnak. Az elismert vallásfelekezetek, ha a lelkipásztorkodásra külföldi egyéneket alkalmaznak, ilyenek lelkipásztori ténykedésükben az állam által nem akadályozhatók. A vallásfelekezetbe szabadon lehet bárkit fölvenni, a keresztség az egyházi házasságkötés kiszolgáltatása, hasonlóképpen az egyházi temetés minden hatósági beavatkozástól független és más felekezetek beavatkozásától, vagy pászától sem tehető függővé. A népmisziók tartása semminemű állami hatóság beavatkozásától nem függ. Vallási társulatok és rendek, melyeket a törvényesen elismert felekezet jóváhagy, állami, vagy községi engedélyre nem szorulnak. Ezek a törvényjavaslat főbb elvei. Sikerül-e a törvényjavaslatot törvényerőre emelni, még kétséges. Bülov gróf, az új kancellár, gondolkodik majd róla, hogy a centumpárt barátsága mit ér? A porosz alkotmányjogban, különösen annak 30. és 31. szakaszában ezen elvek mind benn vannak, azonban ezen alkotmányjognak rendelkezéseit Bismarck annak idején egyszerűen félre lökte. A szász királyságban, Meklenburg nagyhercegség területén s Braunschweig hercegségben ezen rendelkezések egyszerűen hiányzanak. A centrum idejét látja, hogy a rendelkezések kiterjesztését az egész birodalomba kérelmezze. A Kongó akta 6. szakaszában ezen egész törvényjavaslat bennfoglaltatik, tehát a gyarmatokban már mint törvény érvényesülnek az elvek, melyek itt kifejezést találnak. Az egyesületi törvény követelményeképpen jelentkezik, hogy a vallási társulatok és rendek szabadon alakuljanak s telepedjenek le.

Nyilvános köszönet. Az egyház iránti szeretetnek, a tettekben munkás vallásosságnak szép és példás jelét adta a mező-paniti egyházközség női közönsége. Ugyanis András Lajosné, Kovács Sándorné asszonyok felhívására: 204.60 kor. összeget adakoztak, melyből igen szép, a modern izlésnek megfelelő urasztali-terítő és szószék-takaró díszíti templomunkat. Az akdakozásban részt vettek: Br. Szentkereszthy Györgyné Ő méltósága 20 kor. Gr. Bethlen Gá-

borné Ő méltósága 20 kor. Özv. Id. Muzsnai Pálné tiszteletes asszony 2 kor. András Lajosné 4 kor. Zsigmond Ferencné 8 kor. Weinberger Béláné 2 kor. Ferenci Józsefné 10 kor. Kovács Sándorné 4 kor. Özv. Zajzon Pálné 5 kor. Özv. Zajzon Lajosné 4 kor. Farkas Berta k. a. 4 kor. Nagy Lajosné 4 kor. Modrai Józsefné 4 kor. Zöld Lajosné 6 kor. Nagy Lőrinc Sándorné 4 kor. Id. Barabási Mártonné 4 kor. Özv. Barta Mártonné. Barta P. Gergelyné, Ifj. Sikó Gergelyné, Ifj. Gaál Jánosné, Id. Gaál Gergelyné, Id. Zöld Istvánné, Ifj. Zöld Istvánné, Barabási P. Józsefné, Nagy Károlyné, Barabási M. Józsefné, Pete Balászné, közép Kovács Ferencné, Özv. Jánosi Józsefné, Flsó Sikó Antalné, Ifj. Barabási Mártonné, Barta Mihályné, cs. sz. Mátyus Györgyné, Csizsér Antalné, Márton Andrásné, Csizsér Józsefné, Barta Eszter, Barta M. Sámuelné, alsó Gál Jánosné, Nagy Nándorné 2—2 kor. N. N. 1-40 kor. Balogh Károlyné 1-20 kor. Barabási Lajosné, Sikó Dánielné, Boér Elekne, Bodó P. Jánosné, Kovács Jánosné, Kovács I. Péterné, Ifj. Borbély Sámuelné. Ifj. Izsák Jánosné, Kovács Domokosné, Csizsér Károly, Szilágyi Györgyné, Özv. Török Józsefné, Nagy I. Jánosné, Geréb Andrásné, Nagy Sámuelné, Barabási G. Istvánné, Sikó Józsefné, Csizsér Mihályné, Nagy S. Borbára, Bodó Lajosné, Id. Kovács Mártonné, Sóos Eszter, Jánosi Gergelyné, ifj. Jánosi Jánosné, Barabási Lászlóné, 1—1 kor. — Ide sorolom Deák Ferenc aa, a ki szegény ember létere igazán nemes dolgot cselekedett, a midőn szószék feletti koronát saját költségén kijavította, csinosan kifésztette. Munkájának értéke 20 kor, segédkezett Marton Péter aa. 4 kor. értékű munkával. — Különös elismeréssel adózom András Lajosné, Kovács Sándorné asszonyoknak, kik a gyűjtést ily szép sikerrel végezték; Zsigmond Ferencné, Zajzon Róza k. a. -nak, kik az urasztali-terítőt és szószék takarót összeállították; s kiváltkép Farkas Berta k. a. -nak, ki a mellett, hogy részt vett a gyűjtésben, az összeállításban, az urasztali kenyértakarót is gyönyörűen kihimezte. — Íme az igazi vallásos buzgóság, mely az áldozattól sem riad vissza. Lelkem mélyéből örvendek, mert ez áldozatban nem csak a csengő ércet, de látom az érzelmek nemesülését, a lélek tisztulását, szóval a növekvő vallásosságot.

Fogadják azért mindannyian e helyen is magam és egyházam nevében szíves, őszinte köszönetemet.

Mező-Panit, 1900. okt. 23-án. *Boér Károly*, ev. ref. b. lelkész.

Hivatalos rész.

5061—1900.

ÉRTESETÉS.

Az állami fizetéskiegészítés által érdekelt lelkészekhez.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr önmagyméltósága, folyó évi október hó 26-dikáról kelt, 79,417 szám alatt a következő leiratot intézte Igazgatótanácsunkhoz:

„A lelkészi jövedelem megállapítása alkalmából különösen a kiadási tételeknek általam történt megállapítása ellen több, tárgyban és indokolásban rokon természetű felszólalások érkeztek hozzám, melyekre nézve helyén valónak találok észrevételeimet általánosságban is közölni részint azért, hogy az egyes eseteknek általam leendő elbírálásához csatolt indokolásban csak jelen intézvénnyemre való hivatkozással a munkát könnyítsem, részint pedig azért, hogy a jelen intézvénnyem által már eldöntött kérdésekben ezután felmerülő esetleges kiigazítási kérvények benyújtásának elejét vegyem.

Ugy az állami törvényhatósági, mint az egyházi természetű közterhek az 1898 XIV t. c. szerint csak az általam megállapított lelkészi jövedelem után, illetve arányában vonhatók le, minél fogva a jövedelem kiegészítési összeg után az említett közterhek egyike sem hozható levonásba.

A mi az egyházkerületi szeretetház és egyházmezei temetkezési egylet címén lerovásba hozott já-

mulékokat illeti, ezeket a hivatkozott törvény értelmében nem vettem fel a lelkészi jövedelmet terhelő kiadások sorába és pedig azért nem, mivel az említett intézetek nem szorosan vett egyházi, hanem magán természetű intézetek. az egyházkerületi szeretetházi járulékok annál kevésbé, mivel erre nézve az egyházkerület 1899. november 7-én tehát a lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló törvény hatályba lépte után intézkedett.

Egyben felkérem az Igazgató-tanácsot, hogy a lelkészeket az egyházmegyei gyáminizeti járulék tárgyában teendő felszólalások esetén a vonatkozó egyházmegyei, illetve egyházkerületi szabályzat bemutatására utasítani méltóztassék.

Végül felkérem arra is, hogy az egyházmegyei közigazgatási pótadóra nézve tekintettel annak cimleire, részletes felvilágosítást nyújtani sziveskedjék

A midőn a rendelkezést tudomásvétel és ahhoz alkalmazkodás végett ezennel közöljük, annak végső pontjára vonatkozólag megjegyezzük, hogy az egyházmegyei pótadókat csak az esetben fogjuk levonásra ajánlhatni, ha azok kivetése a vonatkozó egyházmegyei közgyűlési határozat jegyzőkönyvi kivonatával igazoltatik.

Végül még arról is értesítjük az érdekelteket, hogy a kongrua összegeknek helyettes lelkészek részére leendő folyósítását, ismételt fölterjesztéseink dacára is, megtagadta a miniszterium.

Kolozsvárt, 1900. december hó 4-én.

Dr. Bartók György,
elnök

Kádár János,
titkár.

1523—1900. KÖRLEVÉL

az erdélyi ev. ref. egyházkerület valamennyi nagytiszt. espereséhez és tiszt. lelkészeihez.

Fölvívom valamennyi tiszt. Lelkész fiait, hogy a jövő évi Névkönyvnek az 1900. December hó 31-i állapotnak megfelelő adatait a nagytiszt. Esperes urakhoz 1901. Január hó 4-éig minden további fölszólítás nélkül okvetlen küldjék be, kiváló gondot fordítván arra, hogy a hívek, a tankötelesek, a tanulók és konfirmáltak számát pontosan mutassák ki és jelezzék, hogy az egyházközség a f. kerületi gyűlés határozatának megfelelően hányad osztályu. Megjegyzem, hogy a lelkészi fizetés-kiegészítést nyerő összes egyházak IV — az 1600—2000 korona javadalmak a III — a 2000—2400 koronás fizetésűek a II — a 2400 koronát meghaladó javadalmak az I. osztályba sorozandók. A kimutatásokban a következő rövidítések alkalmazandók: anyaegyházközség = e. k.; leányegyházközség = e. k. fiókegyházközség = f. e. k.; utolsó pösta = u. p.; vasúti állomás = vas. áll. távirat állomás = táv. áll.; lelki pásztor = l. p.; helyettes lelkész = h. l. segéd lelkész = s. l. kántor = k. kántor-tanító = k. t. lélekszám = lsz.; tankötelesek száma = tksz. tanulók száma = tsz. konfirmáltak száma = konf. sz.

Tanulóknál az 1900—901 tanévi adatok irányadók, s pontosan megjelölendő, hogy a tanulók felekezeti, községi vagy ami iskolában tanulnak-e? Ha több iskolában tanulnak, melyikben hány ref. tanuló van.

A Nagytiszt. Esperes Urakat pedig kérem, hogy az f. módon egybeállított adatokat legkésőbb 1901. Január hó 15-ére püspöki hivatalomhoz juttassák el.

Kolozsvárt, 1900. December hó 5-én

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök.

5153—1900. KÖRLEVÉL.

Valamennyi egyházmegyénkhez, püspöki egyházunkhoz és mindenik kollégiumunkhoz.

A görgényi ev. ref. egyházmegyének 1900. évi október hó 12-én tartott közgyűlése foglalkozván a reformációi emlékünnepegy megtartási módozataival, egyházmegyeje területére vonatkozólag annak minden egyházközségben és mindenik ref. felekezeti népiskolában

való kötelező megünneplését kimondotta és elhatározta egyúttal, hogy a reformáció emléknapijának az állandó ünnepnapok közé leendő beiktatása céljából, szabályszerű úton, indítványt terjeszt az egyetemes zsinat elé.

Görgényi egyházmegyénk ez indítványát a fentiekben ismertetve, oly fölkéréssel tesszük közzé, hogy sziveskedjenek azt a címben jelzett hatóságok közgyűléseiken beható megfontolás alá venni és annak alapján 1901. évi június 1. ig nyilatkozni az iránt, hogy az indítvány értelmében szükségesnek látják-e a reformáció kezdetének évfordulóját, zsinati törvényhozás útján, általánosan kötelező ünnepnappá nyilváníttatni?

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának, Kolozsvárt, 1900. november hó 23-án tartott üléséből,

Br. Bánffy Dezső,
elnök

Dr. Kádár János,
titkár.

ÉRTESETÉS.

Az érettségi pótló és javító vizsgálatok a kolozsvári ev. ref. főgymnasiumban 1900. évi december hó 15-én reggel 8 órakor tartatnak meg

Kolozsvárt, 1900. december 4

**A kolozsvári ev. ref. kollégium
igazgatósága.**

5222—1900. KÖRRENDELET.

Az „Erdélyi Protestans Lap” Nagytiszteltű Szerkesztőjének jelentéséből sajnálattal vettünk tudomást arról, hogy a lap előfizetési díjai nem küldetnek be a kellő pontossággal és e miatt a nyomdai költségek fedezete is fennakadást szenved.

Ez okból szigorúan út-sítjuk lelkész atyánkfiait s mindazokat, a kik az *előfizetési díjakat* még be nem küldték, hogy kötelezettségeiknek *15 napon belül annyival inkább* tegyenek eleget, *mivel ezen határidő eredménytelensége esetén, a behajtás iránt szigorúan fogunk intézkedni.*

Kolozsvárt, 1900. november hó 24. napján.

Dr. Bartók György,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár.

1524—1900. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a széki egyházmegyébe kebelezett *vicei* egyház lelkészi állomáshára pályázat hirdettetik.

Javadalom: szép lakás mellék épületekkel, kerttel, 471 korona értékű részint termény, részint készpénz fizetés. Ehez járul az 1200 kor. fizetés kiegészítésére miniszteri helybenhagyással megállapított 729 kor. 55 fill.

Pályázati határidő 1900. December hó 29-e. Minősítvényvel és szolgálati bizonyítvánnyal fölszerelt folyamodványok Somkerei Miklós esperes afiához küldendők Székre (Szolnok-Doboka-megye.)

Kolozsvárt, 1900. December hó 3-án.

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök.

1530—1900. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a széki egyházmegyéhez tartozó *málomi* egyházközség *lelkészi* állomására pályázat nyitattik.

Javadalom: tisztességes lakás gazdasági épületekkel, 1451 ööl kerttel, 23 hold földbirtok 146 kor. 64 fill. jövedelemmel és 1177 kor. 12 fillér kész pénz. Ehez járul az 1600 kor. fizetés kiegészítésére miniszteri helybenhagyással megállapított 322 kor. 34 fill. államségély. Ezen fizetésnek felét a nyugalmazott lelkész élvezi, a ki jelenleg a n.-szebeni tébolydában gyógykezelés alatt van.

Pályázati határidő 1900. December hó 29.-e. Minősítvényvel és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok Somkerei Miklós esperes afiához küldendők Székre (Szolnok-Doboka m.)

Kolozsvár, 1900. December hó 4-én.

Dr. Bartók György,
ev. ref. püspök.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évrre.....
félévre

12 kor
6 kor

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN.

A tanító ki szolgájának tekinti magát?

Istené-e ő, avagy az embereké?*

E kérdésre csak az adhat feleletet, kinek lelke idealismussal telt, a ki életének irányítójául nem az emberek mulandó kegyeit, hanem Isten örökbecsű adományát, a vallást tekinti. A vallás az élet alapja s az ebből fakadó erkölcsi érzélem, ha tehát ezeket nem ápoljuk, ha ezek szellemében nem nemesítjük a szívet, lelket, akkor munkánk emberi: tökéletlen; s magunk ama feladatok betöltésére, a melyekre való elhivatásunkat fennen hirdetjük, a legnagyobb mértékben képtelenek vagyunk.

Hogy hit és erkölcs nélkül nincs társadalmi rend, kapocs, hogy nincs élet, elismeri a majdnem legnagyobb társadalom is: az állam, midőn hangoztatja, hogy az iskola nem oktató intézet csupán, hanem az az eszköz, a mely a családdal együttesen a szív és lélek képzését is szolgálja, az a hely, hol nem tudósokat alakítanak, hanem erkölcsös embereket nevelnek, kik a tisztultabb erkölcsi érzés birtokában sem maguknak, sem másoknak ártalmára ne legyenek. S ez a feladatok feladata a tanítókra van bízva az iskolában. S a lelkiismeretes tanító, kit nem üre; jelszavak vezérelnek cselekedeteiben, hanem az íge, az eszme megnyeri a maga részére a mások segítségét is s a mások buzgalomával, lelkesedésével, tudásával és igyekezetével fokozva a magáét, mindeneknek tetsző dolgot cselekszik.

Csakhogy — őszintén bevallom — még mindig látok ifjút, ki virtuskodásnak tekinti a dorbézolást, akadok emberekre, kik mosolyognak, ha sirni kell, vannak, kik barátokat keresnek, hogy az ismeretségből származó hasznot kizsákmányolják, vannak, kik dicsérnek olyanokat, kiktől magukban semmi jót nem gondolnak; vannak, kik a képmutatás világában élnek!

Balgaság volna azt mondani, hogy ennek oka tisztán az iskolában keresendő, de másfelől tagadhatatlan az is, hogy az iskola sem felel meg mindenütt s mindenben a hozzá fűzött követelményeknek. Egyik

* Szerző ily szellemű cikkeit mindig szívesen vesszük. — Szerk.

neves pedagógusunk az erkölcsstannak, mint tantárgynak az iskolába való bevitelét óhajtja, hogy a hamis erkölcsi fogalmak megdüljenek, az erkölcsi közvélemény kifejlődjék, mert csakis ez képes hathatósan üldözni és kevesbíteni a bűnt.

Kétségtelen, üdvös dolog indítványa s örömmel konstataálhatjuk, hogy a nemrégiben megvádolt állami iskola tanítástervében heti 2 óra van adva a vallás-, és erkölcsstan tanítására s erről maga a felekezet gondoskodik. Azonban, ha hetenként akárhány óra is volna erkölcsstan tanítására felvéve, az eredmény akkor is függne más tényezőktől is. Aztán nem is lehet erkölcsi szabályok betanításával sokra menni, mert hiszen alig van iskolából kikerült ifjú, ki ne tudná Berzsenyi szavait: »minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs«, s azért alig van közöttük egy is, kinek az erkölcsről való tudása előbb való volna a szájkó tudományánál. Nem tarthatom azért célravezetőnek a szabályok tanítását, hanem arról kellene tenni, hogy az ifjú ne sivár lélekkel, a közéleti erkölcsökről való halvány, a polgári erényekről való hiányos, sőt téves ismeretekkel lépjen ki az életbe, hanem értse meg és higgye és vallja, hogy a hol a vallás erkölcsi lénye nem világit, ott minden tudás mellett is a sötétség leple vagyon.

Az iskolában a tanító, a családban a szülő, a templomban a pap kötelessége munkálkodni azon, hogy a gyermek is, a felnőtt is az erényes életre törekedjék, mert igazi boldogságot csak ez biztosíthat. A gyermekben jó korán támad sajtellem egy magasabb lény iránt, s ha ezt a sejtelmet erős hitté fokozhatjuk: a vallásos érzelmfejlesztést elértük. S azért nem tartom összefüggőnek e cél elérését a heti erkölcsstani órák többre emelésével, mert a vallásos érzelmeket nem szóval, hanem tettekkel fejleszthetjük csupán. Ha a nevelőt igazi vallásosság lelkesíti, ha mindent szentnek tart, mi az Istenre vonatkozik s ha ezt példával igazolni képes, akkor a gyermek lelke nem marad üresen. S ha a tanító a vallásgyakorlatokban mindig áhitattal vesz részt, ha arcáról a magasztosabb eszmékről való gondolkodás letükröződik, akkor a gyermek is Istenhez emelkedik. Minden napnak minden perce alkalmas Isten nevének és az ő dolgainak emlegetésére, tanítás köz-

ben ezer és ezer körülmény s alkalom kínálkozik, hogy Isten jóságáról, hatalmáról, igazságosságáról, szentségéről példákban beszéljünk (bibliai történetek), használjuk fel ezeket s akkor tantételes előadásokra nincs szükség.

Csak hogy ehhez a tanító vallásossága, erkölcsösége, tapintata és akarata szükséges. A ki maga nem érezi magában beszédének hatását, az másokat is hidegen hagy.

Mily fenséges kapcsolatot lehet — ime — alkotni templom és iskola, vallás és tudomány közt s mégis mily kevésszer ragadjuk meg az erre kínáló alkalmat.

Igen, mert a mai világból valók vagyunk. Hirdetni nem resteljük, hogy a vallásos érzelem fejlesztése a papok dolga, hiszen ők huzzák ezért a fizetést! Pedig ezzel a neveléstan legszebb paragrafusát huzzuk keresztül, megtagadjuk nevelési munkánk eredményeire feltenni a koronát! Tisztelet — igazán tisztelet — a kivételeknek, a helyett hogy átértve pályánk magasztosságát, segítenők Isten országának gyarapításában; torzsalkodásban töltjük napjainkat; büszkén verve melletinket egy-egy csekély vagy éppen semmi, de általunk nagyra értékelt „viadal“ után, hogy ime, megmutattam, hogy az iskolában én vagyok az úr! Pedig a protestáns papság ma már nem akar az iskola fölött korlátlan hatalommal lenni s érkezőben van az idő, mikor büszkén fog tanító-munkatársára tekinteni. Láttam — bizonynyal e lap olvasói közül is sokan tudnak már róla — egy kis kört, hol őszinte viszony fejlődik pap és tanító között; a hol nem áttolja tanügyi emberek közé állani a papság s a hol tudáson és tapasztalaton alapuló hozzászólásaival megtisztelve érzi magát a tanítótság.

Nem mondom, köztünk is lehet olyan, a ki az idők jelét nem érti, ki nem látja, hogy minden protestánsnak sorompóba kell lépnie a felvilágosultság védelmére a sötétség lavínájával szemben. Azonban, ha a többség el van telve idealismussal, egyháza iránt való igaz szeretettel, az olyanokat, kik egy vagy más dolognak igen nagyra tartása, vagy egy röpke szónak, vagy cselekedetnek rosszul értelmezése miatt félre álltak a küzdők porondjáról, felrizza tetlenségükből s lángra lobbantja szunyadó érzéseiket, hogy azok alapja a egyházuk érdekében tegyék meg a rájuk róttakat. Igaz meggyőződéssel vallom, hogy protestáns kartársaim velem tartanak akkor, ha a lelki életet előbbre téve a tesinél, arra hívok fel mindenkit, hogy egyházának épp oly híve legyen, mint a milyen híve a hazának. Az egyházunk viaros multja, hazánk évszázados küzdelmei igazolják együttesen, hogy a jó protestáns nem lehet rossz hazafi. Tegyük meg azért az egyházért való hőtelességeinket s cselekvéseinkben lelkesítsen az erkölcsi, az eszmei, a lelki, mely, ha egész valónkat betölti, megtörjük a szeretetlenség fegyverével ellenünk küzdőket, bevilágítván az őket körülvevő sötétséget a a vallás szövetségének lobogó lángjával s akkor Isten szolgáltnak vallhatjuk magunkat!

(Bádok)

Bartha Pál,
állami tanító.

A nantesi edictum visszavonása

Irta: *Gergely Sámuel* egy t.

(Folytatás és vége.)

A nantesi edictum szerint szabad vallásgyakorlatot nyertek a huguenották és jogot templom építésre ott, hol 1596—1597-ben nyilvános isteni tiszteletet tartottak. A lefolyt 60 év alatt e részben sok változás állott be. Már 1661 után a püspökök követelték az edictumnak e tekintetben szigorú megtartását. A király, ígérete szerint, kedvezően magyarázta a püspökökre nézve az edictumot, a mely kedvező magyarázat 100 meg 100 kalvinista templom lerombolását vonta maga után (A francia királyi szövetségben álló prot. fejedelmek felszólalása e templomok lerombolása ellen nem vezetett eredményre.)

Egy jezsuita — Meynier — felfedezte, hogy az edictum nem rendeli a prot. halottak nappal temetését, temessék hát éjjel őket. A kedvező magyarázat Meyniernek adott igazat.

A vallás törvény megengedte a kalvinistáknak nyilvános iskolák tartását, de nem szólott arról, hogy mit tanítsanak az iskolákban. Most megtiltották, hogy olvasáson, íráson, számolásán kívül egyebet is tanít hassanak. A magasabb fokú iskolákat kénytelenek voltak megszüntetni. Arról nem intézkedett az edictum, hogy hány iskola lehet egy községben, egy iskolában hány tanító. Most kimondták, hogy csak egyetlen iskola lehet községenként egyetlen tanítóval, tekintet nélkül a község nagyságára, a tanulók számára. Marrennesben pl. ez időben 600 protestáns tanuló volt, de azért kérelhetlenül bezárták a prot. iskolákat egyen kívül, melyben csak egy tanítót türtek meg. De így volt ez egyebütt is. Minthogy a gyermekeknek külföldi iskolákba küldése is tiltott, a szülőknek nem maradt más választása, mint vagy tudatlanságban növelni fel gyermekeiket, vagy kath. iskolákba küldeni, kitéve őket annak, hogy itt a kath. hitre csábítsanak. Igaz ugyan, hogy az edictum tiltotta a gyermekeknek erőszakkal vagy reá beszéléssel a szülők akaratára ellenére a kath. hitre térítését de ezt a tilalmat a jezsuiták kiforgatták értelméből, azt vitatva, hogy csak az erőszakos térítés vagy rábeszélés van tiltva, de az nincs, hogy fejlettebb korokban önként álljanak át a gyermekek a kath. egyházba. 1681-ig csak a 14 éves fiunál s 12 éves leánynál tételtek fel oly érettséget, hogy hit dolgában önálló meggyőződése lehessen, tehát önként átállhasson; 1681-ben azonban kimondták, hogy a hét éves gyermekek is elég érettek a hit dolgában önálló itélettel birni, tehát az ily koruak is szabadon térhetnek át. Az áttérést ellenző szülőtől gyermekeik elvételtek s ezek tartása, neveltetése költégeit a szülőken felhajtották. Kis gyermekek elrablása s a szülők költségén kath. hitben nevelése is napirenden volt.

Botránnyosan sértették meg az edictumot — de a közmorált is — azzal, hogy megengedték a kath. papoknak hivatlanul a protestánsok halálos ágyához to lakodást, hogy itt is folytathassák a térítés munkáját. Gúnyként hangzik, hogy a lelkiismeret szabadság nevében követelték a haldoklók meglátogathatásának jogát; azért t. i. hogy álljon módjában még utolsó per-

ceiben is áttérni a kath. egyházba, ha akarja, s ne legyen szabad rokonainak, környezetének ötlet ez elhatározásában gátolni.

A protestansokat lassanként kiforgatták mindazokból a jogokból, melyeket részökre az edictum biztosított. Eltiltották őket az ügyvédségtől, az orvosi pályától. Nem lehettek gyógyszerészek, nem nyomdászok, nem lehettek könyvkiadók, könyvkereskedők, nem lehettek köz- vagy magán hivatalnokok, nem vendéglősök, korcsmárosok stb. stb. Nem maradt a nantési edictumnak egyetlen pontja sem, a melyet furfangos észjárással romlásokra félre ne magyaráztak volna; apránként aláaknázták, megörölték a francia protestantismusnak egész épületét s mikor e részben célt értek, elhitették a királylyal, hogy az egész edictum feleslegessé vált, mert már csak néhány makacszkodó ragaszkodik az eretnekséghez.

Tényleg ekkor már sokan tértek át a kath. hitre. Némelyeket pénz tántoritott meg, vagy a nyújtott kilátás fényes állásra, mások az erőszak alatt hajlottak meg. Louvois, az elmés hadügyminister különös módszert alkalmazott a térítésre. Az úgynevezett sarkantyus térítőket hozta divatba, mi abból állott, hogy dragonyos katonákat szállásolt be a megtérni nem akarókhöz, kiknek tartani kellett e katonákat s tünni mindennemű kihágásaikat.

Ez üldözések Franciaországban azon években történtek, mikor Magyarországon egy uralkodásra képtelen király alatt, a magyar nemzet iránt ellenséges indulatú kormány által a protestánsok üldözésében fáradhatatlan Kobb, Spankau, Straroldo, Karaffa garázdálkodtak a nemzeten.

1688 ban meghalt a királyné, ki nagyon igénytelen nő volt. Mellette XIV. Lajos eddig kicsapongó életet élt, most eljöttnek érezte az időt a vezeklésre. Egy hypocrita asszonynak Maintenonnak került befolyása alá, kit titokban nőül is vett. Maintenon a híres D' Auligné Agrippának volt unokája, maga is protestánsból lett katolika. Egészen a gyóntató és a clerus befolyása alatt állott. Reá vették a királyt a végzetes lépésre. 1685. októberben visszavonták a nantési edictumot, mert mint mondák, a tömeges áttérések után szükségtelen, felesleges. Több mint egy millió embert ért az a csapás, hogy a vallás-szabadságot elvesztette. Egy részök átállott látszólag; más rész folytatta a passiv ellentállást; több mint kétszáz ezer kivándorolt. A kivándorlók színe-javát képezték a protestánsoknak, kik tudás és jellem tekintetében a többiek felett állottak. Távozásuk pótolhatatlan veszteség volt Franciaországra, annál nagyobb nyereség volt Angliára, Hollandiára, Brandenburgra, hol szívesen fogadtattak. Azon kiváló tulajdonságok, miket magokkal vittek, nagyban hozzájárult az említett országok felvirágzásához. Berlin például ez időben kis város volt alig 15 ezer lakóval; felvirágzását, későbbi nagyságát az ide telepedett francia huguenottáknak köszönheti. A kivándorlók egy csoportja Déli-Afrikába vette útját s a mai bur tartományokban talált új hazát magának. Azon makacs ellentállásból, melyet a burok jelenleg az angol invasio ellen kifejtének, ki érzik a régi francia huguenották törhetlen akaratereje, kitartása, jellem-szilárdsága, áldozatkészsége. Mert a régi huguenották

utódai jelenleg is előkelő szerepet visznek a búr föld védelmében. A napokban elhalt genialis hadvezér Joubert is egy kivándorló huguenottának volt utóda.

A nantési edictum visszavonása után az egész kath. Franciaország dicsőítette a királyt, mint a ki Franciaországban a hit egységét helyre állította. Még oly előkelő szellemek is, mint a költő Racine, vagy Sevigné, úgy tüntették fel a dolgot, mint a legdicsőbb cselekedetét a királynak, mely által örök hálára kötelezte maga iránt a nemzetet. Igaz volt e ez? meg semmisült-e Franciaországban a protestantismus? Nem volt igaz; nem is semmisült meg a protestantismus Franciaországban. Az utókor — az ultramontánok kivételével — XIV. Lajosnak ezt az egész eljárását kegyetlenül elítélte, kárhóztatta, az örök dicsőség tehát rövid ideig tartott. A protestantismus sem semmisült meg, sőt jobban megerősödött. XIV. Lajos idejében 1 millióra tették a francia huguenották számát; ma megközelíti a 2 milliót. Páris a 16. és 17. században állandóan ellenséges érzelmű volt a reformatioval szemben, a huguenották nem bírtak benne szervezkedni, egyházzá tömörülni; ma azonban a kálvinistáknak Párisban theologiai intézetök van, e mellett 5 templomjuk van, a kisebb ima-helyekről nem is szólva. Épen így több templomjuk van a lutheránusoknak, az anglicanusoknak és independenseknek. A kiállott szenvedések és üldözések után a protestantismusnak ez a szép fellendülése Franciaországban ékesen szóló bizonyossága annak, hogy ha isten néha kemény próbára teszi is ki; de végleg soha sem hagyja el, a kiállott megpróbáltatás után ismét felsegíti az övéit.

Igazgató-tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1900, nov. 23.

Jelen voltak: a megelőző napon tartott ülésről szóló tudósításban felsoroltak, Deésy Gyula és Sándor János kivételével.

Elnökölt: Bánffy Dezső br., jegyzett: Kádár János dr.

Titkár aa. előadásában ellátást nyertek a következő ügyek:

Az Emke ig.-választmányának átiratából örömmel értesült ig.-tanácsunk arról, hogy a kisbarcsai ev. ref. egyházközség papi állásának szervezése érdekében hajlandó az Emke. 6000 koronába kerülő papilaképítést és telek-szerzést magára vállalni, ha ezzel szemben ig.-tanácsunk a papi állásnak államsegéllyel való szervezését és betöltését eszközli. A hazafias egyesület jelentékeny segítsége köszönettel fogadtatván: a vajdahunyadi egyházmegye tanácsa fölkérte a szervezési munkálatok haladéktalan megkezdésére.

Titkár aa. ama javaslatát, hogy a kongrua-ügyek miatt elviselhetetlenül megszaporodott munkánál való segédkezés céljából egy segéd-munkás vétessék föl és ennek javadalmazására az államsegélyi alapból évi 1000 kor. folyósítsassék, elvetette ig.-tanácsunk, helyesebbnek látván ideiglenes díjnokok fölvételével segíteni a helyzetet, kiknek javadalmazása céljából főt. Püspök aa. a költségvetésileg e célra előirányzott összeg túllépésére is fölhatalmaztatott.

A nagyenyedi egyházmegye közgyűlésének amaz indítványát, mely a zsin. törvény 247. §. b. pontjának módosítását célozza, nem terjesztette ig.-tanácsunk a konvent elé, hanem előjegyzésbe vetette, hogy annak idején, zsinati törvény-revizionál, figyelembe vételre ajánlhassa.

Csák Emil, volt pelei körlelkész aa. központi nyugdíjintézeti járulékainak visszafizetése iránti kérését nem találta a tanács teljesíthetőnek, mert magyarázata szerint az őszi közgyűlés ez iránt rendelkező határozata nem vonatkozik azokra is, kik a körlelkész-ség kötelékéből már a határozat meghozatala előtt kiváltak.

Rózsa Sándor és társai brailai lakosoknak Nagy Sándor, laikus misszionárius ellen irányuló panaszát alaptalannak találta és elutasította az ig.-tanács.

Főt. Püspök aa. indokolt javaslatára, az összes kolozsvári bérházak kezelésével, Ferency Árpád, városi fuvar- és szállásbiztoszt bizta meg ig.-tanácsunk, évi 900 kor. honorárium mellett. Együttal intézkedett részletes házgondnoki utasítás, házi rend és célszerű bérszerződési minták elkészíttetése iránt.

Az erdővidéki egyházmegye tanácsának, az olaszteleki egyházközség pénzeinek vidéki takarékbáza való elhelyezését tárgyaló határozatát megváltoztatta ig.-tanácsunk, közbevetett felebbezés folytán, mert a törvény-követelte vagyoni felelőséget csak úgy látta biztosítva, ha a szabályszerű formák megtartása mellett hozott első foku határozatot hagyja jóvá.

Szilágyi Sándor, nagy történetírónk emlékünnepélyének rendező bizottsága, az emléktábla költségein felül fennmaradt közl. 300 koronát alapítványul tevén le kolozsvári ref. kollégiumunkhoz, az arról szóló alapító levelet az ig.-tanácshoz is beterjesztette megőrzés céljából. Köszönettel őrzeménybe vétetett.

Barabás Árpád, magyarokereki lelkész indokolt kérésére megengedte ig.-tanácsunk, hogy 1200 koronás közalapi kölcsönének zálogjogi bekebelezését, költségkimelés szempontjából, mellőzze, minthogy 2 év alatt az egész tartozás úgyis visszafizetetik.

A kolozsvári egyházközség kérésére megengedett, hogy a küszöbön álló kántortanítói választás alkalmával is, utasításunk rendlkezésétől eltérően, közvetlen választást gyakorolhasson, mint tette azt legközelebbi papválasztása alkalmával is.

A zilahi egyházközség határozata, mely szerint évi 1200 kor. javadalommal egy népiskolai hitoktatói állást szervezett, indokainál fogva, jóváhagyást nyert.

(Vége következik.)

Egyházi élet.

I.

A nagysajói egyházmegyéből.

Egyike a legkisebb, de a legielkesebb egyházmegyéknek a nagysajói. Lelkes esperese s kiváló gondnokai nem mulasztanak el semmi alkalmat, mely a hit-és egyházi élet fellendítésére befolyással lehet. Az elsők közt karolták fel az „Egyházi-értekezlet” ügyét is. Az alakuló gyűlést gróf *Bethlen Pál* főispán, főgondnok és *Muzsnai Károly* esperes e hó 9-ére hívták össze *Beszterczére*. Az alakuló közgyűlés ünnepi istentisztelettel kezdődött, mely egyszersmind az egyházmegye néhai, érdemekben gazdag és áldozatkész főgondnoka *székestehérvári Fejérvári Károly* emlékünnepére volt. A templomot szép és előkelő közönség töltötte be, kik közt a Fejérvári család egybegyűlt tagjain kívül ott láttuk Beszterce magyarságának színejavát. A teljes számban jelenlevő papság a gondnoki karral élén testületileg vonult a templomba, hol az esperes imája után *Nagy Károly* theol. tanár Kolozsvárról mondott a tőle már megszokott ékesszólással ünnepi beszédet. Gal. VI. 7-8 alapján *az emberi élet megdicsőüléséről* beszélt azon örök isteni törvény szerint, hogy „a ki a léleknek vet, a lélekből arat örök életet”. Míg egyfelől a néhai főgondnok életének megdicsőülését rajzolta, másfelől arra a vetésre hívta fel az anyaszentegyház minden rangn és rendű tagjait, a melyből arat örök életet az egyén és a köz:

a léleknek vető evang. prot. egyháztársadalmi munkásságra.

Istentisztelet végeztével a „Besztercei-kör” nagytermébe gyűltünk össze az értekezlet megalakítására. Mily jól esett látni ott a főgondnokok (gróf Bethlen Pál és Balázs, Fejérvári Jenő), az intelligens világiak (bírák, hivatalnokok, tanárok, tanítók, iparosok) mellett a közeli községekből besereglett fehér harisnyás, szürke zekés egyszerű presbitereket, papjaikkal élükön!

Az eszperes tartalmas megnyitója után mely az értekezleti mozgalmak célját ismertette, Keresztési Gyula lelkész olvasta fel az alapszabály-tervezetet, mely elfogadtatván az egyh. ker. értekezlet elnökségének beterjesztetni határozottat el. A nagysajói egyh.-megye „Egyházi-értekezlete megalakulása kimondatván, a tisztikar megalakítása következett. Közfelkiáltással ment a választás a Fejérvári Jenő gondnok javaslata alapján. Elnökök lettek: *gr. Bethlen Pál* és *Muzsnai Károly*. Alelnökök: *dr. Csernátóni Gyula* és *Balázs József*; titkár: *Keresztessy Gyula*, pénztárnok: *Molnár Albert* polg. isk. tanár. Választatott meg 12 választmányi tag

Gróf *Bethlen Pál* vil. elnök lelkes és lelkesítő szavakkal foglalta el elnöki székét, buzgó munkásságra tett fogadalmat a maga és tisztársai nevében s erre kérte a tagokat is szorongattatott egyházunk érdekében.

Az Értekezlet azonnal munkához kezdett. *Dr. Csernátóni Gyula* alelnök tartott felolvasást a Kolozsvárrt megteremtendő „Református leánynevelő intézet”-ről. A gyönyörű értekezéssel, mely a szükségesség kimutatása mellett főleg azzal foglalkozott, hogy az 1.000.000 korona alaptőke hogyan volna előteremthető? — részletesen most nem foglalkozunk, mert meg fog jelenni az „Erd Prot. Lap” hasábjain is. Alapelve a legszélesebb körre kiterjesztendő megajánlás és gyűjtés. A számítás szerint lelkes vezetés és gyűjtők közreműködésével — igénybe véve különösen a női választmányok tevékenységeit — öt év alatt reméli összehozhatni az összeget. A gyűlés a lelkes felolvasónak hálás köszönetet szavazott. Aztán megindult az eszmecsere, melynek végén egyhangulag határozatba ment *Nagy Károly* theol. tanár azon indítványa, hogy

1.) a felolvasás adassék ki az „Erd. Prot. Lap”-ban;
2.) erre való hivatkozással szólíttassanak fel az összes egyh.-megyei értekezletek e kérdéssel való beható foglalkozásra s az akció megindítására.

3.) kéressék fel az egyh.-kerületi Értekezlet elnöksége, hogy a jövő évi közgyűlés tárgysorozatába e kérdés is vetessék fel;

4.) a n.-sajói egyházmegye a gyűjtést már most megindítja s az eredményről évi közgyűlésein számol be.

Indítványra kimondta továbbá az értekezlet, hogy az egyh. ker. Értekezlet elnöksége által szétküldött „Mit tegyünk?!“ cz. füzet minden egyházközség presbiteriuma által tárgyalatandó s az ott kifejtett és alkalmas egyháztársadalmi tevékenység még ez év karácsonya előtt megindítandó. A végzett munkálkodást esperes aa. a vizitációk alkalmával számba veszi s a lelkészek is jelentéseket tesznek az Értekezleti elnökségnek.

Vallásos iratok, néplapok stb. terjesztése kimondatott s több kisebb ügy tárgyalása után a Értekezlet tagjai egy szebb jövő reményében oszlottak szét a vezető férfiak éltetésével, „Ne szégyenítettessék meg a mi reménykedésünk!” A nagysajói egyh. megye lelkes vezetőin legyen Istennek áldása!
Tudósító.

II.

As orbai ev. ref. egyházmegyéből.

(Folytatás.)

Beszédének bevezetésében a reformáció tényével, a reformátorokat s az őket követőket ért embertelen kínzásokkal, üldözésekkel foglalkozva mutatja ki, hogy a reformáció a békákba vert lelkiismeret sza-

badságharczát vívja, s bár e nehéz tusában összeesküdött ellene a sötétség fejedelme, az elbűtített és elvakított tömeggel. de azt az Isteni erőt, mely a reformációban nyilatkozott meg, végképen legyőzni sohasem lehetett; e küzdelemben lett megmentve az utókor számára az evangélium.

Tárgyalásában pedig 1) a protestáns egyház céljáról, — és 2) e cél elérésére vezető eszközökről szól.

»Az embert az Istenországába elvezérelni, az üdv birtokosává tenni« feladata, czélja a protestáns egyháznak, — ugymond mely céljának elérhetésére legfőbb eszköze: „a hit“ Még pedig nem a tekintélyen, az egyház által megállapított hittételeken alapuló hit, hanem az egyénben élő, munkás. tettekben, a szeretet tényeiben kifejezésre jutó, az Isten fuiságból eredő egyéni hit. Búzdít, hogy e hitben mindvégig megmaradjunk, sok megpróbáltatáson keresztül ment, de azokból dicsőségesen kiemelkedő egyházunknak tántoríthatlan hívei legyünk.

Ifjúi lelkesedéssel. szilárd meggyőződéssel és ebből eredő nemes hévvel előadott beszéde annyira magával ragadta a hallgatókat, hogy midőn beszéde végeztével szent fogadást tesz, hogy e hitétől, meggyőződésétől, „sem élet, sem halál, sem jelenvalók, sem a jövődől el nem tántoríthatják, szinte vele együtt látszott fogadást tenni a hívők serege. Méltán megérdemelt elismerésben részesült érette.

A „Hymnusi“ énekelte el az egész gyülekezet végül, hogy a legszebb imának hangjaiban egyesüljön lelkészek és hívek buzgó fohásza, s mint a múltakért, annak szenvedéseieért is halát adó s azokban a jobb jövőnek biztos zálogát látó ima szálljon fel az Egek hatalmas Urához.

Isteni tisztelet végeztével a községházába mentünk, hol is ntü. Péter Károly esperes-elnök aa. nyitotta meg értekezletünket. A világ teremése óta állandó a harc ugymond — a világosság és sötétség, a haladás és maradiság gyermekei között. Ez a folytonos harc észlelhető nemcsak az anyagi, de a szellemi világban is, észlelhető az emberek vallásos meggyőzésében, Istenről, mint alkotóról és fenntartóról való képzeteikben; s ha haladásnak tekinthető, a mint-hogy kétségtelenül az is — a zsidó valás egy isteni imádása az akkori idők bálványimádásával, szemben, mennivel inkább haladás a keresztyén vallás, a maga tökéletességében, az atya fogalmában. Ugyde az örök harcot a keresztyénség sem kerülhette el; már az apostolok között egyenetlenség támad, a midőn egyesek aként fogják fel, hogy az evangélium kizárólag a «választott nemzetség» számára való, a keresztyénség legnagyobb apostolával: Pállal szemben, ki nyíltan hirdeti, hogy az evangélium egyaránt szól zsidónak, csak úgy, mint a pogányoknak. Sőt mi más a protestantismus is, mint harc; harc a sötétség fejedelmével szemben, harc a tekintély hit, a babona, az emberi koholmányok ellen, melyek megvesztegetni törekedtek a keresztyénség egyedüli kútforrását: a szentírást, s hatalmukba igyekeztek venni az emberiség legdrágább kincsét: a hitet. És e harcok mindig megteremtették gyümölcsüket, az emberiség üdvét, boldogságát. Ma is tart e harc, csak hogy ma már a hit és meggyőződés fénylő fegyverei helyett a korunknak tetszetősebb „pengő“ fegyverekkel azok részéről. kik esküdt ellenségei a világosságnak, a haladásnak. Szükség azért, hogy e nagy hatalmas ellenséggel szemben, mi is felővezzük magunkat a hitnek mellvasába, az igazság érzetétől áthatott buzgóság vágyódó fegyverzetébe. Azért határoztuk el, hogy értekezleteinket rendre tartjuk az egyes egyházközsegekben, hogy a hol a buzgóság gyengülne, megerősítsük, a hol pedig elég erős, ott elismerésünk által buzdítsunk továbbra is.

Ez egyházközség is azok közé tartozik, melyekben a protestáns hitbuzgóság ékes cselekedetekben nyilatkozik meg, hiszen ez a maroknyi nép saját ere-

jéből egyháza iránt munkás szeretetéből alapította meg virágzó kepeváltási alapját. Végül a mindenható Isten segedelmét kéve tanácskozásainkra lelkes éljenzés között a gyűlést megnyitja.

Ezután a megelőző értekezlet jegyzőkönyve hitelesített.

(Vége következik.)

Ignác László,
kovásznai ref. pap, értekezleti jegyző.

III.

A széki egyházközsegből.

A nagy-devecseri egyházközség a múlt évben templomát renoválta a központban elhelyezett 2082 frt 77 kr. tőkéjéből engedélyezett 200 frt költséggel. A bennmaradó tőke kamatai mind addig tőkésítve lesznek, míg az ismét 2000 frtra szaporodik, és csakis az azután esedékes kamatokat adja majd ki a pénztár az egyháznak közszükségletek fedezésére.

Noszolyban a gr. kath. lelkész és ennek fia Pap Emil ilondai járáshíró csak most vették észre a tagosítás után sok idővel, hogy az ekklezsia az ő egy darab ingatlanát s ő viszont az ekklezsia földjét elcserélve használják. Ezen földök kicserélése, illetőleg átbocsátása iránt az illetők a főtiszteletű püspök urhoz egy panaszos kérést adtak be.

A püspök úr leküldvén hozzám az ügyet, én a lelkésznek azzal a felhívással küldöttem meg, hogy azt egy összehírandó egyházi gyűlésben tárgyalassa, s a hozott határozatot küldje el hozzám. Bedeházi lelkész társam azonban oly homályos értesítést küldött be, hogy abból kivenni nem lehetett mily álláspontot akar elfoglalni az ekklezsia a panaszos kéréssel szemben.

Felkértem aztán igen tisztelt gondnokunkat, Schilling Ottó közjegyző urat, sziveskedjék utána nézni, van-e jogalapja az említett kérésnek. ki aztán egészen felderítette az ügy állását. Megtekintette Kékesen a telekjegyzőkönyvet, Deésen megnézte a tagosítási térképet. az elhelyezésre vonatkozó földkönyvet és jegyzőkönyveket, meggyőződött arról, hogy az egyház rédje mindenütt a gr. kath. lelkész rédje után van bekebelezve, kiosztva és átadva. A helyszínén pedig meggyőződött arról, hogy az egyház nem a neki kiosztott régi tagot, hanem a gr. kath. papnak kiadott régi tag felet használja.

E tényállásból kifolyólag tettem jelentést az igaztanácshoz, ki aztán kérelmezőknek kérését teljesítette is.

Magyar-Borzáson a templom egyik falrészé meghasadozott, az oszlopkokról a bádogg fedelek lehullottak. a templom padlása elrothadt, az elkerülhetlen javítások eszközlése végett az ekklezsia erdő területének egy részét használta ki az illetékes erdészeti hivatal engedélyével, a 130 frtért eladott fa árát a nevezett célra engedélyeztem.

A kudi egyházközségnek 235 frt takarékpénztári tartozása volt, annak törlesztésére a magtári alap felhasználását kellett igénybe venni, miután már a hívek anyagi áldozathozatalra képtelenek.

Örömmel hozom tudomására a t. közgyűlésnek gr. Bánffy György ő nagyméltóságának a bonchidai egyházközségben levő szegényebb hívek esketési stóljája megváltására tett Alapító levelet, mely a következőleg szól:

»Egyházam s különösen a bonchidai ev. ref. hitsorsosaim iránt érzett szeretetem által indítva, a községben élő szegényebb hitsorsosaim esketési stóljának megváltására a bonchidai ref. egyházközségben alapítványképpen 150 frtot adományozok, még pedig úgy, hogy:

1. Ezen összeg maradjon tőkének az egyház lelkésze számoltatása és kezelése alatt az egyházmezei esperes ellenőrzése mellett.

2. 1900. január 1 től kezdve évenként kamatját a gyülekezet lelkipásztora élvezze azon célból, hogy szegényebb hitsorsosain egyházi esketését minden további akadály nélkül végezni köteles legyen.

(Folytatása következik.)

Nemes Ferenc,
alsó-ilosvai ev. ref. lelkész.

Írásbeli tételek

az 1901. év folyamán tartandó alap- és lelkészképesítő vizsgákra.

1.) Alapvizsgára:

a) A bibliai bevezetéstől: »Az u. n. katolikus levelek isagogikai ismertetése.

b.) Az egyetemes egyháztörténetből: »Pál apostol élete és működése.«

c) A vallásbölcsezetből »Kant vallásbölcsezetének ismertetése és bírálata, kapcsolatosan a theológiára gyakorolt hatásának ismertetésével.«

2) Az első lelkészképesítő vizsgára

a) A bibliai theológiából: »A Héberékhez írt levél tana Istenről és annak kijelentéséről; az emberről és a bűnről; a megváltóról és a megváltásról.«

b.) A systematika-theológiából »A vallás és erkölcsiség, a hit és jócselekedetek viszonya.

c.) Egyházi beszéd textusaiul kitézetnek: Ján: XIII 34—35; Máté XVIII: 23—35; Zsolt. XXXVI: 10.

3) A második lelkészképesítő vizsgára:

a.) A magyar prot. egyháztörténetből »A főconsistorium eredete az erdélyi egyházkerületben.«

b.) Az egyházjogból: »A lelkész választási eljárás lényeges alakszerűségei és ezek fontossága.«

c) A gyakorlati theológiából a következő gyakorlati biblia-magyarázati feladatok tüzetnek ki, melyek közül egy írásban dolgozandó ki, a többinek pedig a vizsgálaton szóbeli szabad előadása kívántatik:

II. Kor. I: 1—7; II. kor. I: 18—22; II. kor. I: 23—24; Márk. XIV: 1—9; Márk. XIV 18—21; Máté VI 14 15; Máté IV 1—11; I. Thess. I: 1—3; I. Thess. I: 4—6; I. Thess. I: 7—10; I. Thess. III: 1 5; I. Thess. III: 6—11; I. Thess. III 12—13; Ézsa. LVIII: 3—7; Ézsa. LVIII; 8—11 Zsolt. L: 1—7; Zsolt. L: 8—23; Zsolt. LXX.

Az írásbeli dolgozatok 1901. június hó 15-ig adandók be a theol. fakultás igazgatójához.

Kelt. Kolozsvárt, a theol. fakultás tanári karának 1900, november 28-án tartott üléséből.

Kiadta: **Kenessey Béla.**
theol. igazgató.

Helyben hagyom és kihirdetésüket elrendelem.
Kolozsvár 1900. november 30.

dr. Bartók György
püspök.

Irodalom.

Az imádkozó nő. Imádságok és elmélkedések protestáns nők számára. Irta **Csiki Lajos**, debreceni ev. ref. theol. akad. tanár Debrecenben a Szikszai György és Révész Bálint, e nagy imádkozók városában termett Csiky Lajos ez imádságos könyve. A nagy és értékes munkásságú szerzőt örömmel üdvözljük az építő irodalom terén is. Elmélkedéseiben van hangulat s van sok megkapó gondolat. Imáiban pedig az áhitat imádkozik. Nagy nyereségünknek tartjuk ez imádságos könyvet s olvasóinknak igen igen ajánljuk. Megjelent Budapesten Hornyánszknál.

A magyar alkotmány. Népiskolák számára írta **Ballagi Géza.** Ez alaposan és világosan megírt s éppen szükséges könyvecskére lelkésztársaink, tanítóink, iskolai és népkönyvtáraink figyelmét sürgősen hívjuk föl. Megjelent Sárospatakon.

A Jézus asztalánál. Beszédok. Irta **Péterfi Dénes**, kolozsvári unitárius pap. Szerző álláspontján az úrvacsorai asztal csak az emlékezés asztala. Szerintünk pedig Jézus asztalánál nem hiányozhatik épen maga a Jézus s igazi úrvacsora az, hol az Úr Jézus jelen van. E jelenlét alatt természetesen nem értünk mi transsubstantiatiót, sőt consubstantiatiót sem; mert nekünk az, a mi örökkévaló, a mi isteni, az **lélek**. Ah, ha Jézusunk lelki jelenlétének s a Jézussal hit által való egyesülésnek mysteriuma ihletné Péterfi Dénes szemlélődő lelkét, ragyogó phantasiáját, áhitatos szívet!... Mindazonáltal e könyv theol. álláspontja mellett is igen értékes könyv Első rangú írói kvalitással van írva. Hangulatot, gondolatokat ébreszt a nem unitarius olvasóban is s rá vall kitűnő mesterére: Péterfi Dénesre.

Az elnöki vallásánít's módszere és tananyaga. Irta: **Péntek Ferencz**, ev. ref. lelkész. E füzetet, mely sok helyes szemponttal van írva, hőveben is ismertetni fogjuk, addig is ajánljuk lelkésztársaink, tanítóink figyelmébe. E kis füzetben sok tanulság van. A mű: — szerző sajátja — ára 1 korona.

A egyházlátogatás a címe annak az értékes munkának, melyet Szuhay Benedek kápolnai lelkész nagy utánjárással írt meg, melyet a f.-borsodi ref. egyházmegye lelkészi értekezlete pályázati díjjal tüntetett ki. A szerző az egyházlátogatás eredetét és fejlődését kiváló készültséggel írta meg. Mint értékes egyháztörténeti munkát ajánljuk, a pártolásra. Bolti ára 4 korona.

Előfizetési felhívás. A régi diák tüzoltó-egyleti tagok legutóbbi debreczeni összejevetelök alkalmával határozatlanul kimondották, hogy egy „**Előfizetési felhívás**“ adassék ki s abban 1-ször az elnök **Bögös Lajos** által elmondott egyházi beszéd, 2-szor a társulat feloszlásával foglalkozó s **Dicsőfi József** által megírt történelmi visszaemlékezés s esetleg a találkozóra összejöttek névsora kinyomassék.

Ez emlékfüzet kiadását alólírott czég vállalván magára, tisztelettel és azon kijelentéssel hirdetjük meg rá az előfizetési felhívást, hogy a műből csak ugy lehet valami, ha kellő számú előfizető jelentkezik.

A mű diszes kiadásban jelenik meg s előfizetési ára 2 korona; vászonkötésben 4 korona.

Előfizetést elfogadunk december 15 ig **Hoffmann és Kronovitz** könyvnyomdája Debreczen, a főpostával szemben.

Előfizetési felhívás. Van szerencsém a nagy közönség és az ismerősök figyelmét felhívni: „**Bérczek között**“ című verskötetemre, a mely 1901. január folyamán fog megjelenni. Egy kötet ára 2 korona. Hat előfizető után egy tisztelet példány jár. Az előfizető pénzeket kérem ujév első napjaiban hozzám juttatni.

M.-N. Sombor, 1900. nov. 16. Hazafias üdvözzlettel. **H. Szántó István**, Emke-tanító.

Különfélék rovata.

Főtiszt. dr. Bartók György püspök úr fontos egyházi ügyekben folyó hó 9-én Budapestre utazott.

Dr. Gidófalvy István szivességéből mai lapunkkal »Szövetkezés« cím alatt füzeteket küldünk szét. Kérjük lelkésztársainkat, hogy e füzet tartalmának ismertetését is vegyék be egyházi estéik fölolvadásainak programjába. Közelebről egy éppen dr. Gidófalvy István tollából kikerült füzetet fogunk szétküldeni.

Aranyos-Gyéresen is folyamatban vannak az egyházi esték. Az első est folyó hó 9-én tartatott meg valláserkölcsi irányú felolvasással, szavalattal, egyházi énekekkel.

Lapunk 49. számában megjelent s a maksai templomszentelésről közölt tudósításnak a Mikó-kollégium tanári kara egyháziasságát érintő állítására **Tár-**

Kányi György tanár aa. tollából cáfolatot kaptunk. A cáfolat igen éles s nem elég objectív s bizonynyal írója is be fogja látni, hogy ily replika közlésével az egymást megértésnek igen rossz szolgálatot tennénk. Azonban szívesen konstatáljuk, hogy a s. szentgyörgyi kollégium tanári karának egyházi érzülete kifogástalan és érinthetetlen. (A tanári kar különben Maksán is, Albisban is képviseltette magát.) Tudósítónknak a tanári kar egyháziatlanságára vonatkozó szavait ennélfogva készséggel igazítjuk helyre s egyszersmind kérjük és fölhívjuk lapunk tudósítóit, hogy állításait *alapra* fektessék. Mi nem vagyunk hajlandók egyházi életünk semmiféle betegségét se takargatni s a jelen eseth. tudósítónk tájékozottnak vélt állításai folytán az ügygel éppen behatóbban is foglalkozni akartunk; de tényeket, tényeket kérünk s nem csak sejtelmeket... A beküldött cáfolatot csakis igen éles hangja miatt éppen közérdekből nem közöljük ugyan, de igen-igen — köszönjük.

Theol. fakultásunk dísztermében dec. 8-án d. u. 5 órakor kezdődőleg folyt le az önképzőkör által diszközgyűlés alakjában rendezett Vörösmarty-ünnepély. **Márton Árpád** th. mint önképzőköri elnök az ünnepélyhez találó és méltó beszédben nyitotta meg a dísz közgyűlést. Erre az ifjusági zenekar **Borsay** Nyitányát játszotta, melyet közönségünk lelkesen fogadott s nagy tetszésnyilvánítással jutalmazott. **Izsák Aladár** theol. helyes felfogással és hatással szavalta a »Vén cigányt«. Az ifjusági énekkar előadása (»Ha férfi lelkedet...«) művészi sikerű volt. **Ravasz Laszló**, theol. emlékbeszéde úgy gondolkozási, mint kifejezési erejével szép elismerést aratott. **Farkas Károly** szavalata és **Mocskovcsák János** zongorajátéka »Szép Ilonka« melo dramatikusan előadásában szép és hangulatos volt. Az elnöki zárszó után a Szózatot énekelte a nagy és díszes közönség, mely egy jól sikerült ünnepély emelkedett hangulatában oszlott szét. Az elnöki zárszó fölhívása folytán a Vörösmarty-szoborra a közönség a kitett perselybe szíves készséggel adakozott.

Protestáns esténk az adventi első vasárnappal kezdődtek újra meg. **Kenessey Béla**, **Herepei Gergely** dr. **Keckseméthy István**, **Molnár Lőrinc**, dr. **Imre Sándor**, **Biró Sándor** aai. tartottak eddig felolvasásokat. A theol. díszteremben dec. 9-én a felolvasás után **Székel Miklós** th. aa. kiváló hatást ért el saját szerzeményü versének elszavallásával.

A kolozsvári evang. reform egyházköztség Női énekkara a ref. theol. fakultás férfikarával **Udvardi Emilia** k. a., **Piso Adelina** k. a., **Mezei Mihály** ur és **Fehér József** ur művészek szíves közreműködésével, s a helybeli m. kir. honvédeknekar kíséretével, **Borsay Samu** karagyr. úr vezetése mellett, részben a »Női-énekkar-alap,« részben a »belfarkas-utcai templom orgona alapja« javára f. év december 15-én d. u. 5 órakor a városi Vigadó nagytermében nagy **zeneestélyt** rendez, Műsor: 1. **Bazzini** »Violinconcert Op. 42.«, zenekar kísérettel játsza: **Piso Adelina** k. a. 2. **Beethoven** L. »Az olajfák hegyén«, Oratorium. Szövegét fordította **Váro Ferenc**. Zenekar kísérettel. **Solok Szeráf**, **Udvardi Emilia** k. a. **Krisztus**, **Mezei Mihály** ur **Péter**. **Fehér József** ur. **Angyalok kara**, **Vegyeskar**. **Tánítványok**... **Férfikar**. **Poroszlók**... **Férfikar**.

A kolozsvári egyházköztség vagyona. A kolozsvári reform. egyházköztség kebl. tanácsa novemberben tárgyalta a jövő évi költségvetést dr. **Bartók György** püspök elnökele alatt. Tárgysorozat rendjén részletesen tárgyalta **Nagy Pál** és **Fábián Gyula** keblitanácsosok terjedelmes javaslatát, mely vonatkozik a vagyon nyilvánartására, az alapok kezelésére, a pénztári és gyámviteli ügyekre. E munkából tünt ki, hogy a kolozsvári egyházköztségnek vagyona egy millió, ennek fele jövedelmező. Az egyház jövedelmező ingatlanai 7 és fél százalékot kamatoznak. Az egyháznak 5 és fél százalék tiszta nyeresége marad.

Helyreigazítás. Lapunk f. évi 48. számának »Tárca« rovatában megjelent imát **Bodor Géza** esperes a maksai templom avatás f. évi nov. 18-án tartott ünnepélyén mondta.

Felhívás. Azon tanító urakat, kik a nagyenyedi ev. ref. tanítóképzőben 1897. nyarán tartott póttanfolyam és rendkívüli képesítő vizsgálat befejeztével néptanítói oklevelet nyertek, fölhívom, hogy jelenlegi tartózkodásuk helyéről a képezde-igazgatóságot 1901 január hó 15. ig a saját érdekében okvetlenül értesítsék. **Kelt Nagyenyeden, 1900. dec. 8. Nagy Lajos**, kép. igazgató.

A nagy-sajói ev. ref. egyház-megye folyó 1900. évi december hó 9. ér. délelőtti 11 órakor a »Besztercei Kör« helyiségében egyházi értekezletének alakuló gyűlését tartotta meg **Gróf Bethlen Pál**, egyházm. főgondnok, **Músnai Károly**, esperes meghívója alapján

A nagy-sajói ev. ref. egyház-megye néhai **B. e. Székesfehérvári Fejérváry Károly** volt egyház-megyei főgondnok emlékezetére folyó 1900 évi december hó 9-én délelőtti fél 10 órakor a besztercei ev. ref. templomban gyászisteniszteletet tartott.

Egy püspöki körlevél. A dunántúli reform. egyházkerület püspöke, **Antal Gábor**, november 25-án körlevelet intézett egyházkerülete lelkészeihez, felhívja, hogy az esztendő utolsó vasárnapján **emlékezzenek meg a keresztyénység** felvételének és az alkotmányos magyar királyság megalapításának 90-ik évfordulójáról.

Egy protestáns tudós halála. Dr. **Willibald Beyschlag**, a halle wittenbergi egyetem theol. tudós tanára elhalt nov. 25-én 78 éves korában.

Nyilvános köszönet. A kolozsvári ev. ref. szereztház árvái karácsonyfájára adakoztak: **Tamó Gyula** tordaszent-lászlói lelkész 6 kor. **Menyhárt András** kecsesi esperes 2 kor. **Kiss Sándor** keresk. akad. igazgató 2 kor. **Geréb Márton** főgymn. tanár 2 kor. **Fazekas József** képezdei tanár 1 koronát.

Fogadják a nemes szívü adományozók az árvák hálás köszönetét.

Az árvák karácsonyfájára bármily csekély adományt hálás köszönettel fogad az intézet igazgatósága (**Ferencz József-ut 55. szám.**)

A ki az árváknak örömet szerez, a ki őket gyámolítja és szereti, Isten előtt cselekszik kedves dolgot. A szeretet nem csak vigaszt, de örömet is szerez a szenvedőknek.

Nyilvános köszönet. Br. **Rothenthal Henrikné**, szül. **báró Wesselényi Margit** Óméltósága egyházközségünk — advent első vasárnapján — sajátkezüleg gyönyörű szépen kidolgozott, nagyon értékes Urasztali terítőt és kehely terítőt ajándékozott. Fogadja a nemes szívü főúri hölgy ez úton is szívből fakadó köszönetemet.

Szőkefalván, 1900 december 2-án. Széll Jakab ev. ref. lelkész.

Köszönet nyilvánítás. A bere-kereszturi ref. egyházközségnek egy nem is kebelébe tartozó nő: **Özv. Nagy Jánosné**, szül. **Kereső Judith** 100 koronát ajándékozott oly célból, hogy annak kamatai az urasztali bor beszerzésére forditassanak. Ugyan csak e nemes szívü asszonynak két leánya: **Róza** és **Ilona**, kik idegen községekben laknak, egy 80 korona értékü kathedra takarót ajándékoztak **Gaal Domokosné**, szül. **Kacsó Juliánna** pedig egy 30 korona értékü urasztali takarót.

Legyen az ő jutalmok a mindenikünk szívében örökké élő hála! Vajha mindnyájan szívére vennék a szentkönyv szavait: »A jó teteményekről el ne felejtkezettek, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten!« (**Zsid XIII. 16.**)

Fogadják e nemes szívü adakozók a magam, valamint egyházam nevében leghálásabb köszönetemet.

Bere-Kereszturon, 1900 nov. 25-én Kolozsvári József ref. h. lelkész.

Nyilvános számadás és hálás köszönet. A benedeki ev. ref. egyházköztség századok viharai által megviselt templomát f. évben részint meglevő tőkájének felhasználásával, részint önkéntes adakozásból restauráltatta és abba egy harmoniumot szerzett.

Begyült a templom számára 1106 kor. 08 fill., a háromiumra 90 kor. összesen 1196 kor. 08 fill. és pedig:

1. Reinbold Olivérné ő nagysága gyűjtő ivén a templom számára 220 kor., a háromiumra 90 kor., összesen 310 kor.

2. Dr. Garda Kálmán ur gyűjtőívén 27 kor. Fülöp Dénes urén 30 kor. 10 fill. Váczy József urén 28 kor. 80 fill. Mike István urén 57 kor. 90 fill. Horváth János urén 131 kor. Sánta Károly urén 62 kor. 20 fill. Csüpe Ambrus urén 34 kor. 77 fill. Bakó János urén 66 kor. 40 fill. Rhéman Bálint urén 123 kor. 95 fill. Szász Albert urén 56 kor. 99 fill. Kovács Albert urén 82 kor. 10 fill. Muráth Márton urén 29 kor. 60 fill. Seres Miklós és Mózes György urakén 93 kor. 20 fill. Alfa és Béta adott 55 kor. 30 fill. Kamat címen bejött 10 kor. 92 fill.

Fogadják a nemes szívű kegyes adakozók és gyűjtők úgy a magam, mint egyházam nevében legforróbb köszönet tünket becses adományukért, de különösen királyi tanácsos nagyságos Reinbold Olivér ur kedves neje ő nagysága, fogadják hálás köszönetünknek legforróbb kifejezését, kik legtöbbet hoztak az Ur oltárára és a kik a gyűjtés terén fáradhatatlan szorgalmat és munkáságot fejtettek ki.

Benedek, 1900 nov 27 *Hatházy Ferenc* ev. ref. lelkész. *Seres Miklós* sz. gondnok.

Szerkesztői üzenetek.

T. N. J. Alsó-Ilosva. Van tudomásunk arról, hogy a széki egyházmegyei értekezlet, mint a legelsők egyike alakult meg és a hozzánk intézett kérdésre magán uton válaszoltunk is.

T. I. L. Nagyborosnyó. Megkaptuk, csak most még türelmet kérünk.

Az uzoni egyházközség előfizetése nem 10, de 12 korona.

T. H. S. Bonyha. Kézhez jutott e a reklamált szám?
Nt. B. K. Sz.-Udvarhely. Jár e pontosan a lap?

Hivatalos rész

5365—1900.

KÖRLEVÉL.

Valamennyi nagytiszteletű Esperes aához.

A folyó évi november hó 3-án és következő napokon tartott egyházkerületi közgyűlés, az igazgatótanács ügykezelés egyszerűsítése céljából kimondotta, hogy ama gyakorlatot, mely szerint az esperesi egyházvizsgálatokról fölvetett jegyz. könyvek (feleletek) az igazgatótanácshoz küldetnek föl megvizsgálás céljából, — 1901 évi január hó 1-től kezdve, megszünteti és az espereseket arra utasítja, hogy az évi vizsgálat (canonica visitatio) befejezése után a püspöki hivatalhoz terjesszék föl a jegyzőkönyveket, általános jelentést téve azzal egyidejűleg az egyházak életében tapasztalt emelkedő, vagy hanyalló egyházi és vallás erkölcsi állapotok felől, míg a vagyoni ügyekben tapasztalt hiányokat, mulasztásokat esetenként jelentsék be az illetékes hatóságoknak (egyházmegyei tanács, közgyűlés és ig.-tanács).

E határozatról Esperes aait, tudomásvétel és ahhoz alkalmazkodás végett ezennel értesítjük.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának, Kolozsvártt, 1900 november hó 22-én tartott üléséből

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Kádár János,
titkár.

5645 - 1900.

KÖRLEVÉL.

Valamennyi erd. ev. ref. kollegium m. t. Elöljáróságának.

Hivatalosan tudatjuk, hogy a folyó évi december havi javító és pótló érettségi vizsgálat, mely a kolozsvári ev. ref. főgymnasiumban december 15-ik napján fog megtartatni, a vallás és közoktatásügyi miniszter úr dr. Szádeczy Lajos egyetemi ny. rendes tanár urat küldötte ki kormányképviselőül.

A miről az érdekelt tanuló ifjuságot és a kolozs-

vári kollegium m. t. Elöljáróságát további intézkedésvégett értesítjük.

Kolozsvártt, 1900. dec. 10.

Dr. Bartók György,
elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

5365—1900.

KÖRLEVÉL

mindenik egyházi hatósághoz.

(Az építési ügyek ellátása tárgyában)

A folyó évi november hó 3-án és következő napokon tartott egyházkerületi közgyűlés, az igazgatótanács ügykezelés egyszerűsítése céljából kimondotta, hogy az 1901. évi január hó 1-től kezdve csakis a 6000 korona építési összeg keretét túlhaladó egyházi és iskolai építkezések tervrajzai és költségvetései terjesztendők, főhatósági felülvizsgálás végett és annak alapján az építési engedély megadása céljából igazgatótanácsunk elé, minden más építkezés terve és költségvetése az egyházmegyei tanács, püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségekre nézve a püspök, kollegiumoknál pedig az előjáróság jogkörében lesz ellátandó és csak felebbezés esetén terjeszthető igazgatótanács döntés alá.

Miről az összes érdekelteket, tudomásvétel és ahhoz alkalmazkodás végett ezennel értesítjük.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának, Kolozsvártt, 1900. november hó 22-én tartott üléséből

Br. Bánffy Dezső,
elnök

Dr. Kádár János,
titkár.

5694—1900

KÖRLEVÉL.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület kötelékében álló kolleg. Méltóságos tt. Elöljáróságai és püspöki felügyelet alatt álló egyházközségek tiszteletes t. Tanácsához.

Mint hogy a következő 1901. évre szóló költség előirányzatok a fennálló szabályok szerint már folyó évi november hó 15-éig igazgatótanácsunkhoz felterjesztendők lettek volna s ez ideig azok *legnagyobb része ide be nem érkezett.* tisztelettel fölkerjük a címzett testületeket, hogy a mennyiben ez iránt még nem intézkedtek volna, sziveskedjenek az iránti kötelezettségeiket sürgősen teljesíteni.

Kolozsvártt, 1900. december 11-én.

Dr. Vályi Gábor,
elnök.

Maksay János,
számvivő

161 1900.

KÖRLEVÉL.

A görgényi ev. ref. egyházmegye lelkészeihez, presbiteriumaihoz és iskolaszékeihez.

Midőn tudatom, hogy az Egyházi Törvényekhez kiadott Utasítás 113 § alapján a görgényi egyházmegye ügykezelését ideiglenesen átvettem, — egyuttal felkérem, hogy a folyó ügyek, — legközelebről pedig az összes központi járandóságok szabályszerű nyugtái, — e körlevél vétele után azonnal hozzám küldendők.

Gernyeszeg, 1900. dec. 3.

Csekme Ferenc,
egyhm. főjegyző.

710—1900.

MEGHÍVÓ.

A kézdi ref. egyházmegye tiszteletes Lelkipásztoraihoz.

Az „Erdélyi Protestáns Lap“ folyó évi 48-ik számának „Mellékletében“ vettük egyházkerületünk egyházi értekezlete Igazgató választmánya részéről „*Mit tegyünk?*!“ címen, egyházközségeink lelkészeihez és előjáróságaihoz intézett „*Tájékoztató Felhívás*“ -t. Mielőtt a tettek mezejére lépünk, szükségesnek tartom kollégialis eszmecsere utján állapítani meg a teendő sorát, az egyöntetű eljárás módozatait és az akcióba lépés napját. E czélból a folyó hó 20-án, délelőtt 10 órakor, K. Vásárhelyt a takarékpénztár dísztermében tartandó értekezleti gyűlésbe tiszt. lelkipásztortársaimat szeretettel meghívom.

Alesernáton, 1900. dec. 5.

Bodor Géza,
kézdi evang. reform. esperes

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre.....
félévre

12 kor
6 kor

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN

Karácsony.

Áldás, dicsőség, bölcsesség, hálaadás, tisztesség, hatalom és erő a mi Istenünknek mind örökkön örökké!

»Az éjszaka elmúlt, a nap elközelget; vessük el azért a sötétségnek cselekedeteit és öltözzünk fel a világosságához illendő öltözetbe.« (Róm. XIII. 12).

Az a hosszú, várakozásokkal, reménységekkel, szent titkokkal és sejtelmekkel teljes éjszaka, a mely az ó-testamentumi világot borította és a melynek homályába csak mint nyáresti villámlás világított be egy-egy próféta jóslat, elmúlt.

»Az új-testamentum hajnal-csillaga amaz első karácsony ünnepén fölragyogott. Betölt a Bálám próféciája: »Származik csillag Jakóból és támad királyi pálcza az Izraelből!«

És elközelgett a nap, az üdvösség, az igazság, az Istennel való megbékülés, az isteni szeretet napja az evangelium világosságában, mely elűzte a bűnnek, a tudatlanságnak és a halálnak sötétségét.

Ezt az örömet hirdette az első karácsony ünnepén az égi angyal; ezt szólották a menyeyi seregek.

Ébresztő, álomból keltő ige zendült meg Judea pusztájában és hívó szózat a Genezáreth tavának partján; mind, mind azt hirdetve: Serkenj fel, te, ki aluszol és világoskodjék neked a Krisztus!

És az üdvösség napja ott ragyog egünkön már közel kétezer esztendő óta. Szórja fényének sugárkéveit. Önti alá a hideg, a beteg, a holt szivekre kifogyhatatlan melegét, hogy támaszson új erőt, új életet. Ott tündököl földünk felett, hogy világosságba, derűbe vonja ennek legkisebb zugát s legyen csillogó, drága gyémánttá minden könyecsepp, melyet a fájdalom, a veszteség, avagy a bűnbánat ejt. Életünk sötét felhőire szívárványt varázsol; a kegyelem, a vigasztalás és megtartatás eme jelét mutatja meg.

Ehez a fényhez és világosságához nem ille-

nek immár a sötétség cselekedetei. Nem a szenvedélyek és bűnök, a versengések és háborúságok, az önzés és irigység, a szeretetlenség és békételen türelmetlenség éjjeli ruhái. Azoknak, a kiknek a Krisztus világoskodik, a királyi lakomához és az evangelium fényéhez illendő öltözetet kell felöltöniök. A Krisztust magát felöltözni, hogy élete, cselekedete igéje, akarata, példája. érzésvilága és ereje bennünk alakot nyerjen. Fel kell vennünk az üdvösség ruházatát, a lelki fegyverzetet, hogy megállhasunk e veszedelmes időkben. Igazság mellvértjét, békesség saruját, hitnek paizsát és sisak gyanánt az üdvösség reménységét. Kezünkben legyen az ige kétélű fegyvere; ajkunkon pedig a könyörgés, az imádság meg nem szünő kérése, szent lehelete. Járjunk, mint a világosság fiai. Annak nyomdokaiban, a ki azt mondotta: »Én vagyok e világnak ama világossága, a ki követ engem, nem jár a sötétben, hanem életnek világa leszen annak!«

Zendüljön minden szívben hálaadó zsolozsma ég s föld Istenének, kinek hozzánk való szerelme abból tetszett meg, hogy amaz ő egyetlenegyszülött Fiát bocsátotta e világra, hogy éljünk ő általa!

A karácsonyi örömhírnek, annak a győzelemnek, hogy ime diadalmat vett a Juda nemzettségéből való oroslán, Dávidnak ama gyökere, a hirdetésére, a lelkeknek az álomból való felserkentésére bocsátottuk ki ez alkalomból is — — atyánkfiát, nekünk szeretett tanítványunkat. Fogadják őt a hívek atyafiságos jóindulattal.

A békességnek Istene pedig tegye a híveket tökéletesekké minden jó cselekedetben, az ő akaratának cselekedésére, cselekedvén mindnyájukban azt, a mi ő előtte kedves, a Jézus Krisztus által, kinek dicsőség legyen mind örökkön örökké!

Boldog ünnepeket kíván a kolozsvári ev. ref. theologiai fakultás tanári kara, s annak nevében, Kolozsvárt, 1900. december havában,

Kenessey Béla, igazgató

Nyilt kérdés és kérelem a helyettes lelkészek kongruája tár- gyában.

A Nagytiszteletű szerkesztőurnak szives engedelme-
ből, az erdélyi egyházkerületben szolgáló református
papoknak ezen hivatott orgánumban vagyok bátor a
fentebbi címmel, ha nem is az egész papitestületün-
ket, de testületünknek nem kicsinyelhető részét igen
közelről érdeklő dologban felszólalni és az ezen tárgy
iránt érdeklődőknek szives hozzászólását, kormányzó
testületünknek védelmét megkérni.

Nem csak én, de — határozottan tudom — töb-
ben vagyunk, kik megdöbbenéssel, bizonyos aggodalom-
mal vettük tudomásul ezen hivatalos lap 49 számában
megjelent 1061—1900. számú „Értesítés“-ből, hogy
„a kongrua összegeknek helyettes lelkészek részére
leendő folyosítását, ismételt fölterjesztéseink dacára
is, megtagadta a miniszterium.“

A mi engem és velem egyidőben végzett s legalább
1898 év december hó közepéig mindkét lelkészképesítő
bizonyítványát megszerzett kollégáimat illeti, jövőre vo-
natkozólag aggodalmat nem okozhat ezen miniszteri
intézkedés, mert már mi megszabadultunk a „helyet-
tes“ címtől, de hányan vannak a később és jelen év-
ben végzetek között is, kik még kénytelenek viselni
e címet s így aggodalmuk még alaposabb, jogosul-
tabb lehet. Minket is (kit nem illet, ne vegye magára)
azonban csak a jövőre vonatkozólag nem aggaszthat
a miniszteri intézkedés, de igen a multa, s e multa
vonatkozó aggodalmunk, kétségbeejtő bizonytalansá-
got okoz a jövőre. Ugyanis, mi, kik mindkét bizonyítvá-
nyunkat megszerezve, már az 1899 évben, mint helyet-
tes lelkészek szolgáltunk, a Főtiszt. és Mélt. Igazgató-
tanácsnak a papi testület által eléggé méltányolni
nem tudó jóságos intézkedése és magaravállalt fe-
lette terhes munkája folytán, kongrua-illetményünket
megkaptuk az 1899 évre, de nem kaptuk meg, jölle-
het (csak kevés kivétel lehet) a megállapítás már
megtörtént, a sirja szélén álló 1900. évre. És — eb-
ben rejlik kétségbeejtő bizonytalanságunk — ha a
miniszteri intézkedés nem csak a jövőre vonatkozik,
hanem visszaható erővel is bír: nem gondolhatunk egye-
bet, mint azt, hogy nemcsak az 1900. évre nem fogjuk
megkapni kongrua-illetményünket, hanem az 1899. évre
már megkapott összeget is vissza kell fizessük.

Mivel hosszas lenni nem akarok, már itt felte-
szem a kérdést: jogos, méltányos dolog lenne e a nem
kapás, illetve visszafizetés? Vajjon egyházi törvényeink-
nek egy pontja miatt, jogos, törvényes dolog lenne e
egy néhány teljesen és szabályszerűen végzett lelkészt
megfosztani azon állami kedvezménytől, mitől az állam
az ő törvényei értelmében nem kíván megfosztani? Mert
hogyan szól az 1898. évi XIV t. c. 4. §-a? Nemde
világosan mondja: „Jövedelmének kiegészítését 1600
koronára csak azon lelkész igényelheti, a ki igazolja,
hogy az illető hittudományt valamely hittani intézet-
ben a hazai középiskola 8 osztályának elvégzése után
nyilvánosan, vagy magán uton legalább 3 évig tanulta
és ez utóbbi esetben valamely hittani intézetben
vizsgát tett, továbbá hitfelekezete részéről szabályszerű
lelkészi képesítést nyert! Hát ezen követelményeknek

nem megfelelt egy szabályszerűen végzett és mindké-
lelkészképesítő bizonyítványát megszerzett ref. helyet-
tes lelkész is? Vagy talán hitfelekezete részéről nem
nyert szabályszerű képesítést? Könnyedén, minder
lelkiismeretesebb megfontolás nélkül csak ez a kérdés
lehetne az, mely az „igen“ választ kaphatná. De, ha
zsinati törvényeink erre vonatkozó §§-nak intentióját
behatóbban, lelkiismeretesebben vizsgáljuk, úgy távol-
ról sem állhat meg az e kérdésre kapott „igen“ fele-
let. Mert be kell vallanunk, hogy a zsinati törvényeink-
nek idevonatkozó §§ i is nem a képesítetlenséget (Ezt
nem is mondhatnák) akarják jelenteni, hanem egy
egyszeren más cél lebegett ezen §§ megállapításáva.
a törvényhozó testület előtt, mely cél a gyakorlatban
nem csak hogy meg nem valósíthatónak bizonyult, de
egyik-másik lelkészre megaláztatást is eredményezett.
Hogy a gyakorlatban megvalósíthatatlan, bizonyítja a
napjainkban nagymérvben sajnosan mutató lelkész-
hiány és a segédlelkészi állomásaink a számbave-
hetetlenségig kevés volta. S hogy igen sokra megaláztatást
eredményezett, bizonyoságot tehetnek azon lelkészek,
kik helyettes lelkésszé választásuk, illetve kinevezteté-
sük után, midőn a törvényben előirt szolgálati idejük
letelt, ugyanabban az egyházban — a törvényt
nem ismerő egyszerű híveknek nagy bámulatára
s ebből kifolyólag papjával szemben keletkezett bizal-
matlanságára — ismételten megválasztattak.

Hogy a Főt. és Mélt. Igazgatótanács méltányolni
tudja a helyettes lelkészek helyzetét és azokat az 1898:
XIV t. c értelmében védelmezni kívánja, kétség-
telenül látszik azon határozatából, melyből kifolyó-
lag fölterjesztést intéz az egyetemes konventhez,
hathatós közbenjárás végett. De a konventnek köz-
benjárására hozandó újabb miniszteri rendelkezésig
bizonytalanságban legyen-e az a szegény lelkész?
Ugy hiszem, nem lehet testre és lélekre egyaránt
fárasztóbb valami, mint a szegénységgel egyfedél alatt
lakó bizonytalanság. Éppen ezért nem vagyok képe-
elégé kérni kormányzó férfiainkat arra, hogy a bizony-
talanságot mielőbb eloszlatni és az esetleges veszteség
szemben kárpótlásról gondolkozni sziveskedjenek.
Mert a már sokáig nem húzóható kongrua-illetmények
nek kiutalásakor is csak egyszerűen mellőzni a helyet-
tes lelkészeket, nem csak jog- és méltánytalanság lenne
hanem egyházunkra nézve is igen könnyen romlást
veszteséget okozna.

Kovács István.
rugonfalvi pap.

Igazgató-tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1900, nov. 23.

(Folytatás és vége.)

A maros-szt-benedeki egyházközség 10 holdny
területet óhajt kiszakítani a papi kan. porcióból
egyházi közszükségletek fedezésére, kérvén, hogy a
javadalom csökkenés az állam által pótolassék a lel-
készeknek. Minthogy azonban ezt az eljárást az 1898
évi XIV t.-cz. 14. §-a tiltja: ig. tanácsunk által a
elutasított.

Egy magát megnevezni nem akaró kegyes hívűnk
20,000 korona alapítványt tett a szász-sebesi ref. egy-
házközség szervezése céljaira. Ig. tanácsunk mély kö-
szönettel elfogadván az alapítványt, azonnal intézkedést
az egyház-szervezés munkájának megkezdése iránt.

Görgényi egyházmegyénk amaz indítványát, mely a reformáció évfordulójának általános ünnepnappá leendő emelését czélozza, szétküldeni rendelte ig.-tanácsunk az egyházmegyékhez, véleményezésre.

Szászvárosi kollégiumunk egyik tanára ellen panasz adatván be: közöltetett az előljárással felelet-tétel végett.

A magyar-igeni egyházközségnek, a templom-renoválási országos gyűjtés eredményéről szóló elszámolását tudomásul vette ig. tanácsunk.

Bocz Elek, szászregeni elaggott lelkész aa. nyugdíjazási kérését áttette az ig.-tanács véleményezésre főt. Püspök aához.

Sándor János, n. enyedi esperes aa. egy, a haszatosi róm. kath. lelkész által elkövetett felekezetközi sérelemlről tevén jelentést, megfelelően utasította a megtörli intézkedések bevezetésére.

A nagysármási állami telepes községben építendő ev. ref. templom tervét ig. tanácsunk, lényegtelebber módosításokkal, elfogadhatónak tartván: arról a földmivelésügyi m. kir. Miniszter úr önagyméltóságát értesítette és az építésnek mielőbbi megkezdetésére fölkérte.

A szamosújlaki l. egyházközség Emke-segély iránti kérése ajánlattal tétetett át az igazgató-választmányhoz, mert tényleg ez a kicsiny egyk. felekezeti magyar iskolájának fenntartásával, fontos nemzeti missziót teljesít.

A gyulafehérvári és nagyszebeni róm. kath. zárda-iskolákba járó ev. ref. leányövendékek, a törvény rendelkezéseinek megsértésével, már évek óta elvonatnak az ev. ref. hittan tanulásá alól, leggyakrabban oly módon, hogy a leányait oda beírató szülőktől reversális vétetik. Főt. Püspök aa. azonban hathatósan követelte a törvény szigorú megtartását és ismételten fölirt a miniszteriumhoz e végett, mire legközelebről ki is bocsátotta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr szigorú rendeletét, fölhíván abban az „erd. róm. kath. püspököt“ a hatósága alatt álló iskolák igazgatóinak az iránti utasítására, hogy a vezetésük alatt álló iskolákba beíratkozó más vallású övendékek teljes és hiteles névsorát mindig tegyék át az illetékes lelkészi hivatalhoz és adjanak kellő alkalmat minden övendéknek arra, hogy a hittant saját lelkésztől tanulhassa, tekintet nélkül a szülök által netán adott és törvényszerint ugyis érvénytelen külön nyilatkozatokra.

Végül még a Szabolcska Mihály és Gergely Lajos aai között fölmerült személyi ügy fölött tért napirendre ig.-tanácsunk; az olaszteleki hívek egy része által beadott panasz alapján tett intézkedéseket a kepeváltási ügy rendezésére és a felső-sófalvi kepeváltó alap kezelése körül felmerült szabálytalanságok elenyésztetése és megszüntetése iránt adta meg az illetékes esperesnek, részletes felvilágosításait és ezek után, közigazgatási bírósággá alakulván, a nagyenyedi bíróságnak néh. Veress Kálmán volt felenyedi lelkész örökösei ellen hozott marasztaló ítéletét változtatta meg, elrendelve az ügy újabb megvizsgálását és annak alapján oly ítélet hozatalát, mely a vagyoni felelősség kérdésében, annak mértéke iránt is határozottan intézkedjék.

Több tárgy nem lévén: az ülés bezáratott.

r. s.

Egyházi élet.

I.

Templom-szentelés.

Az étfalva-zoltáni ev. ref. egyházközség a már néhány év óta használaton kívüli állapotban lévő zoltáni rozzant tornyát és elavult templomát alaposan kijavította és elhasadt harangja helyett újat vásárolt. Ezeknek a felszentelése folyó évi nov. 11-én tartatott

meg nagy ünnepélyességgel, hol a szomszédos egyházközségek tagjai is olyan szép számmal voltak képviselve, hogy harangozás előtt már egy órával a templom környékét egészen megtöltötték, úgy hogy a rendre felügyelő számadó gondnoknak és társának nem kis gondot adott az idegeneknek a vendégi jogot megillető elhelyezése.

Az ünnepélyt Kolumbán Ferenc, szentkirályi lelkész imája nyitotta meg, miután alkalmi beszédet tartott Szabó Jenő, ilyefalvi lelkész, a ki mint minden más alkalommal, úgy most is szerencsés szellemi képességének gyönyörű produktumával és kitünő szónoki képességének hatalmas erejével egészen magával ragadta a mindvégig figyelmesen hallgató népes gyülekezetet. A beszéd után Vén Mihály, egyházmegyei esperes tartotta meg a felszentelő imát, a mit keresztelés és esketés követett. Az előbbit Magyar Károly gidófalvi, az utóbbit Kis Lajos helybeli lelkész végezte. Takács Károly kökösi lelkész pedig urvacsora osztási ágendát tartott. Végül az ünnepélyt Kis Lajos helybeli lelkész imája zárta be, a minek végeztével a gyülekezet a himnuszt énekelte.

Intentisztelet után a Vitályos Béla számadó gondnok úr tágas és kényelmes uri lakásán rendezett közebébe mentünk. A közebéd iránt is oly nagy volt az érdeklődés, hogy egyetlen teríték sem maradt gazdátlan, a vidám hangulat pedig bényulott egész a késő éjszakába.

Mielőtt szépen sikerült ünnepélyünk ismertetését bezárnám, kedves kötelességemnek ismerem, egyházközségemmel együttesen, hálás köszönetünket nyilvánítani a nagytiszt. esperes urnak és mindazoknak a lelkésztársaimnak, a kik egyházközségemnek ez örömteljes ünnepélyén egész készséggel szivesek voltak közreműködni.

Elismeréssel kell megemlékezni e helyen a széles körben jó hírnévnek örvendő gidófalvi népes dalárdáról is, mely jól begyakorolt és korrektül összhangzó gyönyörű előadásaival ünnepélyünknek nemcsak kiegészítő részét képezte, hanem annak fényét és díszét is nagymértékben növelte, s általában a gyülekezet áhitatteljes hangulatára mindvégig jótékony befolyást gyakorolt. A dalárda kitünő vezetője Bitai György, állami tanító úr, úgyszintén tanító társa, Orbán László állami tanító és Csulak Károly martonosi énekvezér urak, valamint a dalárdának minden egyes tagja, a magam és egyházam nevében fogadják igaz szívből fakadó hálás köszönetemet, azon igénytelen személynem és egyházközségem iránt nyilvánított nagyrabecsült jószágukért és lekötözően megtisztelő szives előzékenységükért, melynél fogva — semmit el nem fogadva — énekhiányban szenvedő egyházközségemnek e nagyfontosságú ünnepélyén egészen díjtalanul kegyeskedtek közreműködni. E valóban hálás elismerést érdemlő szives jószágukért forró köszönetem ismételt nyilvánítása mellett jólesik azon édes óhajtasomnak is kifejezést adni, hogy az Isten örökös kegyelme még hosszú időközön keresztül tartsa fenn közöttünk azt a jó viszonyt és barátságos egyetértést, mely minket — gidófalviakat és étfalva-zoltániakat — mint jó szomszédokat, már évek hosszú sora óta testvéries összeköttetésben tart, hogy így a nekünk adatott tehetségek mértéke szerint szolgálhassunk még sokszorosan egymásnak és annak a magas jelentőséggel bíró nagyfontosságú közügynek, a melynek mindnyájan hazafias szolgálatában állunk.

Még csak azt említem fel, hogy a templom belsőjét adakozás útján gyűjtött pénzzel festettük ki, az egyes adakozókat azonban itt nem sorolom fel, azoknak a neve bé van írva az egyház aranykönyvében. De igen is szives készséggel felemlítem egyházközségem egyik buzgó tagjának, Zoltánban lakó iparos és birtoikos Boér Józsefnek nejét, Lunguj Rózáliát, a ki a templomszentelés alkalmából a saját költségén egy díszes takarót készített a szószék számára, a miért nevezett adakozó nőnek egyházas érzületéről, vallásos buz-

góságáról és egyházunk iránt melegen érzett önzetlen szeretetéről tanuskodó eme nemes áldozatkészségeért, a magam és egyházam nevében, e helyen is hálás köszönetemet nyilvánítom.

Végül fölemlítem még vállalkozó ifj. Plugor György urat, a ki egyházas érzülete és egyéni becsületessége által vezéreltetve, az egyház érdekében még azt is megtette, a mire a szerződés nem kötelezte és általában egész jóakarattal törekedett arra, hogy minél kevesebb költséggel, minél jobb munkát készítsen az egyház számára. Midőn a nevezett vállalkozó urat egyeseknek és egyházaknak szives figyelmébe ajánljuk: egyházunk iránt tanusított nagybecsült jóságáért melegen érzett hálás köszönetünknek adunk kifejezést.

Legyen áldott Istennek szent neve, hogy szegény kis egyházközségemet e nagy munkájában megsegítette!

Kis Lajos,
étfalvi ref. pap.

II.

As orbai ev. ref. egyházmegyéből.

(Folytatás és vége.)

Csia György em. főgondnok aa. egy új, bekötött jegyzőkönyv ajándékozására tett ígéretet, mely köszönettel fogadtatott.

Elnök aa. ismételtén utalva azon naponta erősülő támadásokra, melyek érik anyaszentegyházunkat, utalva azon fokozott mértékben érezhető szükségre, hogy egyháziak és világiak együttes erővel működjenek közre a hitelet fejlesztésén, az egyház felvirágoztatásán, felhívja értekezletünket, hogy az eddigi „lelkési értekezlet” helyett „egyházi értekezlet” alakuljon át. Általános lelkesedéssel mondatott ki az átalakulás, s az új „egyházi értekezlet” ujonnan kidolgozott alapszabálytervezetét jegyző aa. terjesztette elé, mely általánosságban elfogadtatván, a vázlatok átvizsgálására bizottság küldetett ki.

Igy a legközelebbi értekezlet már «egyházi» leendő, mely hivatva lesz megválasztani a tisztkart és állandó választmányt is. Tárgyalás alá kerül: Bodor János zágoni lelkész aának nagy körültekintéssel, odaadó, lelkiismeretes munkássággal, egészen szakértő tudással megalkotott: «Vélemény»-e a budapesti tudomány egyetem felállítandó protestáns theol. fakultás tárgyában.

Értekezletünk igazi lelki gyönyörrel hallgatta végig a legapróbb részletességgel, s legapróbb részleteiben is nagy tudományossággal megírt „Vélemény”-t, s többek hozzászólása után ezuttal csak annak kimondására szorított, hogy: a maga részéről is feltétlenül kívánatosnak, a vallások egyenjogúságából elengedhetlenül kifolyónak tartja a budapesti tudományegyetemen prot. theol. facultás felállítását, s bár a részletekre nézve a mélt. állandó Igazgató tanácstól kér bizonyos tervezetet, mely alapját képezze ez ügyben folytatandó tanácskozásainknak, mindazáltal már most hangoztatni kívánja azon követelményét, hogy: a tanárok kinevezésénél az illető egyházak döntő befolyással birjanak.

Ignác László kovásznai lelkész aa. terjesztett elé ezután megokolt indítványt arra nézve, hogy a reformáció emlékünnepek ünnepélyesebbé, hiveink előtt is mentől magasztosabbá tétele céljából urvacora osztással egybekapcsolva tartassanak meg ezután; még pedig oly módon, hogy minden év október utolsó vasárnapján tartassék meg ez ünnep s esetleg azon urvacora osztás behozatala által az adventi urvacora osztás hagyassék ki, a mennyiben így a külső időben is egyenletesebb periódusokban történék a szakramentum kiszolgáltatása. Értekezlet az indítványt egyhangulag elfogadta, kimondván, hogy ezen indítvány az „egyházkerületi egyházi értekezlet”-hez terjesztendő fel. Még a jövő — már — egyházi értekezlet helyéül határozottatott meg: Barátos, az idő megállapítása az

elnökségre bízván; Ntű. Elnök aa. Istennek áldását kérve az értekezlet tagjaira, ezen kicsiny, de buzgó gyülekezetre, annak minden rendű és rangú tagjaira általános éljenzés között a gyűlést hezárta.

Gyűlés végeztével Hadadói kolléga vendégszerető házában volt igen kedélyes társas ebédünk, melyen az egymást követő pohárköszöntők fűszereztek a testi táplálékot, tették — úgy hiszem mindnyájunkra nézve — kellemessé, soká emlékeztetéssé a napot. Adja Isten, hogy épületére legyen a körösi egyházközség hiveinek is, hogy aképen fényljen az ő világosságuk, hitbuzgóságuk, hogy az továbbra is példa legyen mások előtt. Ugy legyen!

Ignác László,
kovásznai ref. pap. értekezleti jegyző.

III

A széki egyházmegyéből.

3.) Ezen alapítványnak kamata esketesi stolán kívül egyéb célra teljességgel nem fordítható.

1.) Ezen alap neve legyen gr. Bánffy György stola megváltási alapja. Kelt Bonchidán, 1899. évi december 10 ik napján.

Bálványos-Váraljai egyházközségünk azzal a kérelemmel fordult az ig. tanácshoz, hogy az Eperjesi Istvánnak eladott birtok 24000 frtos vételár hátráléka után kirott 575 frt 99 kr tőkekamat adót az egyházkerület fizesse ki, miután a vásárügyletet is az egyházkerület igazgató tanácsa bonyolította le, állitólag az egyházközség tudta és beleegyezése nélkül.

Ezen kérést az ig.-tanács közölte a keblai jogügyi bizottsággal, melynek véleménye alapján a község kérését teljesíthetetlennek találta; mert a szóban levő birtoknak vásárlója és tulajdonosa maga az egyházközség volt, s mert a zálogjogilag biztosított vételár-hátrálék is az egyházközség tulajdonát képezte.

Arra lett tehát utasítva a váraljai egyház, hogy ezt a tőkekamat-adót haladéktalanul fizesse ki. Az egyház, hogy annak a rendelkezésnek eleget tehessen, úgy segített magán, hogy ismét az ig.-tanácshoz fordult s kérte, hogy a központban elhelyezett 450 frt tőkéjét a megnevezett célra utalja ki, a mit az ig.-tanács teljesített is.

Az árpástói egyházközség iskolájának államosítását az ig.-tanács még 1893. évben engedélyezte. Hosszas tárgyalások és egyezkedések után most már a közoktatásügyi miniszter az iskola helyiségének iskolai célra felajánlása mellett elfogadta az egyezséget. (Ennek is már két éve múlt, s még sincs sehol semmi. Nemes tanügyi előadó.)

Egyes kisebb ügyek felemelését ezuttal mellőzve, megnyugtatóul jelzem, hogy a lefolyt évben egyházi és iskolai ügyeinket, gyülekezeteink külső és belső életfolyamát mi sem zavarta meg

Hanyatlásról, sülyedésről panaszkodni nincs okunk, ellenben több községeinkben az egyház iránti szeretet és vallásos buzgóság, áldozatkészség felemelő jeleire mutathatunk.

Vegyes házasságkötések alkalmával három esetben a felek születendő gyermekeiket törvényesen a a mi vallásunkban leendő nevelésre kötelezték. Más vallásban leendő nevelésre reversális adás egy esetben sem történt. Keresztelestül egy szülött sem maradt. A házasságok mindnyájan egyházi áldásban részesültek.

A múlt közgyűlés óta hozzám beérkezett 145 ügdarabot mind elintéztem és munkakörömben egyéb teendőket kötelességszerűleg elvégeztem. Ezzel jelentésemet végezve, kérem szives tudomásul vételét?

(Vége következik.)

Nemes Ferenc,
alsó-ilosvai ev. ref. lelkész.

TÁRCA.

Áldjad én lelkem az Urat!

Irta *Versényi György* és felolvasta a ref. theol. fakultás dísztermében dec. 16 án, a Protestáns Estélyen.

Évekkel ezelőtt egy angol könyv akadt kezembe. Címe: *Hymns in prose for children* (Hymnusok prózában, gyermekek számára.) Szerzője egy asszony, Barbauld-né sz. Aikin Anna Leticia (1743—1825.) Papeány volt s mint már hirneves költő, ment férjhez 1774-ben, 31 éves korában egy paphoz, a ki nevelő-intézet tulajdonos is volt. Itt bő alkalma nyílt a gyermekekkel foglalkozni s lelküket megismerni. *Early lessons* című munkája korszakalkotó a gyermeknevelés történetében. Ilyen a fent említett képes könyv is, melyben gyönyörű természeti jelenetek, életképek vannak, melyeket a gyermek gyönyörködve szemlél, de a melyeket az író arra használ fel, hogy vallásos gondolatokat fűzzön hozzájuk s így mulattatva, szemléltetve csepegteti a zsöngé lélekbe az Isten nagyságára, jóságára, stb. vonatkozó nagy gondolatokat. Felméri Lajos *Az iskolázás jelene Angolországban* című jeles művében azt mondja e könyvről: „A gyermeki értelemhez szabott szöveget minden lapon oly remek rajzok díszítik, melyeknek láttára nemcsak a gyermekek, hanem a felnőttek kedélye is fölmelegedik. E könyv valóságos laikus kiadása a Schnor- vagy Doréféle bibliának, sőt mondhatnám, a 17-ik százban Nürnbergben megjelent Weigel Kristóf-féle *Sacra scriptura loquens in imaginibus*-nak 19-ik százbeli kiadása.“ Azt is mondja, hogy Angliában ez a könyv a vallás és erkölcstan tanításának kenetes és klasszikus kézi könyve.

Gyönyörűséggel olvastam végig s mindjárt az a gondolat öltött lelkembe, hogy igazi nyereség volna irodalmunkra, ha a becses könyv magyarul is megjelenhetne, így, képekkel, díszes kiállításban.

Legyen szabad mutatniul közölnöm az I. hymnust. „Jertek, magasztaljuk az Urat, a ki véghetetlen nagyság; áldjuk Istent, a ki véghetetlen jóság.

Ő teremtett minden valóságot: a napot, a mely uralkodik nappal; a holdat, a mely világít éjszaka.

Ő teremtette a nagy cethalat és az elefántot s a kicsiny férget, mely a porban csuszkal.

A kis madárkák dicséretet zengenek Istennek, mikor édesen csattognak zöld rejtékökben.

A patakok és folyók dicsérik Istent, mikor dalamosan morajlanak a síma kavicsokon.

Magasztalom Istent szózatommal; magasztaltom őt, bár még kicsiny gyermek vagyok.

Néhány év előtt kicsi csecsemő valék s néma volt számban a nyelv: nem ismertem még az Ur nagy nevét, eszem még nem jött meg.

Most már tudok beszélni s nyelvem dicséretet zeng neki.

Meg tudok emlékezni minden ő jóságára s szívem szeretettel dohog felé.

Szólítson és én megyek utána; parancsoljon és én engedelmeskedem.

Ha nagyobb leszek, jobban is foghatom magasztalni őt s el nem feledem Istenem soha, miglen csak tart életem.“

Vagy a II. hymnus:

„Jertek, menjünk ki a mezőre, nézzük, miként fakadnak a virágok; hallgassuk a madarak csattogását s mulatozzunk a zsenge pázsiton.

A tél elmúlt, rügyek fakadnak a fákon, feselnek a barack és szilva, barack rózsaszín virágai, zsendülnek a zöld levelek.

A sötény primulabokrokkal, sárga kankalinokkal van szegélyezve, lecsüggesztik fejüket és a kék ibolya elrejtőzve ül az árnyékban

A libapipék tova szaladnak a fűvön. Csak most

keltek ki a tojásból, testök sárga pihével van fődve, anyjok haragosan sziszeg minden közeledőre.

A tyúk szalmafészken ül, türelmesen kotol, míg eljön az idő s óvatosan feltörni segít a tojásokat s kibujnak a kicsi csibék.

Most jöttek ki a bárányok a mezőre, csak tántorognak még anyjok oldalán, gyöngé lábok nehezen bírja súlyukat. Ha elestek kicsi bárányok, nem ütitek meg magatokat, puha pázsitszőnyeg terül el, hogy fel fogjon benneteket.

A pillangók bokorról bokorra szállanak s kiterjesztik szárnyukat a meleg napra

Minden állatfaj kicsinyei mulatoznak körül, egy örömet éreznek, vidámságban élnek. Hálát adnak annak, a ki őket teremtette.

Hálát adnak szívökben. De mi hálát adhatunk nyelvünkkel is. Jobban cselekedhetünk náluk, jobban magasztalhatjuk őt.

A madarak tudnak énekelni, a bárányok bégetni; de mi megnyithatjuk ajkunkat az ő dicsőítésére, kibeszéllhetjük minden ő jóságát.

Azért adjunk hálát neki magunkban; adjunk hálát azok helyett is, a kik nem tudnak beszélni.

Rügyező fák, szökdécselő kis bárányok, ha birnátok, elmondánátok, minő jó ő. De ti némák vagytok: mi mondjuk el helyettetek.

Mi nem áldozunk fel titeket, de helyettetek is áldozunk; minden halmon, minden zöld síkon a háladás áldozatát, a magasztalás lángját mutatjuk fel.“

Szász Károly püspök figyelmeztetett, hogy e szép könyv *képek nélkül* régebben már világot látott nálunk is. Valóban Baló Benjámin már 1864-ben kiadta Kolozsvárt Demjén Lászlónál. Nyom. Aradon Gödscheier H. nál e címen: *Dicsőénekek* (Hymnusok) folyó beszédben gyermekek számára. Barbauldó után franciára fordította Coquerel Athanáz, a francia 6. kiadásból magyar gyermekek számára.

Érdekes, hogy Baló is már 1854-ben kész volt e fordítással s megírta az előszót. Tíz évig kellett házalnia, a míg valahogyan megjelenhetett. A fordító előszavában azt mondja: „E kicsiny könyv Angolhonban évenként több kiadásban jelenik meg és a gyermekek valódi boldogságát szívöken viselő családapák és édes anyák ezen bájoló és főséges szép énekekkel ébresztik a gyermekek szellemét a szépnek és jónak ismeretére, az erény szerelmére s követésére. Szóval e könyvecske Angolhonban *családkönyv*, melynek ott saját szerű nagy jelentése van. Francia nyelvben, valamint minden európai nyelvben, sok fordítók adták e könyvet.“ Lefordította tehát ő is magyarra, hogy — mint mondja — bírassák a magyar apák és édes anyák is a ritka és szép irodalmi gyöngyöt, melynek kevés lapjain több valódi költészet vagyon, mint egy némely nagy verskötetben.“

A francia fordító pedig Baló közlésében így szól e könyvről: „Ezen dicsőénekekben a vallásnak magasztos volta, főséges igazságai, nagy ígéretei és a természetnek sok és nagyszerű csodái oly fenséges egyszerűséggel és világosan adatnak elő, hogy a gyermek is könnyen megérthesse és benne gyönyörködhessen. A mit a gyermek naponként járva-kelve és játéka közben lát, azzal fog itt vallásos szempontból viszont találkozni. A nélkül, hogy kizavartatnék gyermekét gondolkozása- és szokásaiból, megtanulja a kegyeletnek bizonyos ünnepi érzelmét kapcsolni azokhoz. Az Isten mindenütt jelenléte, a gondviselés, a halál, a halhatatlanság, az öröklét minden ezen magas eszmék, melyeket egyszerűen előadni oly nehéz, mint mélységökre behatni, kellemes, érthető, egyszerű pásztorias beszédben vagynak itt leírva. A családkör. — a kunyhók jámbor életű és szorgalmas népéről vett rajzolatok, bájoló könnyűséggel vezetik itt a gyermeket az emberiség magasabb eszméjére és annak köztatyjára, az Istenre. Ezen egyszerű s egyszerűsmind értelmes költői elmeművek a kellemnek és

érdekességnek oly varázsával bírnak, mely a gyermekkor múltával is állandóan a szívben marad és a gyermek lelkének bizonyos emelkedettséget, fönséget ad egész életére. Egy könyv az, melyre az emlékezet édesdeden vissza-visszaszáll.

„Ha valaki ezen énekekben itt-ott a gyermekkor értelmét felülmulni látszó képeket, gondolatokat talál, gondolja meg: ezek arra számítvak, hogy a gyermek tudványaát ébresszék és alkalmat adjanak neki mindenféle tanulmányos kérdésekre. Bölcsen ki kell választani azonban, mikor adhatjuk e könyvet a gyermek kezébe s inkább értelmi fejlődése fokát, mint évszámát kell tekinteni. Lényeges dolog, nem feledni, hogy ezen mű rendszeres modorban fokként emelkedik egyik dicsőenéről a másikra, a legegyszerűbb nézetekről és gondolatokról a legfenségesebbekre.”

Itt a képek is nagyon fontosak. Aztán egy újabb fordítás sem ártana. Lefordítottam hát az egészet. Bekopogtattam vele egy pár előkelő könyvkiaadónál. De a képek megszerzése sokba került volna. nem mertek bele vágni. Abban maradt hát az egész,

De az én lelkemben tovább zsongottak az édes hangok, fel-felrajzott emlékek. Aztán lassanként arra a gondolatra jutottam, hogy lehetne eredeti vallásos dalokat írni ilyenforma modorban s hogy tán szívhez szólóbb, fülbemészőbb volna a verses alak.

Igaz, hogy maga Barbouldné öntudatosan választotta a prózai alakot. Hisz ő maga jeles költő volt s mikor költeményeinek első gyűjteménye (Poems) 1772-ben megjelent, egy esztendő alatt négy kiadást ért. Úgy elkapták. De azt hiszi, hogy ezek a himnuszok megtanulásra, elmondásra is valók s erre alkalmasabb a dallamos próza. A franczia fordító is úgy vélekedik, hogy „ezen dicsőeneken, mint olvasás- és szavalat-gyakorlatok is biztos sikerrel használhatók sokkal inkább, mint a versek, melyekkel a gyermek csupán emléktehetségét gyakorolja s melyeknek rímei lelkét annyira igénybe veszik, hogy az eszmék merőben elvesznek”. A mi Balónk is azt mondja: „A vers rimeivel úgy elborítja a gyermek emléktehetségét, hogy lelkéhez a gondolatok és eszmék épen nem férhetnek; csak halló érzékei rakodnak meg, lelke üresen marad; a gyermek verset tanulván, másra nem gondol, mint-hogy rímről-rímre haladva megpihenhessen, a helyett, hogy gondolatról-gondolatra szállana lelke”

De én minden tisztelem mellett a széppróza iránt, a versikéket rendkívül hatásosaknak és nagy képzőerejüknek tartom a gyermekvilágban.

Aztán azt is gondoltam, hogy mégis van különbség a magyar gyermek, meg az angol gyermek lelke közt. Ezek a szép himnuszok a mi gyermekeinknek mintha kissé elvontak s talán igen is kenetesek volnának. S a vallásos gondolatokat inkább a képekhez *fűzik*; talán jobban lehetne *képekből* kifejtetni, ki-hámozni.

Kezdetben nem mertem arra gondolni, hogy én leszek az ily eredeti vallásos dalok énekesé. Majd önkénytelen papirra vettem egy párt, inkább csak kísérletül, inkább csak a magam gyönyörűségére. Egýet (*Isten szeme*) közöltem *Az én Ujságomban* (1894. 6. sz.). Szerettem volna megfigyelni, hogyan fogadja a közönség. Hátha bátorítást nyerek a folytatásra. De épen akkor új viszonyok közé, új működési körbe kerültem. A munkás élet nyugtázódásai elvontak ettől is, mint sok mástól.

Am azért régi szerelmem fel-fellobbant. Egyszer is, másszor is dalba szőttem egy egy lelkemben megcsillanó gondolatot.

Most, hogy a mi vallásos felolvasó estéink így neki lendültek, újra felabajgatta lelkemet a vágy. Sokáig haboztam előhozakodjam-e vele itt? Ha fogja-e érdekelni a közönséget? De úgy hiszem, a költészet mindig költészet, a gyermekköltészet kiváltképpen az. Hiszen azt mindnyájan birjuk élvezni: a kicsinyek épen úgy, mint a felnőttek és öregek, a kik valaha szintén

kicsinyek voltak s az emlék édesebb a jelen sivárságánál. A szép mindig, mindenütt szép. De épen itt van a bökkenő! A mit érzek, gondolok, el bírom e dallani, olyan tisztán, olyan szépen, a hogy szívemben felbuzog? Átárad-e a melegség lelkemből mind a szívekbe s megdobogtatja-e azokat?

Egy pillanatig sem hittem, hogy úgy lesz. De arra gondolok, hogy az a szives figyelem és türelem, mellyel a t. közönség reám hallgatni kegyeskedik, tán valamely arravalóbb énekesben kelti fel a vágyat, hogy megcsinálja szépen, művészettel azt, a mit én jóakarattal, de erőtlenül kísérelgetek.

Elrendeztettem hát a kisdéd dalokat s ez alá a közös cím alá foglaltam: *Aldjad én lelkem az Urat!* Hadd mondjam el őket sorjában!

Tereítő Isten.

Egbe n. uló	Nap az égen.
Szikkasztál,	S éjszaka
Felhők raja	A csillagok
Oda száll.	Táborá:
Kicsi hangya	Minden, minden.
A mohán	A mi él.
Sűrög-forog	Istenéről
Szaporán.	Szól, beszél.
Nagy folyamok,	Mindent Isten
Tengerek;	Tereíte.
Harmatcsepp, mely	Oh, adj hátát
Lent rezeg;	Érette!

Isten láthatatlan

Fehér, piros, kék virágok,	Akár merre fordulok is,
Édes az illatok	Akárhová nézek,
Himes szárnyu szép pillangók	Látok, látok temételen
Megpihennek rajtok.	Csoda-sok szépséget.

Tarka madár csacsog, dalol	Csak a legszebb, a jó Isten.
Himbálózó ágon.	Csak ő láthatatlan.
S mintha angyal szállna alá	Ámde keze munkáiban
Fényes szívárványon.	Látom szakadatlan.

Isten mindenütt jelenvaló.

Susogó erdőben	Édes otthonunkban,
Vadvirágos réten;	Fenséges templomban:
Csobogó patakban,	Az a nagy jó Isten,
Csöndes tó vizében;	Ő mindenütt ott van.
Sivatag nagy pusztán,	Ő mindenütt ott van,
Embertömeg között;	Szavunkat meghallja,
Lenn a bányamélyben,	Ha még oly gyöuge is
A csillagok fölött;	Ajakunk szózatja.
Hol vigad a lélek,	A ki őt keresi,
Hol zokog a bánat;	Bizony megtalálja.
Ha bölcső mellett, vagy	A ki hozzá fordul,
Koporsónál állnak;	Nem teszi hiába.

Isten szeme.

Kicsi ágyam meg van vetve,	Csak a nótás tücsök dalol,
Jó mamácskám megvetette.	Kihallszik a tűzhely alól.
Lefekszem a puha ágyba,	Tudom, ő is majd elhallgat,
Édes lesz a baba álma.	Kívánja a nyugodalmat.
Már a boci alszik régen,	Apa, mama alszik mélyen,
Csikó, bori azonképen.	Senki, senki nem lesz ébren,
Elült a tyúk, liba, réce,	Nem röpked egy árva légy se.
De lesz! A jó Isten ébren,	Mindörökké fent az ébren,
A cica is ott heverget,	Vigyázz reánk ő jóságá,
Szunyókál a kályha mellett.	Mindörökké legyen áldva!

Isten szeretete

Virágos almafa	Madárnak, báránynak
Kerek odujába	Úgy örül Birike.
Kicsi fészket rakott	Tapsokál kacsója
Csacsogó madárka.	Mamája ölébe'
Csacsogó madárpár	Madár fiókáját,
Naphosszanta fárád,	Gyapjas juh bányát.
Eteti, becézi	Úgy szereti mama
A kis fiókákat.	Az ő kis leányát.
Fa alatt a gyepen	Az egész világot
Gyapjas juh legelget,	Isten úgy szereti,
Szökécsel a bárány	Minden tereíte
Gondos anyja mellett.	Magához öleli.

V á l a s z.

Szöts Farkas az általa szerkesztett lap f. évi 50. számában, valamint a Protestáns Szemle most érkezett 10. füzetének 675—679. lapjain a mi egyháztársadalmi törekvéseinkkel foglalkozik. Magunk is úgy tartjuk, hogy ily jelentős egyházi mozgalmakról szólni s nem pedig hallgatni kell. Szöts egyik jeles munkatársa, Hamar István már a nyáron megtette észrevételeit egyháztársadalmi programunkra. Most Szöts Farkas szól részletesebben az ügühöz. Elismerjük, hogy ily bírálatok, eltekintve némi kis, temperamentumos pattogástól, köztünk sokkal inkább hidat, mint korlátot emelnek. Mindazonáltal pár rövid megjegyzést teszünk már itt válaszul Igenis egyháztársadalmi programunk a gyülekezeti principiumon áll s nem az egyleti principiumon. Az egyletek jelentőségét elismerjük s mint *átmenetet*, a gyülekezeti principiumhoz méltatni tudjuk. Szöts Farkas éppen a gyülekezeti principiumot kifogásolja és belmissziói szabad egyletek mellett kardoskodik. Ha Szöts Farkas valóban református *egyházi* életünket akarja intenzívításban és extenzívításban föllendíteni, akkor hogyan kifogásolhatja az egyházgyülekezeti principiumot? Legálább ideális czélnak meghagyhatta volna. Aztán ne feledje Szöts Farkas, hogy a gyülekezeti elv s nem pedig az egyleti elv a protestáns. Tényleg a belmisszióknak szeretetmunkája is az őskereszténységben gyülekezeti ügy volt s csak azután lett „egyleti” ügygyé, de éppen a reformáció korában ismét gyülekezeti ügygyé tétetett. — Az egyházgyülekezeti principium negligálása végzetes hiba s a magyar evang. református egyházra leghamarább. Szöts Farkas csak *egyetlen* formában ismeri el a jót, az igazat s ennél fogva kesereg az egyleti forma újra háttérbe helyezése fölött s nem örvend, hogy a lényeg, a dolog az egyházgyülekezeti formában újabb, erőteljesebb életre pezsdül. Hivatkozik a magyar belmissziói egyletekre s ezek nagyszerű munkájára. Jól van; mi semmit se kicsinylünk; de kérjük kedves barátunkat: gondoljon csak arra, a mit az egyház alkotott, munkált Istenországá érdekében, gondoljon arra a hatásra, mellyel az egyház ma is van a népéletre. Pedig az egyházgyülekezetteknek egész sereg ereje ma még le van kötve. Éppen azt akarjuk, hogy fölszabadítsuk ez erőket átgondolt organisatióval. Az egyházat erőteljesebb életre kell segítenünk. Nos, hogyan áll elő ez erőteljesebb élet? Kivülről e? Avagy belülről? Szöts ezt írja? »Mert mit akar Molnár? Az egyházat fejleszteni, erősíteni. És miből, minő erőből akarja erősíteni? Felelet: az egyházból. Nős, itt van a végzetes elvi hiba, a valódi elvi hiba, a valódi circulus vitiosus. Mert az egyház erősítésre szorul. Ha erősítésre szorul, akkor erőtelen. Az egyháznak az elgyengült egyházból való erősítése tehát lényegileg annyi, mint a gyengeség erősítése a gyengeségből. Ez képtelenség a logikában és az életben.» Meg kell vallanunk, hogy az idézett sorokban Szöts Farkas barátunk legjobb sophistáink egyikének mutatja be magát. Mert az egyházat mégis csak magából az egyházból indulva ki, lehet gyógyulásra, fejlődésre, életre segíteni. Az igaz út itt is a belülről kiinduló út. Galvanisáló kísérleteket lehet kivülről is tenni, de élet belülről jő. A testi gyógyulás is belülről az organismusból jő, melynek munkáját csak elő kell segíteni. Egy beteg láb nem úgy *gyógyul* meg, hogy falábbal helyettesítjük s a beteg szemnek sem gyógyulása az, ha helyébe mesterségesen csinált üveg szemet teszünk, bármily technikai ügyességgel járunk is el. Az egyházi élet céljából természetesen az organumokat úgy kell elhelyeznünk, hogy működhessenek. Így történik az egyházi élet fejlesztése magából az egyházból az egyházgyülekezeti principium alapján a mint e dolgot Évkönyvünkben részletesen kifejtettem. Szöts Farkas nem rokonszenvez azzal az egyetemes, a gyülekezet minden rétegét átjáró szerves renddel, melybe mi az egyháztársadalmi munkát önteni óhajtjuk. Sőt kényszerítésről, parancsról beszél.

Pedig éppen a rendben van az igazi szabadság. Hát mi lenni a népnevelésből az iskolaügy szervezett rendje nélkül és mi lenne a honvédelem eszméje a hadsereg szervezett rendje nélkül?

Azt is mondja mondja Sz. F.: „az egyházfejlesztéshez fejleszteni képes *erő* kell, az pedig nem vehető a gyarló emberek roskadozó egyházából, ez egyedül a Jézus Krisztus és az ő evangéliuma erőiből vehető.“ Valóban, igaz. De hát az evangélium szűkebb körű egyleteknek való, s nem az egész népnek és Jézus Krisztus csak konventikulumokban akar lakozni s nem az egész gyülekezetben? Mi nem szolgáltunk rá az evangélium nélküliség vádjára.

Animositas sincs bennünk. A mi Jézusunk minket nem szűkkeblűsége, de nagyszívűsége tanít. Egyháztársadalmi életet akarunk, egyházunk fölvirágzását óhajtjuk s nem pedig párt hegemoniáját. A beimisszió egyletek általunk nagyrabecsült munkáit ismételtelen meghívjuk az egyházgyülekezeti principium alapján való munkára.

Molnár Albert.

I r o d a l o m.

A magyar kereszténység 900 éves jubileuma volt a már-már vége felé közeledő évnek egyik kimagasló eseménye. A róm. kath. egyház nagy fénynyel ünnepelte meg a nevezetes évfordulót. Protestáns egyházaink egyik-másik kerületben az év utolsó napján tartanak hálaadó isteni tiszteleteket. E ritka és nevezetes alkalomra írt egyházi beszédemet megfelelő elő és utóimakkal együtt kinyomattam egy kis füzetben, mely 50 fillérért nálam megrendelhető. Körmend, (Vasm.) Fülöp József ev. ref. lelkész.

Különfélék rovata.

A ref. lelkészek kongruája. A református lelkészek — karácsonyi ajándékképpen — valószínűleg megkapják az ez évre szóló kongruát, melyet már annyiszor rekrimináltak jogosan. Bartók György dr. püspök vasárnap érkezett vissza Kolozsvárra Budapestről, a hol a kongrua ügyében tartózkodott több napon keresztül. Személyesen beszélt Wlassics miniszterrel, s ketten együtt behatóan tárgyalták a ref. lelkészek fizetésének kiegészítését képező összeg mihamarábbi kiutalását. Wlassics azt az ígéretet tette az egyházfőnek, hogy: ez még december hó folyamán megtörténik. Mindennek daczára a dolog a lelkészekre nézve még mindig fájdalmasan kérdéses.

A protestáns hangverseny a kolozsvári redoutban folyó hó 15-én folyt le. Az anyagi sikerről még nincs adatunk, de az erkölcsi siker nagy volt. Az összes szereplők nagy és méltó elismerést vívtak ki maguknak. Izo Adelina k. a valódi művészettel játszotta Basini hegedü-concertjét a honvéd-zenekar kísérete mellett. A honvédzenekart Palkovics tábornok szíves készséggel bocsátotta egyházuk művészeti estélyének rendelkezésére. A protestáns nőikar és férfikar (többnyire theol. ifjaink) kitünőleg adta elő Beethoven oratoriumát: Krisztus az olajfák hegyén. A sokokat valódi művészek énekelték: Udvardi Emilia k. a. (Seraph), Mezei Mihály úr (Jézus) és Fehér József úr (Péter). Hálás elismerés illeti Borsay Samu karmester urat, ki zenetudományát s művészetét bocsátja egyházi érdekeink szolgálatába.

Tisza Kálmánt, valóságos belső titkos tanácsost, a dunántúli reform. egyházkerület érdemes főgondnokát, protestáns egyházunk egyik büszkeségét dec. 16-án 70-ik születés napja alkalmából üdvözölte a dunántúli reform. egyházkerület küldöttsége, melynek vezetője volt: Antal Gábor, püspök. A küldöttség tagjai: Czike Lajos, Veress Ede, esperesek, Bóné Géza, Darányi Ignác dr. egyházmegyei gondnokok; Körmendy Sán-

dor és Molnár Béla egyházkerületi főjegyzők; Eötvös Károly, Konkoly Thege Béla. egyházkerületi tanács bírák; dr. Horváth József. főiskolai és dr. Vida Károly főgymnáziumi igazgatók.

Kongrua-ügy. Azt az örvendetes hirt olvassuk, hogy Antal Gábor, a dunántuli egyházkerület püspöke december 4—6 napjain Budapesten tárgyalta a kultuszminisztérium szakelőadóival a kongrua ügyeit. Szakértekezletet tartottak. A káplántartás és az özvegyi kegyév tekintetében elfogadták a püspök által javasolt s a kerületi gyűlés jegyzőkönyvének 12 p. II. 5. számu határozattal helyeselt indítvány, hogy a kerületek káplántartásra átalányösszeget kapjanak. Az értekezlet az összeget is megállapította. Ebből az összegből kapnak azon kongruás lelkészek, kik mellé aggkoruk, betegségük miatt az egyházi főhatóság káplánt rendel. A lelkész özvegyek hasonlóképen. Végre azok a lelkészek, kik azért nem kapják az egész fizetést, mert elődjük ezen fizetés egy részére ment nyugdíjba, 50.) koránál nem nagyobb, s az egyházi hatóságtól megállapított segítségben fognak részesülni. Az értekezlet a megállapodást jóváhagyás végett a miniszter elébe fogja terjeszteni Remellni lehet, hogy a kérdés kedvező megoldást fog nyerni.

Az ujtordai ev. ref. egyház. f. hó 16 án este 6 órakor, az állami iskola termében rendezett ez évben a 4-ik és utolsó egyházi estélyt. Felolvasott: Molnár Lőrincz kolozsvári ref. lelkész. Kovács Dániel polg. isk. tanár Szavalt; Csutak Zsuzsanna k. a Énekelt: Az ujtordai református vegyes kar. Persely adományok a kolozsvári szeretetház javára szívesen fogadtatnak. **Az ev. ref. egyház.**

A székelyudvarhelyi ev. ref. kollegium „Ifjúsági Petőfi Önképzőköré” 1900. decz. 16-án (vasárnap) Vörösmarty Mihály koszorus költőnk születésének 100-dik évfordulója alkalmából a kollegium nagytermében nyilvános diszülést tartott.

Új református egyházközség. A baróthi református hívek önálló egyházközséggé szervezkedtek, Kövér András esperes elnöklése alatt. Az önállósításhoz a következők járultak alapítványaikkal: **Zathurec-ky Gyula** papilakot adott az egyháznak, értéke 18,000 korona. Antos József 2000, Bedő József 200, Solymosi István 200, Biró Albert, 200, Kovács Sándor 100, Tunyogi András és neje 100, Bárfás Mihály, Balla András 100 korona alapítványt tettek. Az alakuló közgyűlés azt is elhatározta, hogy lelkészül meghívja Kovács Sándor, olaszteleki elkösz.

A sárospataki főiskola Bethlen-ünnepe. A Sárospataki Lapok 51—1900-ik száma nyomán írjuk le a nevezetes ünnep lefolyását. A főiskola ünnepet rendezett dec. 8-án Bethlen Gábor erdélyi fejedelemnek Nagy-Enyeden felállítandó szobra javára. Nagy nemzeti lobogó hirdette, hogy a főiskola ünnepet tart a hazaszeretet élesztésére, ünnepet tart azért, hogy lássa a nagyközönség, hogy vallásunk a szabadság és felvilágosultság vallása. Délután 3 órakor már zsufolásig megtelt az imaterem. A terem északnyugati oldalán volt a Bethlen-szobor, jobbról arczképe, balra címere. Ott volt a főiskola, a tanári kar, a hölgyek nagy számban. A főiskolai zene-egylet szerepe után Baksy István főiskolai senior beszélt az ünnep céljáról. Utána beszélt Novák Lajos a Bethlen-szobrokról, nagy hatással. Azután a főiskolai énekkar előadta Huber Károly **ünnepi dalát**. Deésy Sándor theologus előadta Zombori Andor főgimn. tanár alkalmi költeményét. Azután a főiskolai énekkar énekelt **Kuruc** dalokat, melyek megható nyilatkozásai költészetünkben a nemzeti fájdalomnak. Azután Rákosi Viktor lépett a felolvasó asztalhoz s felolvasta **Gábor diák**, a híres pataki diák történetét Alakja a szabadságharcból van véve, — Azután felolvasta **Felcségen ónagysága levele** című humoros elbeszélését. **Petőfi a Hortobágyon** című melódrámát szavalt Farkas Antal, jh.

Kisérték: dr. Meczner Sándor, jogtanár, hegedűn; Horváth Bertalan, jh. cimbalmon, Simon József, th. zongorán. Ezután Bodrogi János, a Bethlen-kollegium tanára és a szoborbizottság titkára tartott nagyhatású beszédet, melyben lelkesített, buzdított. **Jellemezte a pesti egyetemi ifjuság magaviseletét és lezajlott telekezeti** dolgairól elítélőleg szolt, a mi az egész közönség zajos tetszésével találkozott. A tárgysorozat 6 órakor ért véget. Ezután következett a közvacsora, melyen szebbnél szebb pohárköszöntők hangzottak el. A városháza pedig megtelt érdeklődő közönséggel és táncolni vágyó ifjusággal. Az ünnep tiszta jövedelme 1600 korona.

Vissza lép a szerkesztéstől Sass Béla, theol. tanár, a Debreczeni Protestáns Lap. érdemes szerkesztője, Helyét Eröss Lajos, theol. tanár fogja elfoglalni e hó 31-én.

A gör. kath. magyar liturgia. Friczak Gyula, a munkácsi gör. kath. egyházmegye püspöke pásztorlevelet adott ki a közeledő karácsonyi ünnepek és a 900-ik év befejezése alkalmából. Helytelennek tartja a pásztorlevél, hogy a liturgia nyelvének kérdését némelyek politikai czélokra használják. Inti papjait, hogy a kérdés vitásától tartózkodjanak. Mert a kérdésben csak a pápa határozhat. Tehát a magyar érzelmű gör. kath. papok nem lehetnek magyarok! Ne is szóljanak magyar liturgiáról. Friczak Gyulát jó magyar püspöknek ismertük. Hogy a pásztorlevél mégis annyira magyarelles, az csak szláv környezetének tulajdonítható.

A Kis Tükör érdekes statisztikai kimutatása szerint a Protestáns Egyházi és iskolai Lap 650 példányban, a Debreczeni Prot. Lap 350, a Dunántuli Prot. Lap 300, a Sárospataki Lapok 200, a Kis Tükör 1900 példányban jelenik meg. Az Erd. Prot. Lap 600 példányban. Lapunk azonban nagy sokasággal ad ingyen példányokat egyeseknek és szegényebb egyházaknak.

Hivatalos rész.

MEGHIVÁS.

Az udvarhelyi református egyházmegyei Értekezlet Igazgatóválasztmányának tagjait 1900. december hó 28 án, pénteken d. e. 9 órakor, Székelyudvarhelyen, a református kollegium nagy termében tartandó gyűlésbe tisztelettel meghívom. Nevezetesebb tárgyak: 1. Jelentés a fiókkörök megalakulásáról. 2. Bizottságok alakítása, az alapsz. 26. §-a értelmében. 3. A taggyűjtési munkálatok megkezdése, az alapsz. 15. §-a szerint. 4. Az Egyházközségi értekezletek szervezésére vonatkozó utasítások megadása, az alapsz. 12. §-a értelmében. 5. Lehető indítványok tárgyalása. Az alapszabályok 24. §-a értelmében személyre szóló külön meghívást a tagok ne várjanak,

Székelyudvarhely, 1900. december 14.

Bod Károly,
elnök.

A református vallás rövid foglalata.

Hit- és erkölcsstanítás versben. A népiskolák számára.

Ára 5 krajczár.

Megrendelhető Gombos Ferenc Lyceum-könyvnyomdájában Kolozsvártt.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre.
félévre

12 kor
6 kor

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN.

Bethlen-ünnep Sárospatakon.

Nagy ünnep volt e hónap nyolcadik napján Sárospatakon. Bethlen Gábor fejedelem emlékezetét ünnepeltük. A magyarnak ezer év küzdelmeiben fölavatott Szentháromsága: *Isten, Haza és Szabadság* emelték fel a sziveket, gyűjtötték az áldozatok oltárához a kicsinyeket és nagyokat. Az oltár lobogó lángjában mintha már láttuk volna az olvadó ércet, melyből a nagy fejedelem szobra megalakul; olyan tiszta, olyan teljes alakban nyilvánult a lelkesedés a főiskola falain belül és kívül. Mintha ezen a napon főiskola és város csak ebben az egy fölemelő gondolatban élt volna! Minden, minden azt mntatta, hogy itt megértették az Ő nagyságát, át meg át érezték azt a soha le nem róható hálát, melylyel nemzete tartozik neki.

Dicső nagy ősök nevéhez, emlékezetéhez csak az ilyen ünnep, csak ez ilyen lelkesedés méltó, a melyben nincsen senmi mondvacsinált, semmi divatszertü.

Bethlen Gábort nem lehet a síma és rövid korszakok meteorként felvillanó, divatos nagyságaira alkalmazott mértékkel mérni, hanem azzal, a melylyel az ezer év legnagyobb alakjait, az ország újjá alkotóit, a nemzet megmentőit, megváltóit. Az ő dicsőségének fénye minden korszakon átragyog, örökre világít.

Hiszen, hála Istennek, találunk a közel multban, a jelenben is nagyokat, kiket megillet az ércszobor, s a kik azt meg is nyerik; találunk olyat is, a kiről azt kérdezik, hogy miért emelnek neki szobrot? De mennyit találunk a multban, a kikről méltán kérdezik, hogy miért nem emelnek nekik szobrot? Miért közönyös a nemzet azok emlékezte iránt, *a kik nélkül ma nem volna nemzet?!*

A mióta a Bethlen-szobor bizottság megindította aktióját, itt-ott megvillant a nagyobb érdeklődésnek is eny-egy ritka esete, de annak az általános, annak a nemzeti érdeklődésnek, a milyent Bethlen fejedelem érdemel, alig láttuk kiemelkedőbb példáját. Különösen feltűnő és jó magyar hazafi eszével alig érthető, hogy a felekezeti szűkkeblőség és menthetetlen elfogultság még ide is beférkőzik. A mikor Bethlen Gábor föl-emelte zászlóját, azon minden jó hazafi megtalálta a

szívének szóló jelszót, a mikor a nemzet legszentebb jogainak, szabadságának elkobzásától visszariasztotta az ellenséget, akkor nemcsak a protestánsok érdekeit védelmezte, hanem a nagy magyar haza minden rendü és vallásu fiát oltalmazta meg. Tudta, látta ő azt jól, látták mások is, meglátta egy Pázmán, hogy a protestánsok szabad vallásgyakorlatának elnyomása csak ürügy, hogy a protestánsok ügyének vesztével a nemzeti önállóság is elveszett. Tudta ő, tudta minden jó magyar s tudnia kell ma is, hogy Magyarországon az a legjobb vallás, a melybe az Isten, haza és szabadság szentháromsága leginkább belefér, a melyben szeretett hazánk javát, üdvösségét leginkább valósíthatjuk, oltalmazhatjuk. Adja a Mindenható, hogy ebben a dologban Magyarország minden felekezete egy valláson legyen, s akkor nem lesz egyik vallás jobb vagy rosszabb a másiknál, s nem is keresnek proselitákat egy más hívei közt. Ebbe a felfogásba, ebbe a vallásba való a Bethlen nagy szelleme. Ennek a szellemnek hódolnak azok, a kik az ő emlékezetét ércszoborban is meg akarják örökíteni.

Ezt a szellemet szolgálta és fejezte ki minden mozzanatában a sárospataki ünnep. Ez szólalt meg a *Baksi István* szenior és ifj. egyesületi elnök szép és lelkes megnyitó beszédében, ideális magaslatra emelkedett *Novák Lajos* theol. tanár „Bethlen-szobrok“ címü előadásában. Ez valóságos megidézése volt a nagy fejedelemnek. Szinte éreztük az Ő megjelenését. Mintha e gyönyörű felolvasásból nőtt volna ki *Zombori Andor*, főgymnasiumi tanár alkalmi költeménye. Csak az ilyen szellem teremhet olyan szép és meghatározó rajzot, a milyen volt a *Rákosi Viktor* „Gábor diák“-ja. A haza lángoló szeretete, a milyen az a sárospataki és más kollégiumok ifjúságában volt a szabadságharc alatt, a roskadt, nyomorék testben is megköveteli a maga jogait. Ennek a dicső erénynek ápolására, testi lelki épségének megtartására, fejlesztésére buzdította az ifjúságot *Bodrogi János* enyedi tanár nemes tüzzel előadott felolvasásában. Hogy a szent ügy diadalában vetett hit erejét semmiféle erőszak, sőt a száműzetés szenvedései sem tudják megtörni, azt annak a szomorú bujdosásnak elbeszélésében mutatta meg, a mikor az otthonából kiszorult sárospataki ifjú-

ság vándor útjában a gyulafehérvári Bethlen-kollégium testvéri kebelén talált menedéket.

A felolvasások közé illesztett ének-, zene- és szavallati darabok egytől-egyig az ifjúság lelkes hangulatáról, emelkedett szelleméről tanuskodtak. Ezt tanúsította, az apró múzsafiak lélekből szakadó éljenzése.

Előadás után a főiskola vendégszerető asztala egyesítette a tanárkart, az ifjúság képviselőit, az enyedi collegium és a Bethlen-szoborbizottság képviselőit. Megjelent három enyedi tanárt. Ott voltak: Fejes István és Dókus Gyula gondnokok, Rákosi Viktor s több vidéki előkelőség. És itt is a szívnek teljességéből beszéltek az ajkak. Mindenkinek volt szava, és még sem győztek eleget mondani. Fejes István gondnok kezdte, szép, komoly és lelkes hangon üdvözölve a testvér-kollégium küldötteit és azt a nemes actiot, mely minden jó magyar ember szívét megdohogtatja. Rákosi Viktorra is hamar elkerült a sor. Ő katolikus léte épen olyan otthon érezte magát a sírospataki főiskola falai között, mint számos kálvinista rokona környezetében, kik nem tartották szükségesnek, hogy a magyar vallásra térítsék. Ugy is benne van. Sőt úgy látszik, hogy a Bethlen-ünnepeknek bekebelezett résztvevője lett azóta, hogy Debreczenben megkezdte.

Mindezt betetézi az a 2000 korona anyagi eredmény, a melylyel ez a lélekemelő ünnep a szoboralapot gyarapította.

A város minden házán lobogó nemzeti zászló is csak azt hirdette, hogy a Rákócziak otthona királyi vendégül fogadja a legnagyobb nemzeti fejedelem szellemét. De mit mondom?!... még sem volt minden házon lobogó. Ridegen állott a testvér-templom... De mindennél ridegebben az a komor fenségben busongó rom, a melynek falai közt a Rákócziak és Lorantfy Zsuzsanna szelleme immár nem találhat otthonára, a hol a jelen elszakadt a multtól s a régi dicsőség szent emlékezetét sötét árnyaival kerülgeti mindaz, a mi a magyar szívnek legrosszabbul esik...

De azért Sárospatak mégis a régi. Példát adott, hogy miként kell a nagy ősök emlékezetét ünnepelni.

Büszke lehet rá a Protestáns Sion és egész Hungária.

Fogarasi Albert.

A középiskolai vallástanítás terve.*

(Szakelőadói javaslat.)

Cél: hogy a növendékek kedélyében az élő hit s a munkás, példaadó szeretet egyházunk iránt, meggyökerezzen; értelmi műveltségüket s erkölcsiségüket is minden irányban keresztyén és protestáns szellem hassa át; a vallásról, keresztyénségről, egyházunk intézményeiről bibliai és történelmi alapon tisztázott fogalmak önálló birtokába jussanak.

A konvent egyetemes tanügyi bizottsága hét tagu albizottságot küldött ki, hogy ref. gimnáziumaink tantervét s benne a *vallástanítás tervét bármiféle középiskolákba járó minden ref. vallásu növendékek számára* -- a tanítás anyagának osztályról-osztályra való kijelölésével, az 1884-iki konventi tantervet is szem előtt tartva, ennek javításaképen, szövegezze. Ez albizottság elébe adandó szakelőadói javaslatból a vallástanításra vonatkozó részt azzal a kéréssel közlöm, hogy ezt, mint az egész tantervi munkálatnak legfontosabb részét, vallás-

A tanítás anyaga.

I. osztály, 2 óra.

a) Bibliaolvasás. Mózes öt könyvéből: A teremtés. A vízözön. Ábrahám és maradékai. Mózes. A törvény. — Az ujszövetségből: a három főünnepre vonatkozó elbeszélések. (Luk. 2., 22., Máté 26., Márk 16., Luk. 23., Máté 27., Luk. 24., Csel. 1. 2. rr., kellő egybeszerkesztéssel). — A bibliai könyvek egyszerű felsorolása.

b) Az énekeskönyvből négy zsoltár, meg egy vasárnapi s három főünnepi ének válogatott szakaszai, megmagyarázva, könyvnélkül.

c) *A Tíz parancsolat és magyarázata; kapcsolatos textusok könyvnélkül.*

II. osztály, 2 óra.

a) Bibliaolvasás. Jozsua és a Birák könyvéből: Kanaán elfoglalása (Palaestina földrajzával). A birák. — A synoptikusokból: Jézus élete.

b) Az énekeskönyvből: a már tanultak ismétlése, s még tíz zsoltár és dicséret válogatott szakaszai.

c) *A Miatyánk magyarázata. Kapcsolatos textusok.*

III. osztály, 2 óra.

a) Bibliaolvasás. Izrael történetei Sámuel könyvéből s a Királyok I. könyve 1—10. részeiből. Közben, a történeteket megvilágosító szemelvények a zsoltárok-ból, a példabeszédekből (X. rész.) — Az ujszövetségből: a Cselekedetek könyve 1—15. részeinek elbeszélései. — Az egész biblia beosztásának ismertetése. Gyakorlás textusok megkeresésében. Bibliai földrajz kiegészítése.

b) Az Énekeskönyvből az ismétlendők mellé még tíz dicséret és zsoltár (köztök a XX. — királyzsoltár.)

c) Beszélgetés, alkalom szerint, a pogány magyarok vallásáról, a keresztyénség főlveteléről, István király apostoli jelleméről. — *A Hiszekegy története és tartalma (hittan). A hegyen mondott beszéd magyarázata (Jézus erkölcstan).*

IV. osztály, 2 óra.

a) Bibliaolvasás. A Királyok, Krón., Ezra, Nehem. és Eszter könyveiből: A meghasonlás s a próféták kora. A fogság és hazatérés. Az elbeszéléseket megvilágosító szemelvények a prófétákból, főleg a messiási jóslatok. — Jób könyvének 1. 2. és 42. részei, kellő egybeszerkesztéssel. — Az ujszövetségből: Jézus tanításai Istenországaról hasonlatok és példázatokban.

b) Egyéb olvasmányok: Farkas András Éneke a zsidó és a magyar nemzetről. Életrajzok az általános s a magyarországi reformáció történetéből, valamint Bethlen Kata s Bod Péter élete. — Az Énekeskönyvből, a már tanultak ismétlése mellett, tizenkét, főleg alkalmi zsoltár és dicséret szakaszai, könyvnélkül.

c) *A sakramentumok magyarázata. Szertartásaink ismertetése. Készület a konfirmációra.*

V. osztály, 2 óra.

tanáraink, figyelmükre méltatni: s bármely pontjára vonatkozó észrevételeiket, kételyeiket, a kármilyen töredékes megjegyzések, esetleg egyszerű széljegyzetek alakjában, velem, 1901. január hó vége előtt közölni sziveskedjenek.

Nagy-Enyeden, 1900. december 20.

Váró Ferenc, tanár,

az Egyetemes Tanügyi Bizottság gimn. ügyi szakelőadója.

a) Egyik synoptikus evangélium bővebb magyarázata.

b) Valamely XVI—XVII. századi protestáns vita-irat olvasása. Válogatott egyházi beszédek (egy főünnepi és egy közönséges) olvasása és elemzése, szabad előadás gyakorlatokkal.

c) *Népszerű szakaszok az ókor nevezetesebb népeinek vallásos fogalmairól. Képek a kereszténység viszontagságiból a nyugatrómai császárság bukásáig.*

VI. osztály, 2 óra.

a) A Cselekedetek könyvének magyarázata.

b) A magyar bibliai epika s vallásos líra kiválóbb termékeinek, Sztárai Igaz papság tükörének olvasása és magyarázata.

c) *Szakaszok — népszerű modorban — Izrael vallásáról; az izlámról; a kereszténység s a reformáció történetéből a westfaliai békéig.* (Szabad előadás gyakorlása.)

VII. osztály, 2 óra

a) János evangéliumának és a Rómaiakhoz írt levél alaptételeinek magyarázata.

b) Olvasmányok a Confessio Helveticából: C. IX. De Libero arbitrio; X. De Praedestinatione; XXII. De Coetibus sacris; XXIII. De Precibus.

c) *Hit és erkölcs tan foglalatja. Szertartásaink* (az őskeresztényen alap kimutatásával).

VIII. osztály, 2 óra.

a) A Galatákhoz s a Korinthusiakhoz írt első levél magyarázata.

b) Olvasmányok Calvinus Institutiones L. IV. C. 4.; a Linzi béke; II. Lipót király vallástörvénye.

c) *Egyháztörténelmi szakaszok: a zsidó és a páh kereszténység; Augustinus és Pelagius; a római egyház kialakulása s a reformáció; ennek irányzatai és felekezetei. A magyar protestánsizmus. A magyar ref. egyház mai szervezete.*

Megjegyzések.

A vallástanítás e terve nem csak ref. gimnáziumainkban, hanem más, nem református középiskolákba járó ref. növendékeink tanításánál is követendő, legalább célzataira és főpontjaira nézve szem előtt tartandó. A végcélhoz bizonyára nem csak egy út vezet. Elérését mindenképp felett a tanító egyénisége, buzgalma, rátermettsége, főleg alkalmazkodni tudása a növendékek kedélyéhez s értelmi fejlettségök fokához — biztosíthatja. Azért, ha az intézet vallástanára a tanterv egy, vagy más pontjától eltérő utat kívánna követni az ő javaslatára, előterjesztésére, az illetékes egyházkerületi hatóság nem fog vonakodni attól, hogy az alaposan megokolt eltérésnek helyet adjon.

Egyébiránt magának e tantervnek megvilágítására álljanak itt a következő megjegyzések.

A bibliának előtérbe állítása a vallástanítás egész folyamán, oly elv, melyet protestáns szempontból nem lehet eléggé követelően hangoztatni. Az ó szövetségi könyveknek és az újszövetségnek egymás mellett való olvastatása időrendi félreértést előidézeni nem fog, mert a tanulók már az elemi iskolából kellő előismeretet hoznak, a tanárnak pedig gondja lesz rá, hogy tisztán különböztessen. A két alsó osztályban az ó és újszövetség elbeszélő részeit olvastatjuk, az elbeszélések

kikerekítését eszközlő rövidítésekkel és áthajlásokkal. A következő két osztályban az ószövetségi elbeszélések keretébe már beillesztendők, kellő szerkezettel, a költői és prófétai könyvekből vett szemelvények is; az evangéliumokból pedig, Jézus tanításai és példázatai, bibliai szövegük szerint, először ezen osztályokban magyarázandók. E négy évfolyamnak szánt összes bibliai szemelvények, egységes szerkezetben, a javított (t. i. az elavult és idegenes szólásoktól megtisztított) Károli-szövegnek mentől hívebb megtartásával, egy Olvasókönyvbe — Tanulók Bibliájába — foglalva adandók a növendékek kezébe.

A négy felső osztály növendékei az Újtestamentum teljes szövegét és alkalom szerint, ha a körülmények engedik, vagy ajánlatossá teszik, a görög szöveget is fogják használni. A tanár itt, a már konfirmált növendékekkel, az írásmagyarázást oly színvonalon fogja folytatni, mely egyéb tanulmányaik és fejlődő értelmiségök fokozatainak megfelel. A tanterv is ehhez méri a magyarázandó könyvek egymásutánját.

A biblia olvasása és magyarázata mellett, annak általános ismertetése, a kezdő fokon, a könyvek egyszerű felsorolására szorítkozik, s csak a harmadik évben kerül a sor tartalmi csoportosításukra és rövid jellemzésükre. Egyenként való ismertetésök a belőlök való olvasás alkalmával van helyén.

Palesztina földrajza (ha a földrajz tanítás középiskolai tervét tekintjük) előbb nem lesz tanítható, mint a II. osztályban; ott se legyen egyéb, mint térképvásás. A régiség-tani ismeretek alkalmilag, magyarázat-képen, népszerű modorban közlendők; rendszerbe foglalásukra, — ha a bibliát megszerettünk sikerült — semmi szükség sincs. A zsidó nép történeteinek időrendes áttekintése a bibliai Olvasókönyvhez legyen, egy táblázatban, mellékelve. Ennek használatába a tanulókat, történelmi visszatekintések alkalmával, könnyen bele lehet gyakorolni.

A templomi énekekből és zsoltárokból vett szemelvények, s bennök a könyv nélkül tanulandó versszakok választását első sorban a gyülekezeti éneklés helyi hagyományai és kívánalmi irányozhatják; de szem előtt tartandó az is, hogy a betanult szövegek alkalmilag imádságul elmondhatók, vagy azzá könnyen fordíthatók legyenek. Hogy naponta, vagy a hét bizonyos óráiban, osztályonként, vagy pedig az egész ifjúság együtt imádkozzék, vagy énekeljen: ez az egyes intézetek tanárkarainak elhatározására bízandó; a vallástanár az ének-ima szemelvények tanításával minden isteni tiszteletben cselekvő részvételre segíti növendékeit. Nem református intézetekbe járó növendékeink vallástanára az egyes vallástani óráknak fog egyszerű buzgó istenitiszteleti keretet adni, s fogja az énekszövegek dallamát is tanítani. Saját intézeteinkben is az egyházi éneklés tanítása, osztályonként és hetenként egy-két negyedórán, hacsak lehet, a vallástanár gondjára, vagy legalább ügyeletére bízandó.

Az énekszemelvényekhez, a IV. osztályon kezdve fölfelé, másnemű vallásos és egyházi irodalmi szövegek sorakoznak, mint olvasmányok. Farkas András éneke XVI. századi magyar reformátoraink saját szerű prófétai irányát, mintegy az ótestamentomi jelleget öltő magyar őshitet szemlélteti. A magyar történelem

egyidejű tanulása alkalmából ez kiválóan értékes olvasmány. De értékesek lesznek — épen a konfirmációra készülés évében — az előirt életrajzi olvasmányok is, összhangban ez osztály magyar irodalmi olvasmányjaival. A retorikát tanuló V. osztálynak egy synoptikus evangélium, mint történeti kútfő magyarázata, egy régi magyar vitairat és egy pár mintaszerű prédikáció olvasása és elemzése — lehetőleg tekintettel az egyidejű retorikai leczkékre — a középiskolai oktatás általános szempontjából is termékeny foglalkozás lesz. Hasonló módon kerülnek sorra a poetikát tanuló VI. osztályban a magyar bibliai epika s vallásos líra termékei és Sztárai Igaz papsága. A VII. osztálynak szánt Confessio-fejezetek egyike az akarat kérdésének a philosophiai propaedeutikában való egyidejű tárgyalása által nyer érdekességében; egy másik fejezet (De Precibus) a magyar protestáns egyházi irodalom termékeinek méltatásához ad zsinórmértéket. Egyébiránt e fejezetek olvasásának különleges feladata: a VII. osztály vallástani rendszeres tárgyához: a hit és erkölcsan és szertartásaink magyarázatához szemléltetni a symbolikus alapot. A VIII. osztálynak szánt olvasmányok — akár latin eredetiben, akár magyar fordításban — egyrészt a magyar ref. egyház presbiteri alkotmányának, másrészt közjogi helyzetének aktáit szemléltetik az ifjakkal, abban az évben, a melyben egyidejűleg a magyar alkotmány fejlődéséről tanulnak, s a melyben, a gimnáziumot végezvén, életpályájok eszményét alkotják meg magoknak.

A tantervben osztályonként a) és b) pontok alatt kiszabott teendőket magokon a leczkeórákon akképen kell elvégezni, hogy a növendékek, azokkal kapcsolatban, semmi egyéb kötelezett házi munkával ne terheltessenek, mint az énekszövegek könyvnélküli megtanulásával. A prédikáció tanulás s katedrális gyakorlat az V. osztályban, s később a legációba készülő ifjakkal, önkéntes — önképző — munkásság lesz, a vallástanár utbaigazítása, vezető gondja mellett.

A szorosán vett vallástani ismeretek, melyeknek tanítása iskoláinkban nemcsak hogy soha elhanyagolva nem volt, de sőt mindig a legszilárdabb hagyományokon alapult, a melyeknek nagyobb része nélkül már a konfirmációra álló növendékünk sem szükkölkedhetik, s a melyeknek elsajátítása a növendékektől is bizonyos mértékű házi munkát, betanulást kíván: mindenik osztály tanításanyagában c) pontok alatt különösen ki van emelve. A négy alsó osztályban ezeknek tanítására a hagyományos káté-alak (konfirmációi káté) egészen alkalmasnak, s didaktikai szempontból is el nem avultnak tekinthető.

A mi a felső osztályokat illeti, úgy látszik, hogy a tanítás feladataira, menetére, módszerére nézve, sem tankönyveink, sem tanítói gyakorlatunk nem tudnak még megállapodott mintát fölmutatni. Kétségtelen, hogy a vallásalakok története, s az (egyetemes és magyar) egyháztörténelem, tulajdonképp a történelem-tanítás körébe tartoznának. Ha itt röviden, mellékesen tárgyalják, vagy ha — a mi leghelyesebb — lehetőleg mellőzik s átutalják a vallástaniás körébe: a vallástanárnak hivatása nem az, hogy a történelmi általános keretet ismétlje, mert ezzel csak eltompítja az érdeklődést; hanem csak az, hogy a történelem tanítást nyomon

kísérje, saját tárgya szempontjából mennél tökéletesebben egészítse ki. Ezt pedig, biztos kézzel szerkesztett, egyenkint kikerekedő, élénken színezett, mintegy szemléltető szakaszok szabad előadása, s ily önálló szakaszokból egybeállított kézikönyv használata biztosíthatja. A hittan és erkölcsan tanításában is nem a theologusok számára írott rendszeres kompendiumok kivonatai, s általában nem a rendszer-tanítás vezet célhoz, hanem a lényegesnek szerencsés megragadása és kidomborítása, az, a mit voltaképp népszerűsítésnek lehet nevezni.

Hittan czimen elég lehet a Helvetica Confessio alapos, átlátszó ismertetése. A tételes hittan mellőzendő. Helyét a vallás, mint lelki tünemény lényegének fogalmának megállapítása, s a hit és tudás viszonyának protestáns felfogású, tehát szabadelvű kifejtése töltse be. A keresztyén erkölcsan — lényegesen a keresztyéni köteleességek tana — egészen bibliai lokusok csoportjaiból volna egybeállítható; a tudományos rendszert elég, ha a csoportok fő és alcímei jelzik.

A tanterv és hozzá fűződő követelmények valószínűsítésére mindenben megfelelő iskolai könyveink, mondhatni, nincsenek. De a most forgalomban levő könyvek szerzői erőik egyesítésével — a mi felettébb kívánatos — és kitűnő mintául vehető német és angol protestáns vallástani iskolakönyvek szem előtt tartásával, egy pár év alatt könnyen fölszegíthetik középiskolai vallástani tanításunknak egyéb tekintetben is új alapokon rendezendő ügyét.

Intézeteink tanárkaraitól egyházi hatóságaink jogosan elvárják, hogy a mily szervezen illeszkedik bele a vallástaniás e terve a középiskolai tanítás egész rendszerébe, ép oly céltudatossággal fogják első sorban a humán-tárgyak szaktanárai, de a többi tárgyakéi is, saját munkakörökben, a vallástaniásnak általánosságban kitűzött célját és részletes feladatait is, a tanítás és nevelői hatás minden eszközével, egyetértőleg, elősegíteni.

Egyházi élet.

I.

As udvarhelyi egyházmegyéből.

Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegyei egyházi értekezlet székely-kereszturi fiókköre f. hó 13-án tartotta meg alakuló gyűlését Sz.-Kereszturon. A gyűlést Jakab Albert Kisgalambfalvi pap, volt papi értekezleti elnök nyitotta meg és vezette, fejtegetve megnyitó beszédében az egyházi értekezlet célját, hivatását és felmutatva általánosságban a célra vezető eszközöket. Együttal beszámolt a „néhai való jó“ papi értekezlet működéséről is. Az egyházmegyei egyházi értekezlet elnökségének a fiókkörök megalakítása és a szervezkedés módzatai tárgyában küldött két rendbeli leirata és az alapszabályok felolvasása után megalakult a tisztikar a következőkben. Védnököknek felkértek Nt. Menyhárt András esperes, és Nsgs. Gyárfás Endre, orsz. képviselő urak Elnökök lettek: egyházi Jakab Albert lelkész, világi Ugron Zoltán birtokos; al-elnökök: Jakab Dénes és Soós Farkas lelkészek, Belle László és Gaál Imre, tanárok; titkárok: Bacó Lajos lelkész, Szász Béla áll. isk. igazgató-tanító; Jegyzők: Kovács István és Fülöp Kálmán, lelkészek, Pál Sándor és Sándor Lajos áll. tanítók; pénztárnok: Szász Károly lelkész. Megválasztottak ezen kívül a választmányi tagok.

Az indítványok során Szász Béla titkár, tartalmas beszéd kíséretében indokolva az egyházközségi olvasóköri, népkönyvtárak, dalkarok megalakításának szükségességét, indítványozza, miszerint minden egyház papja és tanítója útasíttassék ezeknek a lehetőségig való megvalósítására. Kovács István rugonfalvi pap egy fiókköri értekezleti dalkar megalakítását indítványozza. A dalkar meg is alakult egyelőre 15 tagból, s vezetésével Bacó Lajos, bethfalvi pap bízott meg. Miután az egyházmegyei értekezők céljaira tagok gyűjtésével az egyházközségek papjai és tanítói megbízottak, elnök a gyűlést bezárta, mi pedig elmentünk, hogy a mit láttunk és hallottunk, arról bizonyosságot tegyünk egyebeknek is erőnek, szeretetnek és józan elmének lelke által. Bethfalva. 1900. decz. 23. *Bacó Lajos*, ev. ref. pap, ért. egyh. titkár.

II.

A széki egyházmegyéből.

(Folytatás és vége.)

A nagy érdekű, a klerikalizmus hazafiatlan túlkapásait híven jellemző, egyházmegyénk erkölcsi és anyagi állapotait feltüntető, gondosan összeállított jelentést közgyűlésünk gyakori helyesléssel, jegyzőkönyvi köszönettel és esperesünk iránti bizalmának őszinte kifejezésével vette tudomásul, s gr. Vass Béla főgondnok aa. indítványa következtében azt kinyomatni s mindenik kerületünkbeli egyházmegyének megküldeni határozta. Ugy hisszük azonban, hogy közgyűlésünk eme határozatának még teljesebb mértékben teszünk eleget, ha a nt. szerkesztő úr szives engedelmével e b. lap hasábjain közre bocsátjuk.

Az esperesi jelentést követő zajos éljenzés után a családi körülményei következtében távol levő Sófalvi Károly főjegyző helyett e sorok írója olvasta fel az egyházmegyei tanács, úgy is mint közigazgatási bíróság múlt évi, sok oldalú működéséről tanuskodó, általa összeállított jelentést, ezt követőleg pedig mint tanügyi előadó ismertette az egyházmegye tanügyi állapotát, szomorúan jelezve, hogy tanító hiány és az iskolai épületek szűk volta, nő meg a tanulási kényszer enyhe keresztülvitele miatt is a tankötelesek 50%-ka nem részesült a múlt iskolai évben oktatásban.

Mind két jelentés helyesléssel s velök kapcsolatosan az egyházmegyei tanács munkásságának elismerésével vétett tudomásul.

Tárgysorozat rendén következtek Gyárfás Albert közpénztáros, Kovács Ákos orsz. ref. közalap- és orsz. özv.-árva gyámalap kezelő számadásai, melyek a csekély hátrálékok gyors felhajtására adott utasítások után, tudásul vétettek s illetők a számodások terhe alól a fenhagyandók fenhagyásával felmentettek.

Az orsz. ref. közalaphoz az egyháziak részéről öt, lelkészek részéről egy s a br. Baldácsy alaphoz megint egy segélykérvény érkezett be, melyek a megelőző napon tartott egyházmegyei tanácsülés ajánlataival terjesztettek fel.

Olvastatott azután a mélt. áll. ig. tanács 326.—1900. sz. alatt kelt leirata, melyben egyetemes konventünk ez évi 40. jkvi sz. intézkedése folytán, véleményes javaslattételre hívja fel egyházmegyénket az ágostai hitv. evangélikusok egyetemes közgyűlésének azon indítványa felett; hogy a budapesti egyetemen egy protestáns theologiai fakultás létesítése iránt, az illetékes helyre, együttes kérvény intéztessek.

Ismeretes az ultramontán lapokból, hogy róm. kath. aai. minő ellenszenvvel viselhetnek a protestánsok részéről nyilvánított eme törekvéssel szemben. Szerintük a katolikus pénzen épített, s az állam által jogtalanul konfiskált egyetemen prot. theologiai fakultást állítani nem lehet, nem szabad; mert a többek között, — annak alapítója, a nagy Pázmány megfordulna sírjában. A mi, talán szerintök is, a legkisebb baj lenne.

Közgyűlésünk folyamán ezen leiratra vonatkozó javaslat támasztott legnagyobb vitát, a mennyiben jadt, ki pró domó beszélt, s Kolozsvárt szeretné azt létesíteni. Ez ügyben a következő egyhangulag hozott illetve elfogadott javaslat ez:

„Egyházmegyei közgyűlésünk az indítványt helyesli, mert az 1848. évi XX. t. cz.-ben kimondott, s a későbbi törvények által is biztosított felekezeti közötti egyenjogúság és viszonzóság természetes követelményének tekinti, hogy az állami egyetemen prot. fakultás is állíttassék. A gyakorlati megvalósítás módzatait illetőleg javasoljuk: 1., hogy a tanszékekre csak felszentelt lelkészek, theol. tanárok, vagy theol. tanári képesítéssel bíró egyének neveztessek ki egyenlő számban az ev. ref. és az ágostai hitv. konvenije által kinevezésre ajánlottak közül, és oly rendben, hogy az utód mindég más vallású legyen mint elődje volt; 2., a dogmatika előadására két külön tanszék rendszere síttessek, egy az ev. ref. és egy az ágost. hitv. tanszék; 3., a tervezett egyetem felállítása semmiben sem érintheti a ref. egyházkerületek saját theologiai intézetének épségét és jogait.“

A nagy számmal tárgyalásra került indítványok közül említésre méltóbbak nt. Somkerei Miklós esperes aa. amaz indítványai, melyekben gróf Bethlen Pál sajtói egyházmegyei főgondnok ömértóságának a szétszármai templomnak, ottani csekély számú híveink részére, egymaga által történt felépítéséért, s gróf Bánffy György egyházker. főgondnok ő méltóságának a bonchidai szegényebb hitsorsosaink esketési stolájának megváltására tett 150 frt. kegyes alapítványáért jkvi. s ő méltóságainak is kézbesítendő köszönet és hála szavazását kéri, melyeket ő méltóságainak egyházi és nemzeti szempontból egyaránt magasztos tetteikért, közgyűlésünk jóleső örömmel el is fogadott.

Ugyancsak esperes aa. indítványára közgyűlésünk az 1891. évi egyházker. közgyűlési jkvi. 40. számában levő jogánál fogva az egyházmegyei tanácsnak egy világi és egy egyházi tanácsbíróval leendő megszaporítását s jövő évi közgyűlésen történő megválasztását is ki-mondotta.

Ezzel a közgyűlés tárgysorozata kimerítettén, csak a jkvi. hitelesítése következett, minek megtörténte után esperesünknek az érdeklődést megköszönő szives szavai által bezáratott, hogy gr. Vass Béla főgondnok ő méltóságának szives meghívása következtében a szokott helyen gazdagon terített asztalnál a gyűlés fázadalmait kipihenessük.

Az itt elhangzott számos köszöntők közül legyen megengedve, esperesünknek főgondnokunkat éltető toasztján kívül, felemlitenünk gr. Vass Béla főgondnok ő méltóságát, ki főtiszt. dr. Bartók György püspök urat éltető toasztjában, talán tekintettel a számosan jelenlévő világi képviselőkre, szinte kérve-kérte őket, mindnyájunkat, hogy ne csak itt a közgyűlésen érezzük az együvé tartozás szükségét, hanem otthon, körinkben, községeinkben és mindenütt, s szemelött tartva reformált anyaszentegyházunk érdekeit, munkáljuk azt igaz szeretettel, őszinte odaadással, legyünk annak őrállói, hitünknek buzgó harcosai

Ilyen és ezekhez hasonló lelkes köszöntők után ért véget a késő délutáni órában érdekes és kellemes összejövételünk.

Nemes Ferenc
alsó-ilosvai ev. ref. lelkész.

III.

Magyar Protestáns Nőegylet Bukarestben.

Folyó december hó 19-én alakult meg Bukarestben a Protestáns Nőegylet, melyre itt, tekintettel az újabb időben mutatkozó felekezeti mozgolódásokra, elkerülhetetlenül szükség volt. Ezelőtt egy hónappal bocsátotta ki Nt. Bartalus János esperes úr a Protestáns Nőegylet megalakításának szükségességét indokoló fel-

hívását és bizta meg: Kővári Zoltán s.-lelkész, továbbá Diószegi Erzsike és Barabás Rózsika tanítónőket a tagok összeírására. A felhívást mindenütt lelkesedéssel fogadták s daczára a Romániában jelenleg uralkodó szegénységnek, minden megtalálható előkelőbb protestáns nő. tagja lett a Nőegyletnek s a más felekezetűek közül is többen.

A fennebb jelzett napon este 7 órára a Bukaresti Magyar Tarsulat dísz-terembe volt összehívva az alakuló közgyűlés, melyen a beiratkozott rendes és pártoló tagok közül száznál többen jelentek meg.

Az alapszabályok letárgyalása után, megválasztott a jövő évi női tisztkar következőkép: *Elnök* lett: Nt. Bartalus Jánosné. *Alelnökök*: Szörnyű Mihályné, Fónagy Józsefné és Nagy Istvánné. *Pénztárnok*: Diószegi Erzsike ref. tanítónő. *Segédpenztárnok*: Barothy Etelka *Ellenőrök*: Hajdu Andrásné és Ackersfeld Viktorné. *Gazda* Hajdu Sándorné. *Titkár*: Kővári Zoltán ref. s.-lelkész. *Jegyző* Barabás Rózsika ref. tanítónő.

Ezeken kívül válsztatott még egy 30 tagból álló választmány.

Ezután Kővári Zoltán s. lelkész vezetése alatt a vegyes dalkör alakított meg.

Az alakuló közgyűlés mindvégig lelkes hangulattal folyt le, mit igazol az is, hogy a gyűlésen jelen levők közül 18-an lettek alapító tagok.

Ezen nőegylet célja az alapszabályok 2-ik szakaszában a következőkép lett megállapítva: „Az egyelet célja a keresztyén könyörülő szeretet gyakorlása, a keresztyén erkölcsi élet felvirégoztatása és segélyezése által való megkönnyítése annak, hogy a bukaresti szegény magyar gyermekek felekezeti különbség nélkül, a helybeli ev. ref. iskolában járassanak.

Bukarest, 1900. decz. 21-én.

Kőváry Zoltán,
az egyelet titkára.

Irodalom.

Kiss Aron ak a tiszántuli egyházkerület ősz püspökének egyházi beszédei jelentek meg. E beszédek is bizonyosságot tesznek Kiss Aron széles tudománya, poezisa s: igazi vallásos ihlete mellett. A könyv ára 2 kor. 50 fillér s hapható Kókai Lajosnál Budapesten.

Protestáns Szemle 10 füzete. A füzetnek első nagyérdemű cikke: „Protestánsok egyházi tömörülése“ *Szóts Farkas* ismert jelestollából. A tartalmas füzet további cikkei: „Krisztus a nőkért, a nők Krisztusért“, *Farkas Józseftől*, »Kálvin élete és irodalmi munkássága“ *Rácz Lajostól*. Tárczája, Egyházi szemléje, Irodalmi szemléje is tartalmas.

„*Vasárnap*“ címmel s Nagy Károly theol. tanár szerkesztésében református családi lap indult meg. A papnak éppen lelkipásztori hivatásába tartozik hűvöknek jó olvasmányt ajánlani. Jó olvasmányok terjesztése a szó teljes értelmében igaz lelki gondozás. Reméljük, hogy lelkésztársaink hivatástudatába vetett hitünk nem fog szégyent vallani. E lap ügyére még visszatérünk.

Vasárnapi imádságok templomi használatra. Csécsi Miklós, makói reform. lelkész. Kapható szerzőnél. Ára 2 korona. Makó, 1900. Terjedelme 121 lap. Tartalmaz 24—24 egyházi beszéd előtti imádságot, reformáció ünnepére való, iskolai évmegnyitót — és bezárót.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelemnek Nagy-Enyeden felállítandó szobor alapja javára, országos gyűjtés útján, 1900. december hó 15-ig 22473 kor. 88 fillér gyűlt össze. Több, több áldozatkészséget az új évben!

Különfélék rovata.

Lapunk jelen évi Tartalom jegyzékét a jövő év 1-ső számához mellékeljük.

Az erdélyi ref. lelkészek fizetésének állami kiegészítése fejében főt. püspök úrhoz e napokban érkezett le 107042 korona 19 fillér.

A hazai prot. theol. akadémiák növendékei 1901. febr. havában Budapesten konferenciát tartanak. A „Közöny“ a konferencia idejének tavaszra halasztása mellett argumentál. Theol. ifjaink ez irányú mozgalmát is lapunk figyelemmel fogja kísérni

A klerikalizmus élelmessége siet átvenni a protestáns kezdeményezéseket. Komáromban „Katholikus esték“ cím alatt tartatnak felolvasások s más kulturális előadások.

Papválasztás. A bere-keresztur-berei egyházközség üresen álló papi állomását folyó deczember hó 17-én egyhangu meghívás útján, *Kolozsvári József*, ottani h. lelkésszel töltötte be.

Gyászhir. Imre Sándor, a kolozsvári Ferenc József-tudomány-egyetem nyug. tanára, volt rectora és tiszteletbeli bölcsészettudóca, a III. oszt. vaskorona-rend tulajdonosa, a Magyar Tudomány Akadémia és a Kisfaludy-Társaság rendes tagja stb. f. hó 21-én délelben, élete 51-ik évében, súlyos szenvedés után Hódmezővásárhelyt jobb létre szenderült. A neves tudós, ki a református társadalomnak is egyik büszkesége volt, legyen emlékezete áldott!

Tudósítás. A tekei ev. ref. egyházközség deczember hó 19 én tartotta első egyházi estéjét a ref. iskolában az ev. ref. nőegylet közreműködésével. Meghatóan énekelték a hívek a »Tebenned biztunk eleitől fogva« kezdésű legszebb zsoltárunkat. Majd Debreceni Gyula lelkész tartott felolvasást, fejtegetvén az egyházi estélyek célját és jelentőségét, buzdítva a híveket, hogy csak akkor lesznek élő és munkás tagjai a Krisztus anyaszentegyháznak, csak akkor fogják elnyerni az igazság és szeretet legszebb karácsonyi ajándékait, ha egy harmonicus vallás-erkölcsi tevékenység oltártüzét — még ez adventben — felgyújtják kebleikben. Ez estélyen, — hol más felekezetűek is megjelentek — 60 koronát ajánlottak fel a szent célra. Elhatároztuk, hogy minden szerdán összegyűlünk, s énekkel, zenével, szavallatokkal, felolvasásokkal fogják ref. hitéletünket erősíteni. Az alapszabályok megerősítés végett a felsőbb hatósághoz felterjesztettek. Ezeken kívül lelkész a fel-sőbb körök bevonásával egy tekei és vidéki jótékony nőegyletet is alakított, mely a szegényeket, árvákat, szeretetházakat, vallás- és nemzetiségi különbség nélkül segélyezi, s első évi jövedelmét a legszegényebb ev. ref. egyháznak fogja adományozni. Teke, 1900. decz. 24. *Debreceni Gyula*, ev. ref. lelkész

A pápa istenítése. A flórenci *kath. legényegyletben* iratokat terjesztenek, melyek a gápat egyenrangunak tartják Istennel, a mi kitűnik a következőkből. A mi a pápának tetszik, tetszik az Istennek is, mert a pápa nem akarhat olyant, a mi nem egyezik Isten akaratával. A pápa egy erkölcsi személyiséget alkot Jézussal Mindkeítő ugyanazon tekintély birtokosa. A Krisztus abszolute, a pápa relative bírja ezt a tekintélyt. A pápa az élet fája, soha sem veszti el életképességét. A pápa az élő forrás, melyből az élet vizének árfjai ömlenek, úgy, hogy az egyház kertje az örök tavasz képét mutatja. Péter széke felett egy láthatatlan hatalom örökődik, a ki a világ nagyjainak ezt kiáltja oda: „Én vagyok az Istennek ereje, senki meg ne érintsen engem.“

Mi ezekre a Jézus hegyi beszédének szavait idézzük: Ha a benned való világosság homályosság: mekkora maga a homályosság? Mát. 6, 23.

Nyilvános nyugta és számadás. A sárospataki főiskola ifjúságának az 1900. decz. hó 8 án tartott Bethlen-ünnepélyén és multságán, a Nagy-Enyeden felállítandó Bethlen-szobor alapja javára felülfizettek a követ-

kezők: Br. Vay Béla (Zsolca) 200., Dr. Lácay Szabó László (Sárospatak) 66, Dr. Lengyel Endre (Sárospatak) 60., Dókus Gyula (S.-A.-Ujhely), 52, Dókus Ernő (Legenye), Meczner Béla (Sátoralja-Ujhely), Csoma József (Devecser) 50—50, Dr. Ballag Géza (Sárospatak) 40. Molnár János (főbíró Sárospatak) 25., Dr. Kun Zoltán (Sárospatak) 22., Szent Imrey Gyula (Gibárt), Gr. Bánffy György (Bonchida), Bernáth Zoltán (Vaján), Fejes István (S. A.-Ujhely), Nagy (?) Béla (S.-A.-Ujhely), Dr. Zsindely István (Sárospatak), Radácsi György (Sárospatak), Szinyei Endre (S.-patak), 20—20, Ragályi Béla (Budapest), Bodrogi János (N.-Ényed) Kun Bertalan (Miskolc) 10—10., Kazinczy Ferencz (S.-A.-Ujhely) 8., Szabó Endre (Csicsér) 6., Baksay István (R-szombat) Dongó Gyárfás Géza (S.-A.-Ujhely). Steinfeld Jenő (Sárospatak). Mizsák István (S.-A. Ujhely), Cseh István (Miskolc), Nemes Lajos (A.-Szántó), Baksy István (Sárospatak). Nagy István theol. (S-patak) 5—5 Kristóf György (Derengyő). Jósvei Dénes (Hanva), Fejér Imre (Nyiregyháza), Márkus Károly (Nyiregyháza), Dr. Bartók Jenő (Nyiregyháza), Dr. Dicsőfy Sándor (Nyiregyháza), Borbély Sándor (Nyiregyháza), Palaticz Lajos (Nyiregyháza) 4—4., Dr. Szabó Sándor (Sárospatak) Szepessy István (Sárospatak) 3—3, Csécsi Nagy Pál (Vámos-Ujfalu) Péchy Gyula (Nyiregyháza), Dr. Finkey Ferencz (Sárospatak) Fodor Jenő (Sárospatak) Kapitány János (Sárospatak), Ligeti Leo (Sárospatak), Novák Sándor (Sárospatak), Török István (Lácza), Besztercey Béla (Berecki), Lázár István (N.-Ényed), Szukay Benedek (Kápolna), ifj. Meczner Gyula (S.-a.-Ujhely), N. N. (?) X. (Budapest), ifj. Feldmesser Hermann (Sárospatak), Huska József (Bánoc) 2—2., Feldmesser Hermann (Sárospatak) 1 koronát.

Midőn a szives adakozóknak, a sárospataki ifjuság nevében ez úton is köszönetet mond a rendezőség, egyszerűs mind tudomására kívánja hozni az érdekelt közönségnek, hogy a »Bethlen-szobor alap« javára rendezett ünnepélyből és mulatságból az eddig befolyt összeg: 1980 korona; kiadás 440 korona tehát a tiszta jövedelem: 1540 korona. Tisztelettel *A rendezőség.*

A Magyar Szó az egyetlen, minden részében független, szókimondó fővárosi napilap. Szerkesztő: *Dr. Pályi Ede.* Vezércikkei a legjelesebbek. Egyéb cikkei a politika és társadalmi élet napi jelenségeivel foglalkoznak. Hírvivata a legjobb és legtökéletesebb. Külföldi rovata a nagyvilág eseményeivel számol be. Tárcaí és regényei a legjobb írók művei. A prot. ügyeknek rovatot tart. Előfizetési ára negyedévre 7 korona, egy óra 2 K 40 fill. Mutatványszámot egy hétig küldünk. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, IV., Sarkantyus-utca 3. szám.

Szerkesztői és kiadói üzenetek.

Többek tudakozására. Válaszoljuk hogy a kongrua e napokban a központba leérkezett s a legnagyobb odaadással folyik a munka az összegek rendezett szétküldése érdekében. Tehát csak türelem. Az ünnep után mindenki megfogja kapni a magáét

Szent-Margita. A küldött 10 korona az 1900. évre szól.

Kolozs-Borsa. A 12 korona a folyó 1900. évre volt esedékes s így nem írható a jövő évre.

Mocsolya. Nyugtául szolgál a postai vevény.

Hivatalos rész.

5844—1900. ÉRTESETÉS

az állami fizetés kiegészítést igénylő lelkészekhez

A vallás- és közokt. m. kir. Miniszter ur Önnagyméltósága f. évi decz. 12-én kelt 94592 sz. rendeletével kiutalván a már eddig első fokulag megállapított állami fizetés kiegészítési összegeknek 1900. évi részle-

tét, jelen szám alatt azt ig-tanácsunk is folyóvá tette és az esperes urak kezéhez kiosztás végett leküldötte.

A vételjogosultak neveit a részükre folyósított összegekkel együtt az alábbi kimutatás tünteti fel:

Tamó Gyula alpestesi l. 456-19, Botha Sándor bácsi l. 135-55, Lukács Antal borbátvizi 247-77, Csiszér Pál harroi 314—, Sármási Áron hosdái 641-03, Szegedi Miklós körösbányai 213-47, Mátyás János kristyori 246-98, Kovács Lajos lozsádi 21—, Kiss Mózes m.-németi 148-30, Juhász Izidor piskii l. 567-09 kor.

Tokos Sándor vajasdi l. 137 kor. 77 fill.

Bertalan József aranyos polyáni l. 265-91, Vásárhelyi László csombord-bagói l. 54-49 Kovács József gkereszturi 505-58, ifj. Moore Károly lörinc-révei l. 588-31, id. Moóré Károly magyar-bükkösi 263-34, Solymosi Károly maros-gombási 267-46, Csiky József mezőzáhi 356-16, Pap Dávid n.-laki 271-54, Demeter Zsigmond székely-földvári 176-66, Benedek Ferencz tordatur 674-80, Aszalos György torockó-szentgyörgyi 466-07

Sófalvi Miklós damosi 760-90, Bitai Kálmán inaktelki 477-82, Dózsa Sámuel kajántói 824-93, Viski Sándor kis petri 391-71, Kovács István körösfői 41-17, Nagy Mihály középlaki 376-89, Régeni Ferenc m.-bikali 707-29, Sebestény Ferenc m.-fenesi 512-09, Nagy Mózes m.-gy-monostori 183-46, id. Szakács János m.-létai 626-93, Barabás Árpád magyarókereki 975-50, Valler József mákói 170-50, Fazakas Lajos, n.-petri 820-90, Demeter Gyula nyárszói 610-39, Kis Péter patai 814-34, Muzsnai Miklós szamosfalvi 385-44, Antal Géza sztánai 304-15, Székely Sándor szucsági 546-24

Magyari István ákosi 303-85, Pocsik János böös-házai 496—, Diószeghi Mór erkávási 414-12, Lengyel István érszodorói 398-14, Versényi Miklós göröcsöni 501-79, Sipos Károly hadad-nádasdi 322-86, Borbély Sándor ilosvai 401-14, Juhász György ippai 343-83, Tamás László kr.-mihályfalvi 72-14, Szász Ferencz kusalyi 82-06, Szilágyi János lecsméri 521-02, Fejér Ferenc lomperti 326-33, Szabó István m.-csaholyi 223-47, Patai Lajos, m.-goroszlói. 167-70, Rác Péter m.-keceli 63-40, Ferenci Endre nagy-moni 545-81, Kusztos Gyula ördögkúti 742-38, Nagy Zsigmond n.-pacali 429-80, Csák Emil pelekeszi 26-73, Vass Lajos rátoni 702-62, Kis Pál süllemedi 125-45, Szentkirályi László szakácsi 156-12, Bod László szeéri 383-58, Ferenci Gyula szilágyiszei 360-86, Dobai Lajos sz.-ballai 72-30, Bod Ferenc sz.-sámsoni 35-27, Pazar Kálmán tasnád-szarvadi 76-39, Kovács Ferenc t.-szántói 432-20, Kemény István varsoi 86-47, Berde Sándor vérvölgyi 15-67, Barabási Lajos völcsöki 773-45, Viski Pál zoványi 364-93.

Tunyogi Béla Bádoki l. 343-36, Veress Károly Deésakna 336-81, Kovács Gyula Domokos 480-10, Almási Sámuel Felső-Töök 596-02, Soós Károly Hagymás-Lápos 735-67, Kovács Ödön Hídalmas 104-40, Nagy Imre Kendi-Lóna 320-16, Nagy József Kérő 282-05, Szabó Lajos Koltó-Katalin 353-62, Solymosi Miklós Kozárvár 358-12, Csákány Miklós Magyar-Köblös 307-98, Barabás Samu Magyar-Lápos 374-25, Irsay József Ödög-Keresztur 242-32, Szakács István Pánczélceh 543-61 Fehér István Szinye 531-79.

Nemes Ferencz Alsó-Ilosva 565—, Péter Antal Apa Nagyfalú 500-66, Baló Bálint Bacza 461-23, Bartók Béla Bonchida 316-64 Pataki Dénes Buza 317-94, Veress Márton Felőr 27-82, Szathmári Sándor Kudu 330-59, Sipos Gyula Magyar-Borzás 366-24, Lőrinczy Gábor Magyar-Kályán 407-02, Albert Sándor Magyar-Palatka 452-15, Benedek Lajos Meleg-Földvár 240-80, Nagy Albert Mocs 323-66, Jakabházi Dániel Nagy-Devecser 782-92, Csürös Ferencz Ördögös-Füzes 25-44, Péterfy Károly Pusztá-Kamarás 551-96, Fekete Gerő Szász-Nyires 218-23, Pergő Márton Vajda-Kamarás 588-02.

Tökés József Nagy-Sajó 390-25, Polgári Károly Sajó-Szt.-András 224-61, Keresztési Gyula Sófalva 68-57, Beregszászi Albert Tacs 375-25.

Ifj. Kiss Lajos Abafája 342·62, Póka György Holtmaros 127·22, Horváth Ödön Kőbölkut 148·42, Dénes József Magyar-Bölkény 70·14, Sükösd Mihály Maros-Jára 764·79, Lőrinci Miklós Mező-Ujlak 805·20, Keresztesi Gyula Nagy-Ercse 958·63, Szalma Lajos Nagy-Ölyves 544·77, Gergely Lajos Radnótfája 293·76, Boc Elek Szász Régen 289·22, Dénes Gyula Tancs 349·85, Vályi János Uzdi-Szent-Péter 167·48

Nagy Albert Backa-Madaras 340·44, Vizi János Csejdi 502·31, Soltész Sámuel Cserefalva 624·17, Lőrinci Lajos Csikfalva 339·50, Varga Ferenc Csitt Szent-Iván 433·86, Albert Miklós Csóka 649·65, Veress József Galambod 767·21, Kiss Ferenc Geges 679·95, Nemes Sándor Gyalkuta 661·34, Molnár Lajos Harasztkerék 311·13, Simon Imre Havad 396·91, Magyarai Dániel Kakasd 120·96, Dali János K.-Szt. Miklós-Csiba 325·99, Adorján János Kebele-Szent-Iván 365·11, Göncy Samu Kelemeiteke 304·96, Fábrián Miklós Lőrincfalva 619·26, Rákosi Lajos Luka-Ilenfalva 184·66, Muzsnay József Maros-Keresztur 675·25, Székely Sándor Maros-Szt.-Király 520·—, Sipos György Maja 660·85, Kovács Sándor Márkod 491·80, Barthos Gábor M.-Bergenye 550·29, Nemes Károly Mező Csávás 11·74, Derzsi Dénes Mező-Kölpény 400·94, Kali József Nagy-Ernye 370·83, Tóth László Ny.-Karácsonyfalva 504·57, Rákosi György Ny.-Szt.-Anna 458·65, Kiss György Ny.-Szt.-Benedek 94·64, Erdélyi Béla Ny.-Szt.-Imre 414·52, Sámuel Aladár Selye 89·37, Nagy Mózes Szent-Gericze 719·90, Madaras József Szövérd 495·27, Standner Mátyás Tompa 758·54, Péterfy Lajos Torboszló 584·46, id. Bitay Mihály Udvarfalva 543·68, Simon Elek Vadasd 716·60.

Szondy György Buzás-Besenyő 318·51, Zajzon János Erzsébetváros 604·76, Báthori János Királyfalva 123·17, Gönczy Pál Kis-Kend 476·38, Tollas József Köröd-Szt. Márton 850·68, Nagy Domokos Kutyfalva 430·16, Józsa Ferencz Küküllővár 294·92, Szabó Ferencz Magyar Dellő 796·84, Vass Ferencz Magyar-Sülye 658·50, Bariha József Mikefalva 867·60, Sámuel József Nagy-Kend 248·—, Mooré Domokos Radnóth 71·91, Pátkay János Sövényfalva 502·14, Dali István Szász Csávás 173·45, Nemes Elek Szász-Dányán 513·70, Kovács Árpád Sz.-Medgyes 478·—, Tóth László Vámos-Gálfalva 27·76.

Kovács Károly Buzás Boesárd 248·85, Virágh József Kis Enyed 251·16, Solymosi Lajos Magy. Becze 255·36, Tunyogi János Magy. Lapád 267·65, Kósa Károly Magy. Péterfalva 410·19, Rákosi József Mikeszásza 587·31, Bogdán József O.-Ujfalu 651·28.

Szász Károly Alsó Siménfalva 411·78, Fábrián Márton Bágy 410·92, Bedő András Bikfalva 709·09, Lajos János Bögöz 305·26, Pál Lajos Bözöd 656·64, Bartha János Bun 602·19, Kádár Domokos Ége 654·11, Lőrinci József Farczád 557·19, Biró Áron Felső Boldogfalva 482·38, Soós Farkas Fiátfalva 615·32, Adorján László Héjjasfalva 568·53, Biró György Héviz 487·24, Szabó Samu Hodgya 502·36, Bodor József Kányád-Jásfalva 147·01, Menyhárt András Kecset 173·32, Jakab Albert Kis Galambfalva 427·49, Pál Balázs Kőrispatak 582·17, Bacó Lajos Küsmöd 462·95, Karácson Sándor Magyar-Dálya 99·44, Mester János Mátisfalva 527·40, Gábos Sándor Moha 30·46, Kelemen János Nagy-Galambfalva 45·84, Jakab Dénes Nagy-Solymos 500·50, Kállai Ferencz Ócfalva 242·34, Kertész Mózes Szt.-Erzsébet 171·04, Torró Dénes Szt.-László 543·23, Bőjthe Sándor Szolokma 561·73, Kovács Sándor Telekfalva 533·78, Bodor István Újszékely 489·19.

Borsay László Bibarcfalva 585·43, Boc József Bodos 598·59, Karácson György Füle 173·87, Lőrincz Gyula Kis Bacon 361·72, Kovács Sándor Olasztelek 212·92, Bartha Imre Száldobos 337·73.

Gáspár Albert Aldoboly 172·80, Havadtői Mihály Angyalos 553·13, Holecza Lajos Árkos 527·92, Barabás Miklós Besenyő 671·70, Vén Mihály Bikfalva 53·44, Vass Lajos Bodok 461·49, Szabó Ferenc Bodola 157·70,

Bedeházy János Eresztevény 748·48, Józsa Sándor Erösd 157·78, Kiss Lajos Étfalva-Zoltán 662·48, Bartha Károly Feldoboly 625·12, Magyarai Károly Gidófalva 402·52, Zsigmond Károly Hosszúfalva 333·50, Csiszér Zsigmond Kálnok 541·62, Takács Károly Kőkös 464·95, Antal Lajos Lisznyó 387·59, Kiss Gyula Málnás 463·50, Puskás Lajos Nyén 84·—,

Menyi János Oltszem 571·81, Ceglédi János Réty 578·31, Jakab József Martonos Fotos 716·05, Kolumbán Ferencz S.-Sz.-Király 333·10, Fazakas Sándor Szacsva 793·54, Szabó Dénes Zalán 446·90.

Havadtői Gerő Körös 379·55, Jancsó Elek Páké 402·75, Péter Károly Szöröse 360·13.

Benedek Ignácz Bita 76·23, Zajzon Lajos Fel-Torja 271·85, Kőkösi Sándor Ikafalva 543·93, Szakács János Karatna 763·39, Szini János Albis 144·63, Jáni Lajos Mártonfalva 328·01

Felhívjuk tehát az érdekelteket, hogy *a nevük után jegyzett összegekről* szóló nyugtát, a kiadott nyomtatványon és szabályszerűen bélyegelve sürgősen állítsák ki és illetékes espereseikhez *január hó 10-ig* feltétlenül küldjék be.

Azok a t. lelkész aák, kik kongruájukat ebben az évben már évnegyedi részletekben vették föl, a jövő 1901 évben is ily módon kapják meg, erre vonatkozólag külön kiadandó rendelkezésünknek megfelelően.

Kolozsvárt, 1900. dec. 25.

Dr. Bartók György,
elnök.

Kádár János,
titkár.

1194--1900. KÖRLEVÉL és MEGHÍVÓ

a görgényi egyházmegye gondnoki karához, lelkészeihez világi és tanítói egyhm. képviselőihez.

Görgényi egyházmegyének 1901. január 14 én (tizenegy) d. e. 10 órakor a szokott helyen *rendkívüli egyhm. közgyűlése* lesz, melyre czimzettek atyafiságos tisztelettel meghívom.

Tárgy 1. Ima. 2. Elnöki megnyitó. 3. Megalakulás. 4. Esperes választás. 5. Esetleg üresedésbe jöhető más állások betöltése.

Tisztelettel kérem lelkésztársaimat, hogy e meghívót egyházunk világi képviselőivel és a községükben lakó tanító képviselőkkel tudatni sziveskedjenek.

Közgyűlést megelőzőleg 9—10 óráig *tanácsülés* tartatik a helyi ügyek ellátása végett.

Felhívom lelkésztársaim figyelmét, hogy a hivatalos lap 49—1900. számában 1523--1900 számú püspöki rendeleteknek. — a jövő évi *névkönyvi adatok* beküldése tárgyában, a kitűzött határidőig eleget tegyenek, hogy aztán az összesített munkálatot kellő időre én is továbbíthassam.

Gernyeszeg, 1900. december 20.

Csekme Ferencz
egyházm. főjegyző.

1012—1900. FELHÍVÁS

a deési ev. ref. egyházmegye tiszt. lelkészeihez és kántortanítóikhoz.

Folyó év végén az egyházmegyei világi képviselők 3 éves mandátuma lejárván, felhívom t. lelkésztársaimat, hogy az egyházi törvényekhez kapcsolt Utasítás 5. §-a e pontja és 16. §-a értelmében egyházi presbiteriumával, illetve képviselői közgyűlésével világi képviselőiket a következő 3 évre szóló mandátummal válasszák meg, a választási jegyzőkönyvet jövő év január hó 10-ig pecsét alatt, a borítékon jelezve, egyházm. képviselő választási jegyzőkönyv, — hasonló alakban k. tanító aafiai is szavazatukat tanítói képviselőre — hivatalomhoz juttatni sziveskedjenek.

P.-M.-Berkeszen, 1900. december 20.

Pap István
ev. ref. esperes.

